

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทาง
อารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่

นายเมธี ประทุมทา

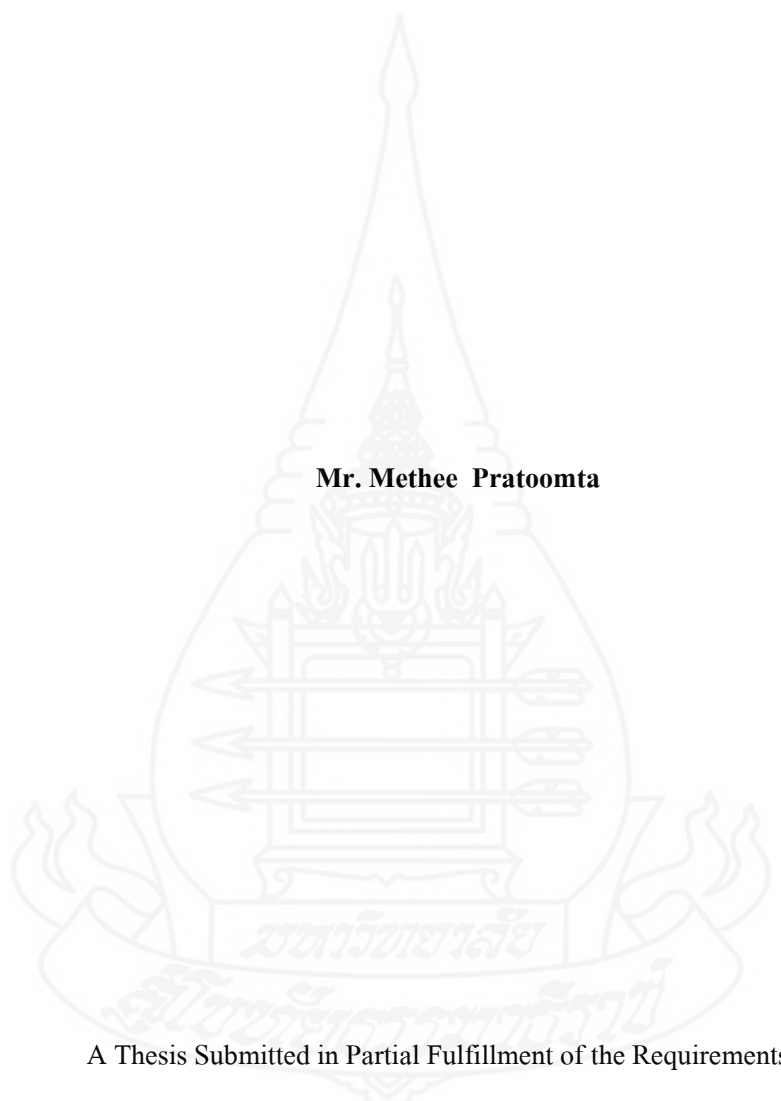

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

**Relationships Between Child Rearing Patterns of Families and
Emotional Quotient of School Students Level 2 in Muang Chiangmai District,
Chiangmai Province**

Mr. Methee Pratoomta

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Home Economics in Family and Social Development

School of Human Ecology

Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อและนามสกุล นายเมธี ประทุมทา

วิชาเอก การพัฒนาครอบครัวและสังคม

สาขาวิชา มนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. วรณภา โพธิ์น้อย
2. รองศาสตราจารย์รัฐวิษณุ ใจสวัสดิ์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวลฉวี ประเสริฐสุข)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. วรณภา โพธิ์น้อย)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์รัฐวิษณุ ใจสวัสดิ์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์
ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัย นายเมธี ประทุมทา รหัสนักศึกษา 2517000283 **ปริญญา** คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

(การพัฒนาครอบครัวและสังคม) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา โพธิ์น้อย

(2) รองศาสตราจารย์รัฐวิษณุ ใจสวัสดิ์ **ปีการศึกษา** 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ (2) ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 384 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นแบบประชาธิปไตย คิดเป็นร้อยละ 85.16 รองลงมาเป็นแบบปล่อยปละละเลย คิดเป็นร้อยละ 14.06 และแบบเข้มงวดกวดขัน คิดเป็นร้อยละ 0.78 ตามลำดับ (2) ความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 95 อยู่ในระดับสูง ทั้งด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข และ (3) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวทั้ง 3 รูปแบบมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ความฉลาดทางอารมณ์ นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2

Thesis title: Relationships Between Child Rearing Patterns of Families and Emotional Quotient of School Students Level 2 in Muang Chiangmai District, Chiangmai Province

Researcher: Mr. Methee Pratoomta; **ID** 2517000283; **Degree:** Master of Home Economics (Family and Social Development); **Thesis advisors:** (1) Dr. Wannapa Poney, Associate Professor; (2) Rathawit Chewsawasdi, Associate Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

The purposes of this research were to study: (1) family's rearing patterns of school students level 2 in Muang Chiangmai district, Chiangmai province; (2) emotional quotient of school students level 2 in Muang Chiangmai district, Chiangmai province and (3) relationships between child rearing patterns of families and emotional quotient of school students level 2 in Muang Chiangmai district, Chiangmai province.

This study is a survey research. Data were collected from 384 school students level 2 in Muang Chiangmai district, Chiangmai province. Multi-stage sampling and simple random sampling were used to draw research samples. Instruments used for data collection were questionnaires. Statistics used for data analysis were percentage, means, and Pearson's Product Moment Correlation.

The findings showed that (1) most samples (85.16 %) were reared by families with the democratic pattern, 14.06 % of the samples were reared by families with the laissez-faire pattern and 0.78 % of the samples were reared by families with the authoritarian pattern respectively; (2) the emotional quotient of more than 95 % of the samples were at the high level in three aspects namely virtue, competence and happiness and (3) three types of family's child rearing patterns were correlated with emotional quotient of the samples at the .01 level of statistical significance. The democratic pattern of family's child rearing was correlated at the high level in the same direction with the emotional quotient in three aspects namely virtue, competence, and happiness at the .01 level of statistical significance, while the laissez-faire pattern and the authoritarian pattern of family's child rearing were correlated at the moderate level with the emotional quotient in three aspects namely virtue, competence, and happiness in the opposite direction at the .01 level of statistical significance.

Keywords: Child rearing patterns of families, Emotional Quotient, School students level 2

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา โพธิ์น้อย และรองศาสตราจารย์รัฐวิษณุญ์ จิวสวัสดิ์ ที่กรุณาให้ คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ตลอดจนปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง พร้อมทั้งให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจ นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์จินตนา ณ สงขลา รองศาสตราจารย์ ดร. สมถวิล วิจิตรวรรณ และรองศาสตราจารย์บุญเสริม หุตะแพทย์ ที่ได้กรุณา ตรวจสอบ แก้ไข และให้คำแนะนำในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ และคณาจารย์ในโรงเรียนพื้นที่วิจัยทุกแห่งที่ได้อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งขอบคุณนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขต อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่าง สมบูรณ์ครบถ้วน

คุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดาและ ครูอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้ เป็นผลให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

เมธี ประทุมทา

มีนาคม 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความหมายและความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู.....	9
รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์.....	19
การพัฒนาและการวัดความฉลาดทางอารมณ์.....	25
ลักษณะของเด็กระดับช่วงชั้นที่ 2.....	32
ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่.....	36
ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กระดับช่วงชั้นที่ 2 ในจังหวัดเชียงใหม่.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	53
ตอนที่ 2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว.....	55
ตอนที่ 3 ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียน เขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่.....	59
ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว กับความฉลาดทางอารมณ์.....	66
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	68
สรุปผลการวิจัย.....	68
อภิปรายผล.....	71
ข้อเสนอแนะ.....	75
บรรณานุกรม.....	78
ภาคผนวก.....	86
ก. ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย.....	87
ข. หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	89
ค. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	92
ง. ตารางแสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	102
ประวัติผู้วิจัย.....	108

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการตามขั้นของแต่ละช่วงวัยของฮาวิกเฮิสท์.....	33
ตารางที่ 3.1 ตารางเปรียบเทียบคะแนนที่.....	47
ตารางที่ 3.2 แบบฟอร์มตารางแปลผลความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุ 6-11 ปี.....	49
ตารางที่ 3.3 ตารางแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน.....	52
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	54
ตารางที่ 4.2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย.....	56
ตารางที่ 4.3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู แบบเข้มงวดกวดขัน.....	57
ตารางที่ 4.4 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู แบบปล่อยปละละเลย.....	58
ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ของครอบครัว.....	59
ตารางที่ 4.6 ร้อยละและค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี.....	60
ตารางที่ 4.7 ร้อยละและค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง.....	62
ตารางที่ 4.8 ร้อยละและค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข.....	64
ตารางที่ 4.9 ร้อยละกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข.....	66
ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับระดับ ความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	67

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....5

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตมีความเชื่อว่า บุคคลที่มีสติปัญญาดี เรียนเก่ง มีผลการเรียนในระดับที่น่าพอใจ มักจะประสบความสำเร็จในชีวิต แต่ในความเป็นจริงเมื่อมองสภาพสังคมปัจจุบันจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมและปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมีทั้งปัญหาเด็กก้าวร้าว เจ้าอารมณ์ ดุด่าเรอแค้น มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ทะเลาะวิวาท ฆ่าตัวตาย ตกเป็นเหยื่อของสื่อเทคโนโลยี หรือทาสทางวัฒนธรรม ปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่เป็นผลของการไม่สามารถเรียนรู้และเข้าใจภาวะอารมณ์ของตนเองรวมถึงผู้อื่นได้ เมื่อเกิดปัญหาหรือเกิดความไม่สบายใจก็ไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้ นำมาสู่การแก้ปัญหา หรือหาทางออกอย่างผิดวิธี ความเก่งหรือระดับผลการเรียนเพียงอย่างเดียวจึงไม่สามารถทำให้คนเราประสบความสำเร็จในชีวิตเสมอไป มีข้อมูลที่แสดงว่า ความสำเร็จในการเป็นผู้นำเป็นผลมาจากความสามารถทางสติปัญญาเพียงร้อยละ 7 และเป็นผลมาจากความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient: EQ) ร้อยละ 93 (กรมสุขภาพจิต 2549: 35) อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์จะทำให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ ตัดสินใจแก้ปัญหา แสดงออกได้อย่างเหมาะสม มีสัมพันธภาพที่ดีต่อคนอื่น และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขได้

สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิตร่วมกับสถาบันรามจิตติ (กรมสุขภาพจิต 2553: 13-23) ได้จัดทำ “โครงการติดตามสภาวะการณ์ไอคิวและอีคิวของเด็กไทย” หรือ IQ/EQ Watch ปี 2550 โดยมุ่งศึกษาเด็กระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาใน 15 จังหวัดทั่วประเทศ ผลการสำรวจพบว่า เด็กวัย 6-11 ปี มีความฉลาดทางอารมณ์ลดลงจากการสำรวจครั้งล่าสุดในปี 2545 และในกลุ่มตัวอย่างเด็กภาคเหนือ ในเขตอำเภอเมือง มีระดับความฉลาดทางอารมณ์เฉลี่ยสูงกว่าภาคอื่น ผลการสำรวจดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล (2552: 24) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ต่อการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อื่น” จากกลุ่มตัวอย่างเด็กระดับประถมศึกษาใน 3 จังหวัดซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละภาค คือ เชียงใหม่ อุตรดิตถ์ และสงขลา โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเขตอำเภอเมือง ผลการศึกษาพบว่า เด็กระดับประถมศึกษามีระดับความฉลาดทางอารมณ์

อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าปกติ โดยกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดเชียงใหม่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงที่สุด และมีระบบการจัดการกับอารมณ์ในการสร้างความสัมพันธ์ในสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงมีจัดการกับอารมณ์ในการตัดสินใจเมื่อต้องแสดงออกทางสังคมในระดับที่ดี จากผลการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่าแม้ความฉลาดทางอารมณ์จะมีความสำคัญและจำเป็นในการดำเนินชีวิต แต่ความรู้เรื่องความฉลาดทางอารมณ์กลับยังไม่ได้รับการเผยแพร่ ส่งเสริม และให้ความสำคัญเท่าที่ควร ทั้งยังมีแนวโน้มที่จะลดลง โดยเฉพาะในเด็กระดับช่วงชั้นที่ 2 (9-12 ปี) ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สำคัญ เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างการแสดงออกทางอารมณ์ และพฤติกรรมของบุคคลหรือที่เรียกว่าวัยสร้างนิสัย ซึ่งลักษณะนิสัยนี้จะติดตัวไปสู่วัยอื่นๆ ในอนาคต (กุลยา ตันติผลาชีวะ 2551: 14) โดยเด็กในวัยนี้จะเริ่มเรียนรู้เรื่องต่างๆ จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว พัฒนาการเด็กในวัยนี้จึงขึ้นอยู่กับบุคคลที่ใกล้ชิด เช่น ครอบครัวและโรงเรียน โดยเด็กจะเริ่มเรียนรู้และแสดงออก ทำตามกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ของสังคม ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครอบครัว การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการปฏิบัติตามความเห็นชอบของผู้อื่น เด็กในช่วงวัยนี้จึงเป็นวัยที่ควรเริ่มให้การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่มีหน้าที่สำคัญในการเลี้ยงดู ให้ความรัก ความเอาใจใส่และให้การช่วยเหลือสนับสนุนแก่สมาชิกในการพัฒนาพฤติกรรม อารมณ์ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุขได้ โดยผ่านการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม (ชัชณะ รุ่งปัจฉิม 2547: 64) จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของวัยรุ่นตอนต้นของริน พนมชน (2547: 60) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวโดยมีกฎระเบียบที่มีเหตุผล สามารถยืดหยุ่นได้ จะเป็นต้นแบบให้เด็กสามารถเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและอารมณ์ไปในแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของทัศนีย์ ดวงดี (2543: 3) ที่ได้ทำการศึกษาลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิต สถาบันราชภัฏเชียงใหม่พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง และความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่างมีผลมาจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ผู้ปกครอง ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสุข ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ครอบครัวที่ไม่ได้ให้ความสำคัญเรื่องการอบรมเลี้ยงดูบุตรในช่วงวัยประถมศึกษานี้จะทำให้เด็กเกิดปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาด้านอารมณ์และพฤติกรรมการแสดงออก และส่งผลต่อไปในระยะยาวเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังที่เกิดปัญหาขึ้นในสังคมปัจจุบัน (ศรีเรือน แก้วกังวาน 2540: 271)

จากข้อมูลดังกล่าวมาทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอ

เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นวัยของการเริ่มสร้างลักษณะนิสัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางแก่ครอบครัวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในช่วงวัยดังกล่าว เพื่อให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับที่สูงและก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

2.1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

2.2 ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวนำมาจากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของโรเจอร์ส (Rogers, 1972: 117) โดยครอบคลุมรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 3 รูปแบบ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดู คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การส่งเสริมและการยอมรับความสามารถ และการลงโทษอย่างมีเหตุผล

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดู คือ การตัดสินใจแทนการบังคับให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และการลงโทษอย่างรุนแรงไม่สมเหตุสมผล

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดู คือ การไม่ควบคุม ไม่แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ไม่สนใจความเป็นอยู่และความรู้สึก และไม่ลงโทษเมื่อทำผิด

สำหรับความฉลาดทางอารมณ์ใช้แนวคิดของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2552: 84) ซึ่งแบ่งความฉลาดทางอารมณ์ ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

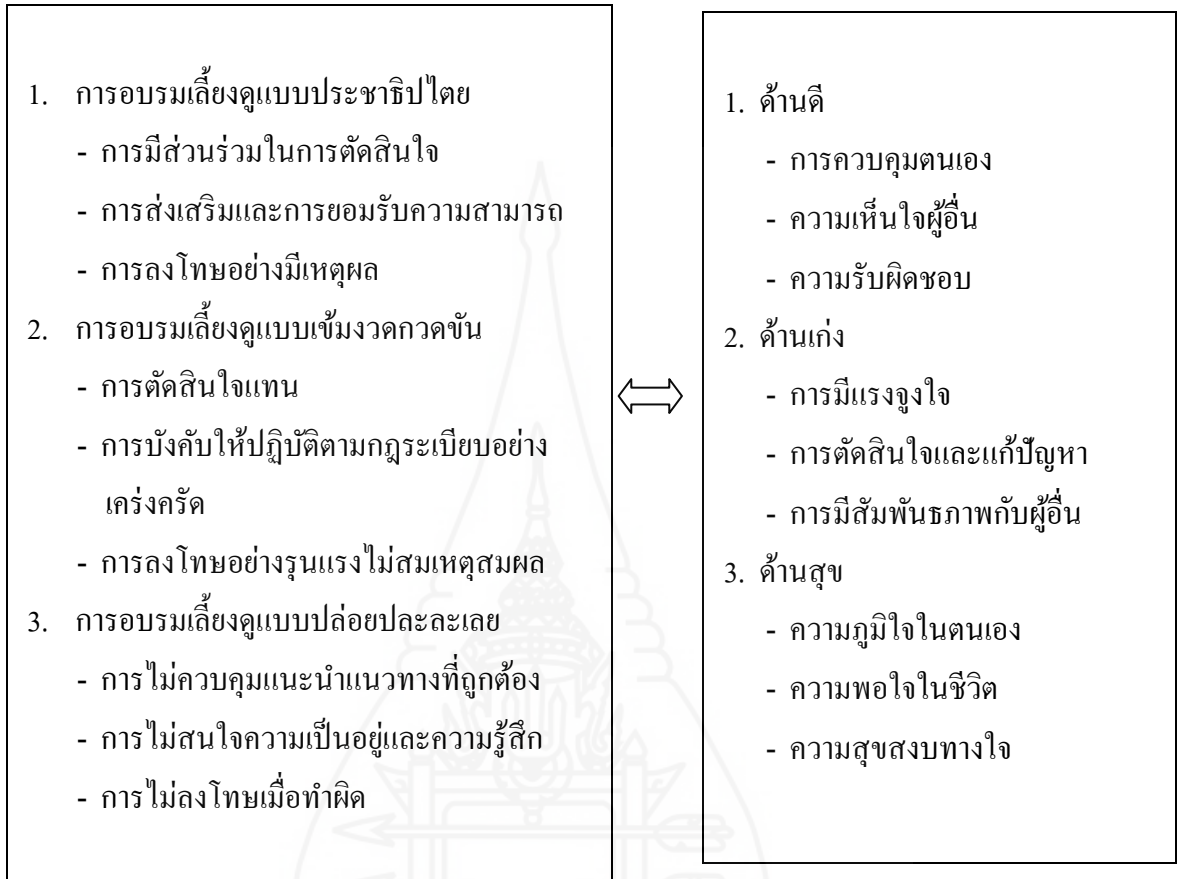
1. ด้านดี ประกอบด้วย 3 ด้านย่อย คือ การควบคุมตนเอง ความเห็นใจผู้อื่น และ ความรับผิดชอบ
2. ด้านเก่ง ประกอบด้วย 3 ด้านย่อย คือ การมีแรงจูงใจ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา และการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น
3. ด้านสุข ประกอบด้วย 3 ด้านย่อย คือ ความภูมิใจในตนเอง ความพอใจในชีวิต และความสุขสงบทางใจ

กรอบแนวคิดการวิจัยสำหรับการศึกษาคั้งนี้ แสดงไว้ในภาพที่ 1.1

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

ความฉลาดทางอารมณ์

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ ดังนี้

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ระดับความฉลาดทางอารมณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

5.2 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 9,693 คน

5.3 ขอบเขตด้านเวลา เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง เดือนกันยายน 2555

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะเพื่อการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

6.1 การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว หมายถึง การปฏิบัติตนของผู้ปกครองต่อนักเรียน ในการเลี้ยงดู ดูแล อบรมสั่งสอนทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตให้กับนักเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม โดยในการศึกษาครั้งนี้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

6.1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้บุตรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ส่งเสริมและยอมรับความสามารถของบุตร และลงโทษเมื่อบุตรทำผิดตามสมควรพร้อมอธิบายเหตุผลของการลงโทษ

6.1.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การที่ผู้ปกครองตัดสินใจในเรื่องต่างๆ แทนบุตร บังคับให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และลงโทษอย่างรุนแรงเมื่อบุตรไม่ทำตามกฎระเบียบที่วางไว้

6.1.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การที่ผู้ปกครองไม่ควบคุมไม่ให้คำแนะนำแนวทางต่างๆ ที่ถูกต้อง ไม่สนใจความเป็นอยู่และความรู้สึกของบุตรในเรื่องต่างๆ ละเลยต่อพฤติกรรมของบุตร และไม่มีการลงโทษแม้บุตรจะทำผิด

6.2 ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในการเลี้ยงดู ดูแล อบรมสั่งสอนทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตให้กับบุตรหรือเด็กในการปกครอง ได้แก่ พ่อแม่ ญาติ หรือเจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์

6.3 ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง การรู้เท่าทันอารมณ์ของตน รวมถึงความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ได้อย่างสร้างสรรค์และถูกวิธี เพื่อสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ประกอบด้วย

6.3.1 ด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองได้และแสดงออกได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วย

- 1) *การควบคุมตนเอง* คือ การรู้จักอารมณ์และความต้องการของตนเอง รวมถึงการแสดงออกได้อย่างเหมาะสม
- 2) *ความเห็นใจผู้อื่น* คือ การใส่ใจ เข้าใจ ขอมรับและแสดงออกถึงความเห็นใจผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม
- 3) *ความรับผิดชอบ* คือ การรู้จักให้และรับ ขอมรับเมื่อทำผิด และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

6.3.2 ด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีสัมพันธภาพที่ดีต่อคนอื่น ประกอบด้วย

- 1) *การมีแรงจูงใจในตนเอง* คือ การรู้จักศักยภาพตนเอง สามารถสร้างขวัญกำลังใจให้ตนเองได้และมีความมุ่งมั่นที่จะไปสู่เป้าหมาย
- 2) *การตัดสินใจและแก้ปัญหา* คือ การรับรู้และเข้าใจปัญหา มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา และมีความยืดหยุ่น
- 3) *การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น* คือ การสร้างสัมพันธภาพที่ดี กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

6.3.3 ด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ประกอบด้วย

- 1) *ความภูมิใจในตนเอง* คือ การเห็นคุณค่า และเชื่อมั่นในตนเอง
- 2) *ความพอใจในชีวิต* คือ การมองโลกในแง่ดี และพอใจในสิ่งที่ตนเองมี
- 3) *ความสุขสงบทางใจ* คือ การรู้จักผ่อนคลาย และสามารถหากิจกรรมที่เสริมสร้างให้เกิดความสุขได้

6.4 นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง นักเรียนอายุระหว่าง 9-12 ปี ที่กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่ เขต 1

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

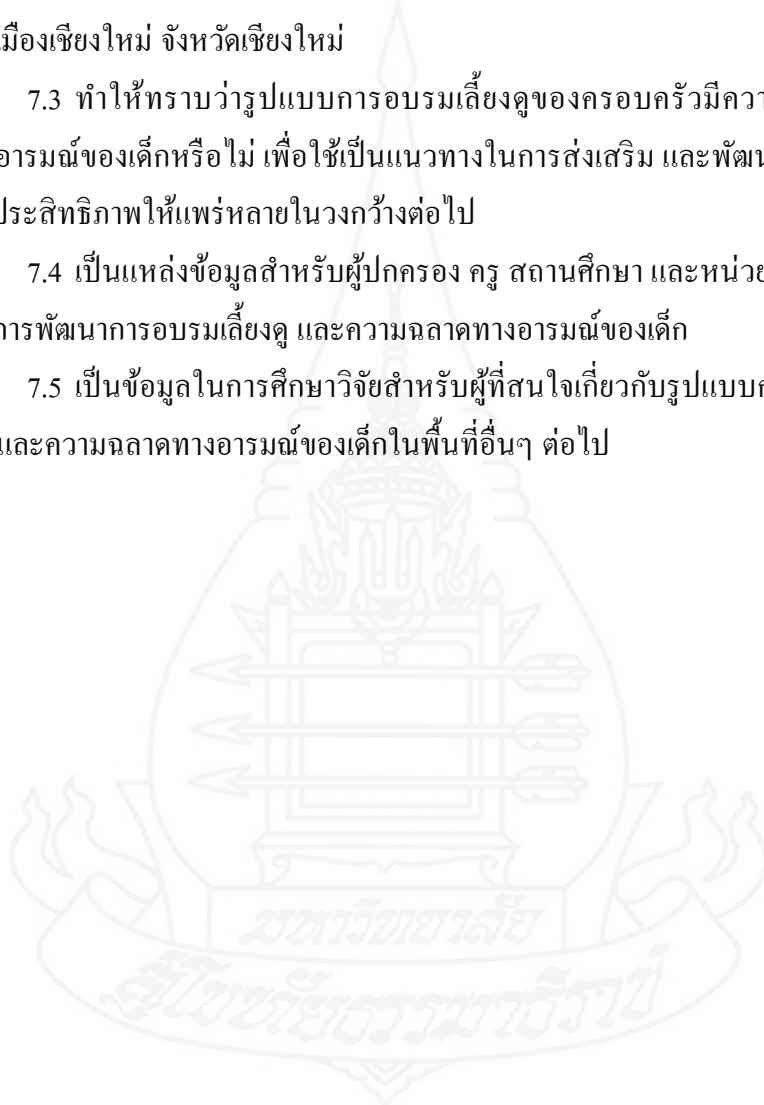
7.1 ทำให้ทราบถึงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของเด็กระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

7.2 ทำให้ทราบถึงระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

7.3 ทำให้ทราบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กหรือไม่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่มีประสิทธิภาพให้แพร่หลายในวงกว้างต่อไป

7.4 เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับผู้ปกครอง ครู สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดู และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก

7.5 เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยสำหรับผู้สนใจเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ความหมายและความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู
2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว
3. แนวคิดและองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์
4. การพัฒนาและการวัดความฉลาดทางอารมณ์
5. ลักษณะของเด็กในวัยระดับช่วงชั้นที่ 2
6. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่
7. ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กระดับช่วงชั้นที่ 2 ในจังหวัดเชียงใหม่
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายและความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

1.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

มีผู้ที่ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูไว้หลากหลาย ดังนี้
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูไว้ว่า หมายถึง การดูแลเอาใจใส่ บำรุงปรนเปรอด้วยอาหารการกิน อบรมสั่งสอนให้เด็กมีจิตใจและพฤติกรรมที่เหมาะสม (ราชบัณฑิตยสถาน 2546: 1,063)

ไรท์ (Wright, 1972 อ้างถึงในอรทัย เกตุขาว 2551: 15) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูไว้ว่า หมายถึง การปฏิบัติตัวของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีต่อเด็กในลักษณะต่างๆ ซึ่งลักษณะการปฏิบัตินั้นจะแตกต่างกันไปตามลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของพ่อแม่ผู้ปกครอง รวมถึงการแสดงออกซึ่งคุณค่า เจตคติ ความสนใจรวมถึงความเชื่อของพ่อแม่ผู้ปกครอง เช่น การควบคุมเด็ก การเป็นตัวอย่างแก่เด็ก การให้รางวัล และการลงโทษ เป็นต้น

มัสเซน (Mussen, 1969: 193) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การสร้างพื้นฐาน ในระยะเริ่มต้นของชีวิตด้วยความรักความอบอุ่นจากครอบครัว โดยสภาพแวดล้อมที่ดีจาก ครอบครัวจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กให้กว้างออกไป เจตคติและการอบรมเลี้ยงดูของ ครอบครัวมีอิทธิพลต่อเด็ก เนื่องจากครอบครัวเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดและมีบทบาทสำคัญในการ ถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยม และตัวอย่างพฤติกรรมให้กับเด็ก จึงจำเป็นที่เด็กต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดู ที่เหมาะสมจากครอบครัว

เซียร์ (Sears, 2006: 450-451) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การปฏิสัมพันธ์ กันระหว่างพ่อแม่กับบุตรซึ่งหมายถึง การแสดงออกถึงทัศนคติ ค่านิยม ความสนใจ ความเชื่อ ควบคู่ไปกับการฝึกพฤติกรรมต่างๆ การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องทุก ขณะที่เด็กใช้ชีวิตร่วมกับพ่อแม่ มีผลต่อพฤติกรรมในปัจจุบัน และเป็นศักยภาพที่จะแสดงออกใน อนาคต

เฮอร์ล็อก (Hurlock, 1973 อ้างถึงในดวงพร เกตุชรา 2549: 27) ได้ให้ความหมาย ของการอบรมเลี้ยงดูไว้ว่า หมายถึง การที่บิดาและมารดามีการติดต่อเกี่ยวข้องกับทั้งทางคำพูดและการ กระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายกับเด็กทั้งทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก และการปฏิบัติตัว ซึ่งต้อง กระทำควบคู่กันจึงจะได้ผลที่สมบูรณ์ โดยบิดาและมารดาจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก

จารุณี อรัญภูมิ (2552: 15) ระบุว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดาหรือ ผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็ก โดยการให้คำแนะนำสั่งสอน ดูแล ให้ความช่วยเหลือ คุ้มครอง ให้ความรัก ความอบอุ่น และตอบสนองความต้องการทางกายและใจ เพื่อให้เด็กมีชีวิตและเจริญเติบโตเป็น สมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และงามตา วนิชทานนท์ (2528: 28) ได้ให้ความหมายของ การอบรมเลี้ยงดูไว้ว่า หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูปฏิบัติต่อเด็ก โดยมีความเกี่ยวข้องและมี ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยมีการให้รางวัลเมื่อเด็กสามารถทำในสิ่งที่ถูกต้อง และลงโทษเมื่อเด็กทำ ผิด นอกจากนี้ เด็กยังมีโอกาสเฝ้าสังเกตและเลียนแบบการกระทำต่างๆ ของพ่อแม่ด้วยเช่นกัน

กุศล สุนทรธาดา และคณะ (2542: 45) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูไว้ว่า หมายถึง การดูแล แนะนำ สั่งสอน อบรม และฝึกฝน ให้เด็กมีสุขภาพดี อารมณ์แจ่มใส มีความ รับผิดชอบ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งการอบรมต้องกระทำควบคู่กับการเลี้ยงดูจึงจะได้ผล สมบูรณ์ โดยผู้ปกครองจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุตร

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดาหรือ ผู้ปกครอง ดูแล แนะนำ สั่งสอน ฝึกฝน ให้เด็กมีสุขภาพดี อารมณ์แจ่มใส เพื่อให้เด็กมีชีวิตอยู่และ เจริญเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

1.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

มีผู้ที่กล่าวถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูไว้ ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528: 2) กล่าวถึง ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูไว้ว่า คือ การเรียนรู้ทางสังคมของเด็กครั้งแรกเกิดขึ้นที่บ้านจากการมีความสัมพันธ์กับสมาชิกภายในครอบครัว รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จึงเป็นเสมือนการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อชีวิตและพัฒนาการทุกด้านของเด็กในการถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยม แบบแผน และการปฏิบัติต่างๆ ให้กับเด็ก ดังนั้น พ่อแม่เลี้ยงดูเด็กอย่างไร เด็กจะมีลักษณะจิตใจและพฤติกรรมตามที่ได้รับ การเลี้ยงดู และพัฒนาติดตัวต่อไปเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

มุสเซน (Mussen, 1989 อ้างถึงในจรจรา สุวรรณทัต 2545: 15) ระบุความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่มีต่อพัฒนาการของเด็กในด้านต่างๆ ไว้ ดังนี้

1. ด้านสติปัญญาความสามารถ การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่มีลักษณะสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือจะช่วยให้เด็กเรียนรู้การตัดสินใจและพัฒนาศักยภาพเบื้องต้นที่มีในตนเองและเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง เช่น การแสดงออกทางกาย ความยืดหยุ่นทางความคิด ซึ่งเป็นทักษะเบื้องต้นที่จะมีผลไปสู่การมีสติปัญญาและความสามารถในด้านต่างๆ ที่ดีในอนาคต

2. ด้านจิตสังคม เมื่อเด็กเริ่มที่จะเรียนรู้สิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัว ครอบครัวเป็นสถาบันที่ทำให้เด็กรู้สึกเป็นครั้งแรกว่าได้รับการปฏิเสธหรือยอมรับ จากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ เนื่องจาก เด็กยังไม่มีช่องทางอื่นที่จะสร้างภาพของตนเองขึ้นมาได้ การประเมินจากคนในครอบครัวจึงเป็นวิธีการที่เด็กจะใช้นิยามความเป็นตนเอง พ่อแม่ที่มีภาพเกี่ยวกับตนเองดีมีแนวโน้มที่จะทำให้ลูกมีภาพเกี่ยวกับตนเองดีตามไปด้วย ส่วนพ่อแม่ที่มีภาพเกี่ยวกับตนเองในทางไม่ดีก็มีแนวโน้มที่ลูกจะสร้างภาพแบบที่ไม่ดี แต่หากพ่อแม่มีภาพเกี่ยวกับตนเองไม่ชัดเจนเด็กจะมีแนวโน้มมองหาผู้ใหญ่คนอื่นมาเป็นแบบอย่างในการสร้างภาพให้ตนเอง

บราวน์ (Brown, 1972 อ้างถึงในสุวิมล วีระชาติ 2548: 16) กล่าวถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูไว้ว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ดีนั้นมีส่วนในการเสริมสร้างพัฒนาการ พฤติกรรม และอารมณ์ของเด็ก ถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม จะส่งผลให้เด็กเติบโตอย่างมีบุคลิกภาพที่ดี แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่ดีก็จะทำให้เด็กมีปัญหาต่อการปรับตัวและส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของเด็กได้ แต่การอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่องที่ต้องใช้ทักษะความรู้ และประสบการณ์ทั้งโดยตรงรวมถึงความรู้ในบริบทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจึงจะสามารถอบรมเลี้ยงดูเด็กได้ดี ดังนั้น การที่ครอบครัวให้ความสำคัญกับเด็กโดยเน้นการให้ความรักความอบอุ่นทั้งจากทางร่างกายหรือคำพูด ทำที่ การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดีให้กับเด็กได้

ซาปิโร (Shapiro, 1997 อ้างถึงในริน พนมชน 2547: 60) ได้ระบุถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก โดยครอบครัวที่อบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผล เด็กจะมีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความหนักแน่น ควบคุมอารมณ์และปรับตัวได้ดี หากครอบครัวเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลและมีความเป็นประชาธิปไตย เด็กจะมีลักษณะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล และมีความฉลาดทางอารมณ์สูง

โรเจอร์ (Rogers, 1972 อ้างถึงในมยุรี จินตรักษ์ 2524: 6) ได้ระบุถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดามีส่วนสำคัญในการพัฒนาความเฉลียวฉลาดของบุตร เพราะครอบครัวเป็นสังคมแรกที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อพฤติกรรมของบุตร เป็นสถาบันที่สำคัญในการฝึกอบรม สั่งสอนและสร้างบุคลิกภาพให้แก่เด็กทั้งทางด้านพฤติกรรมการแสดงออกทางสังคมและทางจริยธรรม โดยผ่านกระบวนการทางพันธุกรรม การให้ความรัก ความผูกพันใกล้ชิด การให้คำปรึกษาและการกำหนดแบบแผนชีวิตให้กับบุตร ตลอดจนเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่างๆ รวมถึงการหล่อหลอมด้านจิตใจ เพราะการสร้างลักษณะนิสัยบางอย่างนั้น เด็กไม่สามารถสำนึกหรือสร้างขึ้นเองได้ เช่น จริยธรรม การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ดังนั้น บิดามารดาจึงต้องมีจริยธรรมเพื่อให้เด็กลอกเลียนแบบตาม และเมื่อเด็กทำตามในสิ่งที่ถูกต้องและดีงามแล้ว ผู้ใหญ่เองก็ควรมีการเสริมแรงเพื่อยืนยันว่าเด็กควรกระทำพฤติกรรมที่ดีต่อไปและกลายเป็นนิสัยของเด็กในที่สุด

สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวมีความสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรงต่อพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะวิธีการและบทบาทในการเลี้ยงดูของครอบครัว ซึ่งมีส่วนสำคัญและเป็นกระบวนการในการพัฒนาความฉลาดทางปัญญา อารมณ์ และสังคมให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถเติบโตเป็นสมาชิกของสังคม ที่เข้าใจในภาวะความเป็นตัวเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

มีผู้ที่ได้ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว โดยแบ่งตามวิธีการปฏิบัติและการแสดงออกของครอบครัว ดังนี้

ฟอว์ และเบลกิน (Faw and Belkin, 1989 อ้างถึงในใจทิพย์ พวงทอง 2540: 39) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูลักษณะนี้ พ่อแม่จะให้อิสระและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับลูก การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้คล้ายคลึงกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจแต่เป็นการใช้อำนาจอย่างมีเหตุผล เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนี้จะมีลักษณะคล่องแคล่ว เป็นอิสระ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความอบอุ่นแต่ควบคุมอย่างเข้มงวด การอบรมเลี้ยงดูลักษณะนี้ พ่อแม่จะให้ความรักความอบอุ่นกับลูกอย่างมาก ในขณะที่เดียวกันก็ควบคุมลูกอย่างเข้มงวดเช่นเดียวกัน ทำให้เด็กช่วยตนเองได้น้อย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่ำกว่าเด็กคนอื่น

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปฏิเสธและควบคุม การอบรมเลี้ยงดูลักษณะนี้ พ่อแม่จะให้ความรักความอบอุ่นน้อยแต่ควบคุมสูง ทำให้เด็กมีลักษณะขาดความเชื่อมั่น มีจิตใจไม่มั่นคง โทษตนเองและหนีห่างจากสังคม

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบปฏิเสธและปล่อยตามใจ การอบรมเลี้ยงดูในลักษณะนี้ พ่อแม่จะให้ความรักความอบอุ่นน้อย และไม่สนใจที่จะควบคุมหรือแนะนำลูก เด็กจะมีลักษณะควบคุมตนเองได้น้อย และมีความก้าวร้าวสูง

วอลซ์ (Walsh, 1980: 14-16) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบใช้อำนาจ เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ต้องการให้ลูกเชื่อฟังห้ามมิข้อโต้แย้งให้อยู่ภายใต้การควบคุม มีประณามพฤติกรรมของเด็กจากมาตรฐานของตน จึงมักมีการลงโทษเมื่อการแสดงออกถึงความต้องการของเด็กขัดกับเจตนารมณ์ของตน โดยมักมีค่านิยมเกี่ยวกับศาสนาหรือขนบธรรมเนียมเดิมเข้ามาเกี่ยวข้อง

2. แบบใช้อำนาจกึ่งตามใจ เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้อิสระแก่ลูกในสิ่งที่สมควรตามเหตุและผลโดยยึดความพอดี เด็กจะได้รับอิสระในเรื่องที่ไม่ค่อยมีความสำคัญมากนัก ได้รับการสนับสนุนให้แสดงออกโดยอยู่ในกรอบของระเบียบวินัย พ่อแม่จะช่วยวางเป้าหมายในอนาคตและช่วยให้เด็กบรรลุตามเป้าหมายนั้น พ่อแม่ประเภทนี้มักดูแลลูกอย่างเข้มงวด

3. แบบละทิ้งและปฏิเสธ เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ควบคุม บังคับ และลงโทษโดยพ่อแม่มีความรู้สึกในด้านลบกับลูก เพราะพ่อแม่ประเภทนี้มีความคิดว่าลูกของตนไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องได้ด้วยตนเอง

4. แบบทะนุถนอมเหมือนไข่ในหิน เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่จะคอยสอดส่องดูแลลูกอย่างใกล้ชิด และเป็นผู้ทำทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่ลูก แม้ลูกจะโตและทำสิ่งนั้นๆ ได้แล้วก็ตาม เพราะบิดามารดากลัวว่าลูกจะได้รับอันตราย เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะนี้จะมีภาวะพึ่งพาสูง

การ์เบียล (Garbriel, 1968 อ้างถึงในสุกัญญา วงศ์บุญเนตร 2552: 17) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1. พ่อแม่ที่แสดงความเป็นเจ้าของมากเกินไป (Over-possessive parents) พ่อแม่ในประเภทนี้จะให้ความรัก ห่วงเหิน ปกป้อง ค้ำครอง และตามใจบุตรจนเกินไป ส่วนใหญ่แล้วมักเป็นพ่อแม่ที่เคยสูญเสียหรือขาดความรักในวัยเด็กจึงชดเชยสิ่งที่ตนไม่ได้รับ ตัวอย่างพ่อแม่ประเภทนี้ เช่น พ่อหม้าย แม่หม้าย พ่อแม่ที่มีบุตรยาก พ่อแม่ที่มีบุตรคนเดียว

2. พ่อแม่ที่ไม่ยอมรับบุตร (Rejection parents) พ่อแม่ประเภทนี้จะแสดงออกถึงการไม่ยอมรับบุตรอย่างชัดเจน ไม่สนใจในสวัสดิการ พัฒนาการทั้งด้านร่างกายและสังคม สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งกับครอบครัวฐานะดีและยากจน

3. พ่อแม่แบบอัตตาธิปไตย (Authoritarian parents) พ่อแม่ประเภทนี้มักเคยได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเคร่งครัดมาก่อน จึงมีพฤติกรรมต้องการควบคุมให้บุตรเชื่อฟัง อยู่ในระเบียบ คำสั่ง ให้ความรักความอบอุ่นกับบุตรน้อย

4. พ่อแม่ที่ยอมบุตร (Over-permissive parents) พ่อแม่ประเภทนี้มีความเกรงใจกับบุตร มักปล่อยให้บุตรทำอะไรตามใจชอบจนมากเกินไปจนความจำเป็น

5. พ่อแม่แบบประชาธิปไตย (Democratic parents) พ่อแม่ประเภทนี้มักเปิดโอกาส และให้อิสระกับบุตรได้แสดงความคิดเห็น พ่อแม่จะแสดงความรัก ให้ความอบอุ่น ลงโทษและพิจารณาคุณสมบัติดีเลวของบุตรด้วยความยุติธรรม

บอมรินด์ (Baumrind, 1986 อ้างถึงในริน พนมชน 2547: 74) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบเอาใจใส่ เป็นลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูที่มีความสมดุลระหว่างแบบการควบคุม และแบบการปล่อยให้ตามธรรมชาติ แต่ในขณะเดียวกันพ่อแม่ก็ให้ความรักความอบอุ่น มีการติดต่อสัมพันธ์กับบุตร มีเหตุผลและยอมรับบุตร

2. แบบใช้อำนาจ เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่มักใช้อำนาจ และออกคำสั่งให้บุตรทำตามความต้องการของตน ไม่ไว้ใจบุตร มีความท้อแท้ ให้ความอบอุ่นกับบุตรน้อย มีการลงโทษในระดับสูง เด็กไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้

3. แบบรักตามใจ พ่อแม่ที่มีการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะนี้ จะยอมรับและให้ความอบอุ่นกับบุตรมาก โดยไม่มีการประเมินหรือปรึกษากับเด็กในการกระทำสิ่งต่างๆ ปล่อยให้เด็กพัฒนาไปตามธรรมชาติ ในขณะเดียวกันจะมีการปกป้องคุ้มครองเด็กในระดับสูง

พัมรอยด์ (Pumroy, 1966: 73-78 อ้างถึงในนุชลดา โรจนประภาพรรณ 2541: 45-46) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

1. แบบรักจนเหลือ คือ พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยให้บุตรเป็นศูนย์กลาง บุตรได้รับความรักและการตามใจอย่างมากมาจนเกินควร เมื่อพ่อแม่พยายามจะบังคับ เด็กก็จะหาวิธีหลีกเลี่ยงเอาชนะจนได้ทุกครั้ง เด็กไม่ได้ถูกฝึกให้มีความคิดริเริ่มและความรับผิดชอบใดๆ นอกจากนี้ เด็กยังได้รับของขวัญหรือการพาไปเที่ยวสวนกุสนานบ่อยครั้ง โดยไม่มีเหตุผลสมควร

2. แบบเข้มงวด คือ พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยคาดหวังให้บุตรเชื่อฟังตนเองอย่างเคร่งครัด พ่อแม่จะมีกฎเกณฑ์และบอกกฎเกณฑ์ให้บุตรทราบอย่างแน่ชัด หากบุตรไม่ทำตาม จะถูกลงโทษแต่เป็นการลงโทษอย่างยุติธรรมสมเหตุสมผล พ่อแม่มักผลักดันให้เด็กมีความสามารถเกินธรรมชาติของเด็ก ทำให้เด็กพัฒนาเร็วกว่าอายุ

3. แบบละทิ้งและปฏิเสธ คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ทำตนเป็นศัตรูกับบุตรอย่างเปิดเผย แสดงความโกรธเกลียดเด็กออกมาในรูปของการควบคุม บังคับ และลงโทษ โดยที่ไม่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เด็กได้แสดงออกมา เพราะความรู้สึกของพ่อแม่ที่มีต่อบุตรเป็นไปในทางลบ คิดว่าบุตรของตนเป็นผู้ที่ไม่สามารถแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้ดีได้

4. แบบทะนุถนอม คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่จะดูแลบุตรอย่างใกล้ชิด และทำสิ่งต่างๆ ให้กับบุตร โดยไม่สนใจว่าบุตรจะสามารถทำสิ่งนั้นได้หรือไม่ เพราะพ่อแม่จะมีความรู้สึกที่บุตรเป็นเด็กอยู่เสมอและจะได้รับอันตราย เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะนี้ จะมีการเรียนรู้ช้า ขาดความมั่นใจ และมีภาวะพึ่งพาสูง

โรเจอร์ส (Rogers, 1972: 117) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic Rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองให้โอกาสเด็กในการร่วมตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว ส่งเสริมและยอมรับความสามารถของเด็ก มีการลงโทษที่ไม่รุนแรงตามสมควร พร้อมอธิบายเหตุผลเมื่อเด็กปฏิเสธที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎ

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (Authoritarian Rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองแสดงอำนาจตัดสินใจในเรื่องต่างๆ บังคับให้เด็กทำตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด และลงโทษอย่างรุนแรงเมื่อเด็กไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ โดยไม่อธิบายเหตุผล

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Laissez-faire Rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองไม่ใส่ใจควบคุมพฤติกรรม ไม่แนะนำแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม ปล่อยให้เด็กคิดและตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เอง ไม่สนใจในความเป็นอยู่และความรู้สึกของเด็ก มักไม่ลงโทษ แม้จะรับรู้ว่าเด็กทำผิด

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528: 12-15) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวออกเป็น 5 รูปแบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แสดงความรักใคร่เอาใจใส่ มีความใกล้ชิดบุตร โดยทำกิจกรรมร่วมกับบุตรและให้การสนับสนุน

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้เหตุผลแก่บุตรขณะที่จะส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของบุตร หรือลงโทษบุตร มีการให้รางวัลและลงโทษบุตรด้วยความเหมาะสมตามการกระทำของบุตร

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ไม่เป็นการลงโทษทางกายกับบุตร เช่น การใช้วาจาคว่ำ หรือ งดแสดงความรัก ความเมตตา ตลอดจนตัดสิทธิต่างๆ ของบุตร

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ออกคำสั่งให้บุตรทำตาม โดยมีการคอยตรวจตราอย่างใกล้ชิด และหากบุตรไม่ปฏิบัติตามก็จะลงโทษบุตร

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็ว คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เปิดโอกาสให้บุตรได้ทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเองภายใต้การแนะนำและฝึกฝนจากพ่อแม่

กุศล สุนทรธาดา และคณะ (2548: 43- 45) ได้ศึกษาเชิงมนุษยวิทยาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย พบว่าเด็กไทยได้รับการอบรมเลี้ยงดู 10 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบการให้อิสระเชิงควบคุม เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ช่วงแรกพ่อแม่จะดูแล และตัดสินใจให้เด็ก เช่น การเลือกอาหาร การเลือกเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ต่อมาจะเริ่มฝึกให้เด็กตัดสินใจเลือกด้วยตัวเองมากขึ้น เป็นการลดภาระของพ่อแม่และฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเอง โดยพ่อแม่จะควบคุมดูแลอยู่ห่างๆ เพื่อความปลอดภัยของเด็ก

2. แบบควบคุมเชิงละเลย เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คอยควบคุม ดูแลให้เด็กได้กินอยู่หลับนอน โดยอยู่ในสายตา แต่ไม่ควบคุมตลอดกระบวนการ ถ้าพฤติกรรมใดที่บอกหรือห้ามเด็กแล้วเด็กยังนิ่งเฉยหรือยังทำอยู่ บางครั้งพ่อแม่ก็นิ่งเฉยปล่อยเด็กให้ทำต่อไป แต่ในบางครั้งก็เข้มงวดขึ้นอยู่กับอารมณ์ซึ่งทำให้เด็กเกิดภาวะสับสนได้

3. แบบยอมรับไม่แสดงออก เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้การยอมรับเด็ก แต่ไม่แสดงออกชัดเจน ในช่วงที่เด็กอายุน้อยพ่อแม่จะแสดงความรักโดยการโอบกอด ดูแลจิตใจ แต่เมื่อเด็กโตขึ้นการสัมผัสทางกายจะลดน้อยลง การแสดงความรักและการยอมรับจะเปลี่ยนจากการสัมผัสทางกาย เป็นการแสดงออกทางวาจา และการกระทำ เมื่อเด็กมีพฤติกรรมในทางที่ดีเป็นที่น่าพอใจ พ่อแม่จะนิ่งเฉยแสดงการยอมรับแทนการชมเชย เช่น ในวัยเด็ก แต่ถ้ากระทำไม่เป็นที่พอใจจะตักเตือนสั่งสอน

4. แบบคู่ตัวอย่าง เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กจะเรียนรู้ปฏิบัติจากการเลียนแบบ พฤติกรรมของพ่อแม่ ทั้งพฤติกรรมทางบวก เช่น การแสดงความมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และ พระสงฆ์ การช่วยเหลือกันในหมู่เพื่อนบ้าน และพฤติกรรมทางลบ เช่น การพูดไม่จริงหรือ หลอกลวงกัน โดยเห็นเป็นเรื่องสนุก การคำทอทะเลาะวิวาท รวมถึงพฤติกรรมที่ยังตัดสินใจไม่ได้ว่า ถ้าเด็กเลียนแบบแล้วจะให้คุณหรือโทษ เช่น การบนบานศาลกล่าว การเชื่อ โชคลาง

5. แบบให้เด็กสัมผัสกับสภาพแวดล้อม เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่พาเด็กเข้าร่วม กิจกรรมต่างๆ ทั้งในกิจวัตรประจำวันและในสังคม เช่น การทำกับข้าว ประเพณีตักบาตรเทโว เด็ก จะเกิดเรียนรู้จากการสัมผัสและสัมผัสกับสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคล ธรรมชาติ จิตวิญญาณ ทำให้ได้สัมผัสประสบการณ์จากสังเกต เรียนรู้ และปฏิบัติ ซึ่งการเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ เหล่านี้ถือ เป็นการเรียนรู้ของเด็กไปกับธรรมชาติ

6. แบบใช้พฤติกรรมทางวาจา เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ใช้การแสดงออกทางการพูด มาก แต่แสดงเหตุผลน้อย ส่วนใหญ่มักเป็นการบอก การออกคำสั่ง การห้าม การตักเตือน การหลอก การขู่คุด่า มากกว่าใช้เหตุผลกับเด็ก

7. แบบใช้อำนาจ เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ใช้อำนาจทั้งทางวาจาและพฤติกรรม การแสดงออก เมื่อเด็กทำสิ่งที่พ่อแม่ไม่พอใจ จะถูกคุด่าหรือลงโทษด้วยการตีหรืองดรางวัล โดยการใช้ อำนาจของพ่อแม่จะขึ้นอยู่กับอารมณ์ หากอารมณ์ไม่ดีจะใช้อำนาจมากและรุนแรงกว่าช่วงที่ อารมณ์ดี เด็กเล็กมักได้รับโทษและรุนแรงน้อยกว่าเด็กโต

8. แบบไม่คงเส้นคงวา เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เลี้ยงดูเด็ก โดยขึ้นอยู่กับอารมณ์ซึ่ง จะแสดงพฤติกรรมทั้งทางวาจา และการกระทำต่อเด็กในลักษณะไม่มีรูปแบบที่แน่นอน หาก อารมณ์ดีจะแสดงออกอย่างหนึ่ง แต่หากอารมณ์ไม่ดีก็จะแสดงออกอีกแบบหนึ่ง

9. แบบดูแลเด็กหลายคน เป็นการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวในชนบท ที่ยังมีลักษณะ เป็นครอบครัวขยาย นอกจากพ่อแม่ซึ่งมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูเด็กแล้ว ยังมีญาติพี่น้องที่อาศัย อยู่ด้วยที่มีส่วนในการอบรมเลี้ยงดู เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา พี่ นอกจากนี้ ในบางครั้งเพื่อน บ้านก็มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูด้วย

10. การเลี้ยงดูแบบตอบสนองความต้องการของเด็กตามช่วงวัย เพศ และลำดับที่ เป็นการ อบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่จะมีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ปรับเปลี่ยนตามตัวแปรดังกล่าว เช่น ในวัย เด็กพ่อแม่จะเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด เน้นการสัมผัสทางกาย เมื่อโตมากขึ้นก็เปลี่ยนเป็นการเลี้ยงดูแบบ ใช้คำพูดในแสดงความห่วงใย การสัมผัสทางกายจะลดลงไปหรือแทบไม่มีเลย ในบางครอบครัว การเลี้ยงดูเด็กชายและเด็กหญิงแตกต่างกัน เด็กชายเน้นปลูกฝังให้เข้มแข็งอดทน หากเป็นพี่ต้องมี

หน้าที่ในการดูแลน้องๆ ส่วนเด็กหญิงเน้นเรื่องกิจกรรมรยาท สอนให้ทำงานบ้าน หรือในบางครอบครัวมีวัฒนธรรมเลี้ยงบุตรคนสุดท้องแบบตามใจ เป็นต้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวข้างต้นจะเห็นได้ว่า เมื่อได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวในรูปแบบที่ต่างกัน เด็กจะมีพฤติกรรมและภาวะอารมณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อไปในระยะยาวเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพด้านอารมณ์และพฤติกรรมของเด็กให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้ (งามตา วานิชทานนท์ 2544: 33) แม้ว่าการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีความแตกต่างหลากหลายรูปแบบตามทัศนคติของผู้ศึกษา แต่เมื่อจัดกลุ่มการอบรมเลี้ยงดูที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและอารมณ์ ที่เด็กแสดงออกเมื่ออยู่ในครอบครัวหรือสังคม ผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของโรเจอร์ส (Rogers, 1972 อ้างถึงในศศิญา จันทรแก้ว 2555: 72) เพื่อศึกษาว่าเด็กในระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวด้วยรูปแบบใด ซึ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวทั้ง 3 รูปแบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic Rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองให้บุตรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ส่งเสริมและยอมรับความสามารถของบุตร และลงโทษเมื่อบุตรทำผิดด้วยเหตุผลตามสมควร
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (Authoritarian Rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองตัดสินใจในเรื่องต่างๆ แทนบุตร บังคับให้บุตรปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และลงโทษอย่างรุนแรงเมื่อบุตรไม่ทำตามกฎระเบียบที่วางไว้
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Laissez-faire Rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองไม่ควบคุมและไม่ให้คำแนะนำแนวทางต่างๆ ที่ถูกต้อง ไม่สนใจความเป็นอยู่และความรู้สึกของบุตร ละเลยต่อการลงโทษแม้บุตรจะทำผิด

3. แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

3.1 ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จ มีชีวิตที่ดี มีความสุข ดังนั้น ในระยะแรกนักจิตวิทยาและนักการศึกษาส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับความฉลาดทางอารมณ์ในด้านต่างๆ เช่น กระบวนการจัดการกับอารมณ์ กระบวนการในการแก้ปัญหา ต่อมา มีนักจิตวิทยาหลายคนที่มีความเห็นแตกต่าง เช่น เวคสเลอร์ (Wechsler, 1940: 67 อ้างถึงใน

กรมสุขภาพจิต 2549: 5) อธิบายถึงความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นความสามารถหลายๆ ด้านรวมกันของบุคคล ในการกระทำอย่างมีจุดหมาย คิดอย่างมีเหตุผล และจัดการกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยความฉลาดทางอารมณ์มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ อารมณ์ บุคคล และสังคม แบบทดสอบความฉลาดทางสติปัญญาที่ไม่รวมองค์ประกอบ 3 ด้านนี้จะเป็นแบบทดสอบที่ไม่สมบูรณ์ สอดคล้องกับแนวคิดของการ์ดเนอร์ (Gardner, 1983) ซึ่งสนใจและศึกษาความสามารถภายในบุคคล และความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ซึ่งต่อมาการ์ดเนอร์ได้ค้นพบความฉลาดด้านอื่นๆ ของมนุษย์ แบ่งเป็น 7 ประเภทหรือที่รู้จักกันในชื่อ ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligence) นอกจากนี้ ยังมีผู้ที่ระบุความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ ดังนี้

เมเยอร์ และซาโลเวย์ (Mayer and Salovey, 1990 อ้างถึงในณัฐสินี อาจสมบูรณ์ 2551: 22) ได้เริ่มศึกษา และให้ความสนใจในแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดรู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเชาว์ปัญญา โดยได้อธิบายถึงความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นรูปแบบหนึ่งของของความฉลาดทางสังคมที่ประกอบด้วย ความสามารถในการรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถแยกความแตกต่างของอารมณ์ที่เกิดขึ้น และใช้ข้อมูลนี้เป็นเครื่องชี้นำในการคิด และการกระทำต่างๆ ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจึงมีความ สามารถในการรับรู้อย่างถูกต้อง และมีความยืดหยุ่นมากกว่าในการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อม และสามารถสร้างเครือข่ายที่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางสังคมได้ดี

โกลแมน (Goleman, 1998 อ้างถึงในวาลิกา อัครนิตย์ 2546: 12) ให้ความสนใจศึกษา และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ โดยเสนอแนวคิดว่า ความฉลาดทางอารมณ์นั้น หมายถึง ความสามารถหลายด้าน ได้แก่ การเร่งเร้าตัวเองให้ไปสู่เป้าหมาย ควบคุมความขัดแย้งของตนเอง รอคอยเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีชีวิตอยู่ด้วยความหวัง ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์ที่เป็นความสามารถเหล่านี้ มีความสำคัญที่จะทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในชีวิตไม่น้อยไปกว่าความฉลาดทางด้านสติปัญญา

วิระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 (ก) : 34) กล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถในการเรียนรู้อารมณ์และความรู้สึกของคนให้ตระหนัก มีสติ รู้เท่าทันสาเหตุ และความแปรผันด้านอารมณ์ของตน ถือเป็นการพุดคุยภายในตน และบริหารจัดการอารมณ์ของตนไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์กับผู้อื่น สามารถสร้างแรงจูงใจในทางที่สร้างสรรค์ได้ คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับที่ต่ำนั้น จะเอาแต่ใจตนเอง ไม่เข้าใจตนเองและผู้อื่น ไม่ยอมรับความจริง ไม่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้งในใจตนเองได้

กรมสุขภาพจิต (2553: 13-23) ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่โดยตรงในการดูแล สุขภาวะด้านต่างๆ ของคนไทย ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า บุคคลที่ ประสบความสำเร็จในชีวิต มีความก้าวหน้าและมีความสุขทั้งในชีวิตการทำงาน การศึกษา และการอยู่ ร่วมกับผู้อื่น ล้วนมีองค์ประกอบสมรรถนะส่วนบุคคลในเรื่องความฉลาดทางอารมณ์เป็น องค์ประกอบหลักสำคัญอย่างเด่นชัด แม้ความฉลาดทางอารมณ์จะพัฒนาได้ตลอดชีวิต แต่ถ้าหาก บุคคลได้รับโอกาสในการพัฒนาอารมณ์ตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงวัยประถมศึกษา ซึ่งเป็นวัย สร้างลักษณะนิสัย จะทำให้เกิดการพัฒนาทางอารมณ์ในระยะต่อมาที่เติบโตเป็นวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

มีผู้จำแนกองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ ดังนี้

สโลเวย์ และเมเยอร์ (Salovey and Mayer, 1990 อ้างถึงในพ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2544: 9-10) ได้จำแนกความฉลาดทางอารมณ์โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. การรู้อารมณ์ของตนเอง (Knowing one's emotion) ประกอบด้วย ความสามารถ รับรู้ถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้นว่ารู้สึกอย่างไร และสามารถรับรู้ความรู้สึกต่างๆ ที่เปลี่ยนไป ได้ในแต่ละช่วงเวลา
2. การบริหารจัดการอารมณ์ (Managing emotion) ประกอบด้วย ความสามารถในการจัดการกับภาวะอารมณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถที่จะระงับและควบคุม อารมณ์ ความ วิตกกังวล รุนววย มีดมนสิ้นหวังหรือความฉุนเฉียวให้ลดลงและหมดสิ้นไปได้
3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง (Motivating oneself) ประกอบด้วย การให้อารมณ์ เป็นตัวนำความคิดและเกื้อหนุนการมุ่งสู่เป้าหมาย รู้จักอดทน รอได้ และสามารถระงับความหุนหัน พลันแค้นของตนเองไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมาย
4. การรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น (Recognizing emotion in others) ประกอบด้วย ความสามารถตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถปรับอารมณ์ของตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และความต้องการตามความจำเป็นได้
5. บริหารจัดการด้านสัมพันธภาพ (Handling relationship) ประกอบด้วย การมี ทักษะทางสังคมในการบริหารจัดการอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น เช่น บริหารความขัดแย้งให้ยุติ ลงได้ สามารถสร้างสายสัมพันธ์ มีปฏิสัมพันธ์อันดี และรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในชีวิต ประจำวันได้

โกลแมน โบยาตซีส และแมคคี (Goleman, Boyatzis and McKee, 1998 อ้างถึงใน วาติกา อัครนิศย์ 2546: 12) แบ่งโครงสร้างความฉลาดทางอารมณ์ออกเป็น 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความสามารถในตนเอง (Personal competence) คือ ความสามารถของบุคคลในการจัดการตนเองได้ ได้แก่

1.1 การเข้าใจตนเอง (Self-awareness) ประกอบด้วย

1.1.1 เข้าใจอารมณ์ สามารถรู้เท่าทันอารมณ์ และผลที่เกิดขึ้นตามมา

1.1.2 การประเมินตนเอง รู้จุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง

1.1.3 มีความมั่นใจในตนเอง รู้ถึงคุณค่าและความสามารถของตนเอง

1.2 การบริหารและการจัดการอารมณ์ของตนเอง (Self-regulation)

ประกอบด้วย

1.2.1 การควบคุมอารมณ์ สามารถควบคุมความรู้สึกและอารมณ์ของตนได้

1.2.2 ความซื่อตรง การแสดงความซื่อสัตย์และยุดิธรรม

1.2.3 ความยืดหยุ่น สามารถยืดหยุ่นเมื่อเจอสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้

1.2.4 การปรับตัว การรู้จักปรับปรุงตัวเองในการทำงาน และการอยู่ร่วม

กับผู้อื่น

1.2.5 การเปิดใจ มีการเปิดรับสิ่งใหม่ ทั้งข้อมูลข่าวสาร ความคิด และการ

ปฏิบัติ

1.2.6 การมองด้านบวก มีมุมมองต่อเรื่องต่างๆ ในแง่ดี

2. ความสามารถทางสังคม (Social competence) คือ ความสามารถของบุคคลในการรักษาสัมพันธภาพ ได้แก่

2.1 การตระหนักรู้ทางสังคม (Social awareness) ประกอบด้วย

2.1.1 การมีเมตตา มีความสนใจและใส่ใจผู้อื่น

2.1.2 รับผิดชอบ มีความตระหนักในงาน

2.1.3 จิตสาธารณะ รู้จักการบริการผู้อื่น และมีจิตอาสา

2.2 การจัดการความสัมพันธ์ (Social relation) ประกอบด้วย

2.2.1 มีภาวะผู้นำ เป็นศูนย์รวมจิตใจให้กับผู้อื่น

2.2.2 มีการโน้มน้าวชักจูงที่ดี มีทักษะ และความเข้าใจในความรู้สึกผู้อื่น

2.2.3 เป็นผู้พัฒนาผู้อื่น มีจิตใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น

2.2.4 นำการเปลี่ยนแปลง กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี

2.2.5 บริหารความขัดแย้ง สามารถเจรจาแก้ปัญหา และความขัดแย้งได้

คูเปอร์ และสว๊ฟ (Cooper and Sawaf, 1997 อ้างถึงในกรมสุขภาพจิต 2549: 176) ได้เสนอองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ความรอบรู้ทางอารมณ์ (Emotional literacy) คือ การรู้จักอารมณ์ของตนเอง รู้เท่าทันการแปรผันอารมณ์ของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้
2. ความเหมาะสมทางอารมณ์ (Emotional fitness) คือ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนอารมณ์ มีความยืดหยุ่นเมื่อต้องเผชิญสถานการณ์กดดันหรือปัญหา
3. ความลึกซึ้งทางอารมณ์ (Emotional depth) คือ การมีเป้าหมายและศักยภาพเฉพาะตน สามารถสำรวจแนวทางชีวิต การทำงานตามศักยภาพให้บรรลุเป้าหมายของตน
4. ความแปรผันทางอารมณ์ (Emotion alchemy) คือ ความสามารถในการใช้อารมณ์เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

บาร์-ออน (Bar-on, 1997 อ้างถึงในคมเพชร ฉัตรศุกกุล 2544: 10-11) ได้เสนอแนวคิดเรื่ององค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถภายในตน ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย คือ
  - 1.1 การเข้าใจภาวะอารมณ์ของตน
  - 1.2 ความกล้าที่จะแสดงออกทางความคิดเห็น และความรู้สึกของตนเอง
  - 1.3 ความมีสติ และการตระหนักรู้งาน
2. การมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย คือ
  - 2.1 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
  - 2.2 ความมีน้ำใจ เอื้ออาทร ห่วงใยผู้อื่น
  - 2.3 การตระหนักรู้เท่าทันในความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น
3. ความสามารถในการปรับตัว ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย คือ
  - 3.1 สามารถตรวจสอบความรู้สึกของตนเองได้
  - 3.2 เข้าใจสถานการณ์ต่างๆ และสามารถตีความได้ถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง
  - 3.3 มีความยืดหยุ่นในความคิดและความรู้สึกของตนเอง
  - 3.4 สามารถแก้ไขปัญหาและสถานการณ์เฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี
4. มีวิธีการจัดการความเครียด ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย คือ
  - 4.1 จัดการและบริหารความเครียดได้
  - 4.2 ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ และแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

5. การสร้างแรงจูงใจในตนเองและสภาวะทางอารมณ์ มีองค์ประกอบย่อย คือ

5.1 การมองโลกในแง่ดี

5.2 การแสดงออกและความรู้สึกที่เป็นสุข

5.3 สร้างความสนุกสนานให้เกิดแก่ตนเองและผู้อื่นได้

เวสซิงเจอร์ (Weisinger, 1998: 19-22) กล่าวถึง องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. ความฉลาดทางอารมณ์เฉพาะบุคคล คือ การพัฒนาให้มีความตระหนักรู้จักตนเอง การบริหารอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจที่ดีให้กับตนเอง

2. ความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ได้แก่ การพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ดี การมีมนุษยสัมพันธ์ และการช่วยเหลือผู้อื่นให้ช่วยตนเองได้

ชุต (Schutte, 1998: 167) กล่าวถึงองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ว่าประกอบด้วยความสามารถที่ปรับเปลี่ยนได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. การประเมินค่าและการแสดงออกทางอารมณ์ เป็นความสามารถในการประเมินการแสดงออกทางอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง สามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นที่ไม่ได้แสดงออกทางวาจา มีความรู้สึกร่วมและเข้าใจผู้อื่น

2. การควบคุมอารมณ์ เป็นความสามารถที่จะตรวจสอบประเมินผลและจัดการอารมณ์ควบคุมหรือปรับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้

3. การใช้ประโยชน์จากอารมณ์ เป็นความสามารถที่จะใช้อารมณ์แบบต่าง ๆ ในการวางแผนอนาคตการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และช่วยจูงใจให้พากเพียรพยายามกับงานที่ท้าทาย

การ์ดเนอร์ (Gardner, 1999: 9-10) ได้จำแนกส่วนประกอบที่สำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การรับรู้อารมณ์ ประเมินและการแสดงอารมณ์ออกมาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (Perception and expression of emotion) ประกอบด้วย ทักษะที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1.1 ความสามารถในการระบุภาวะอารมณ์ของตนเองในขณะปัจจุบันได้อย่างถูกต้อง

1.2 ความสามารถระบุภาวะและประเมินอารมณ์ของบุคคลอื่นได้อย่างถูกต้อง

1.3 ความสามารถในการแสดงออกของอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง และแสดงความต้องการได้ตรงความรู้สึกอย่างเหมาะสมและถูกกาลเทศะ

1.4 ความสามารถในการจำแนกรู้สึกต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

2. การประสมประสานระหว่างความคิดกับอารมณ์ (Assimilating emotion in thought)

2.1. สามารถใช้อารมณ์เป็นตัวนำความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

2.2. สามารถใช้อารมณ์เป็นสิ่งที่ช่วยในการตัดสินใจ

3. การเข้าใจและการวิเคราะห์อารมณ์ (Understanding and analyzing emotion) ประกอบด้วย

3.1. สามารถบอกอารมณ์ขณะนั้นของตนเองได้

3.2. สามารถเข้าใจอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงเมื่อเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ได้

4. การคิดใคร่ครวญและควบคุมภาวะอารมณ์ได้ดี (Reflective regulation of emotion) ประกอบด้วย

4.1. สามารถเปิดเผยความรู้สึกต่างๆ ที่อยู่หรือค้างคาใจ

4.2. สามารถเตือนตนเองโดยไตร่ตรอง คิดทบทวนและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้

กรมสุขภาพจิต (2553: 12) เสนอแนวคิดเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ ที่ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ด้าน คือ

1. ด้านดี (Virtue) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และความต้องการของตนเอง และรู้จักเข้าใจเห็นใจผู้อื่น ประกอบด้วย

1.1 การควบคุมตนเอง คือ การรู้จักอารมณ์และความต้องการของตนเอง และแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

1.2 ความเห็นใจผู้อื่น คือ การรู้จักใส่ใจ เข้าใจ ยอมรับ และแสดงออกถึงความเห็นใจต่อผู้อื่นได้

1.3 ความรับผิดชอบ คือ การรู้จักให้และรับ ยอมรับเมื่อทำผิด และเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

2. ด้านเก่ง (Competence) หมายถึง ความสามารถรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีสัมพันธภาพที่ดีต่อคนอื่น ประกอบด้วย

2.1 การมีแรงจูงใจ คือ การรู้จักยกย่อง สร้างขวัญกำลังใจให้ตนเองได้ มีความมุ่งมั่นที่จะไปสู่เป้าหมาย

2.2 การตัดสินใจ และแก้ปัญหา คือ การรับรู้ และเข้าใจปัญหา มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา รวมถึงการมีความยืดหยุ่นในตนเอง

2.3 การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น คือ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้ง ได้อย่างสร้างสรรค์

3. ด้านสุข (Happiness) หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ประกอบด้วย

3.1 ความภูมิใจในตนเอง คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง และเชื่อมั่นในตนเอง

3.2 พึงพอใจในชีวิต คือ การมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน และพอใจสิ่งที่ตนเองมี

3.3 มีความสงบทางใจ คือ การมีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุขให้ตนเอง รู้จักการผ่อนคลาย และสามารถมีจิตใจที่สงบได้

4. การพัฒนาและการวัดความฉลาดทางอารมณ์

4.1 การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

มีผู้เสนอวิธีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับครอบครัวไว้ ดังนี้
 ซาปิโร (Shapiro, 1997 อ้างถึงในวิระวัฒน์ ปันนิตามัย 2542 (ข) : 2) เสนอเทคนิคการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กไว้ ดังนี้

1. ปลุกฝังให้เด็กซึมซับมาตรฐานที่ถูกต้องทางศีลธรรมของศาสนา
2. ฝึกให้เด็กแสดงความเมตตา กรุณา และช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่เจาะจงโอกาส
3. ให้เด็กฝึกงานบริการชุมชน โดยไม่มุ่งหวังผลกำไร
4. ฝึกการพูดความจริง และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับคำพูด
5. ฝึกให้เด็กนำอารมณ์ทางลบมาเป็นอุทาหรณ์สอนใจ เพื่อฝึกการยับยั้งชั่งใจ
6. ฝึกให้เด็กคิดและตีความเกี่ยวกับปัญหาการแสดงออกทางอารมณ์ตามความจริง
7. ฝึกให้เด็กมองโลกในแง่ดี เพื่อรักษาและพัฒนาสุขภาพจิต
8. ฝึกการมีสติเตือนตนเอง เช่น การถามตนเอง พุดคุยให้สติเตือนตนอยู่ภายในใจ
9. ให้เด็กฟังดนตรีบรรเลงเบาๆ ให้ดูภาพเขียนเพื่อถามความรู้สึก
10. ฝึกให้เด็กเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา
11. สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก
12. สร้างทักษะการมีอารมณ์ขัน โดยมีพ่อแม่และผู้ใหญ่เป็นแบบอย่าง
13. ฝึกให้เด็กสร้างและรักษาสายสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน

14. ฝึกให้เด็กมีโอกาสเข้าสังคม
  15. ฝึกเด็กให้รู้จักมารยาทส่วนตัวและมารยาททางสังคม
  16. ฝึกเด็กให้มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจที่ดีให้ตนเอง
  17. ฝึกเด็กให้มีความเพียรพยายาม
  18. ฝึกให้เด็กสามารถยอมรับข้อผิดพลาดและความล้มเหลวของตนเองได้
- ซีกัล (Segal, 1997: 235) ได้เสนอการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กไว้

ดังนี้

1. ฝึกให้เด็กรู้จักดูแลสุขภาพกาย และสุขภาพจิตของตนเองให้ดี
2. ฝึกให้เด็กมีทักษะการฟังผู้อื่น เพื่อการสื่อสารที่ดี
3. ฝึกให้เด็กบริหารจัดการอารมณ์ตนเอง และระมัดระวังการแสดงออกให้เหมาะสม
4. ฝึกให้เด็กรู้จักการมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว และรู้จักการให้
5. ฝึกให้เด็กรู้จักการแสดงออกในการสื่อความหมายด้วยภาษาท่าทางที่เหมาะสม

เหมาะสม

กับสถานการณ์และเหมาะสมกับบุคคล

6. สนับสนุนให้เด็กรู้จักจุดเด่นจุดด้อยและเรียนรู้ในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง
7. ฝึกให้เด็กรู้จักอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น เพื่อให้มีทักษะทางสังคมที่ดี
8. ฝึกให้เด็กรู้จักสังเกตความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกัน
9. ฝึกให้เด็กรู้จักการยอมรับผิดและกล้าขอโทษแม้กับผู้ที่อายุน้อยกว่า
10. ฝึกให้เด็กกล้าที่จะเปิดเผยความรู้สึกนึกคิดของตน

กัชซาร์ด (Gazzard, 2002: 22) กล่าวถึงการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ว่า สามารถทำได้ผ่านระบบการศึกษา ดังนั้นจำเป็นต้องให้การศึกษากับผู้ปกครอง ด้วยการพัฒนาประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การครองตน (Managing self) คือ ความสามารถในการบริหารจัดการตนเองในแต่ละวันให้ได้ผลที่ดีที่สุด เช่น การจัดลำดับกิจกรรมที่ต้องทำก่อนหลัง การทำงานที่ค้างให้แล้วเสร็จ

2. การครองคน (Managing others) คือ ความสามารถในการบริหารความสัมพันธ์ทางสังคมและความสามารถเข้ากับผู้อื่นได้

3. การครองงาน (Managing career) คือ ความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของงานหรือการเรียนได้

โกลแมน (Goleman, 1998 อ้างถึงในริน พนมชน 2547: 43) ได้เสนอวิธีการพัฒนา
อารมณ์ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง เป็นความสามารถในการรู้ตัวหรือมีสติ ไม่
ยินดียินร้ายกับอารมณ์ที่เกิดขึ้น รู้เท่าทันอารมณ์ และฝึกการผ่อนคลายความเครียดที่เกิดจากอารมณ์
ไม่ดี โดยเลือกวิธีที่เหมาะสม

2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง เป็นความสามารถในการควบคุมและการแสดง
ออกทางอารมณ์ทั้งดีและไม่ดีได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลา และสถานการณ์ การจัดการ
กับอารมณ์ที่ดีนั้น คือ ความสามารถควบคุมอารมณ์ไม่ให้เกิดออกทันทีทันใดนั่นเอง

3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง เป็นความสามารถในการมองโลกในแง่ดีในสิ่งต่างๆ
ที่เกิดขึ้นกับตนเองและสร้างความเชื่อมั่นว่าเราสามารถอยู่กับสิ่งนั้นได้ เพื่อให้เกิดกำลังใจที่จะ
สร้างสรรค์ในสิ่งที่มุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

4. การหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่น เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น มี
ความเข้าใจเห็นใจผู้อื่น สามารถปรับความสมดุลของของอารมณ์ตนเอง และตอบสนองต่อผู้อื่นได้
อย่างสอดคล้อง จะทำให้รู้ช่องทางที่จะโน้มน้าวใจผู้อื่นทำในสิ่งที่เราต้องการได้

5. การรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เป็นความสามารถในการอยู่ร่วม และทำงานกับ
ผู้อื่น โดยมีสัมพันธภาพที่ดี และสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ผู้ที่มีความสามารถและ
ทักษะด้านนี้จะสามารถใช้ทั้งความคิด อารมณ์และพฤติกรรมในการอยู่ร่วม และทำงานร่วมกับ
บุคคลต่างๆ ได้อย่างราบรื่นเป็นสุข

ทศพร ประเสริฐสุข (2552: 113-114) เสนอแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทาง
อารมณ์ของเด็ก ดังนี้

1. พัฒนาผู้ปกครองให้เป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก

2. พัฒนาการมองโลกในแง่ดี อันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาความคิด ความรู้สึก
และทัศนคติของเด็กในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

3. พัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การสื่อความหมาย เพื่อเป็นทักษะทางสังคม
ที่สำคัญในการดำรงชีวิตของเด็ก

4. พัฒนาความสามารถในการรับรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของ
เด็กให้มีสติและสามารถตระหนักรู้ในอารมณ์ของตน

5. พัฒนาความซื่อตรง ซื่อสัตย์ รักษาความสัตย์ตรงไปตรงมา ซึ่งเป็นคุณลักษณะ
ที่สังคมปรารถนา

6. พัฒนาความสามารถในการควบคุมอารมณ์ สามารถจัดการอารมณ์ของตนในสถานการณ์ต่างๆ ได้

7. พัฒนาแรงจูงใจภายในตนเอง

8. พัฒนาความสามารถในการเข้าใจ รับรู้ รวมถึงเท่าทันอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น และเอาใจเขามาใส่ใจเรา

9. พัฒนาการควบคุมตนเอง เพื่อให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก

10. พัฒนาจิตใจในการให้บริการ

11. พัฒนาความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้ง

12. พัฒนาความรู้สึกอ่อนโยนด้านจิตใจ เช่น ชมงานคนตรี ศิลปะ

กระทรวงสาธารณสุข (2552: 84) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ดังนี้

1. รู้เท่าทันและเข้าใจความรู้สึกของเด็ก โดยการแสดงความเข้าใจ ยอมรับ เห็นอกเห็นใจ เอื้ออาทร ให้ความสำคัญกับบุตร แทนการตำหนิ บังคับ วิจารณ์ หรือลงโทษ ขณะเดียวกันพ่อแม่เองจะต้องระมัดระวังความรู้สึกของตน ที่จะแสดงออกในลักษณะที่ขาดการควบคุมซึ่งเป็นตัวอย่างไม่ดีสำหรับเด็ก

2. สร้างความสนิทสนม โดยใช้โอกาสหรือสถานการณ์แต่ละเรื่องให้ข้อมูลมุมมองต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม เช่น เด็กเกิดความตื่นตระหนกเมื่อดูรายการที่เป็นเรื่องตื่นเต้น ทำให้หวาดกลัว พ่อแม่อาจใช้สถานการณ์เหล่านี้ปลอบใจ อธิบายด้วยเหตุผล เพื่อสร้างความภูมิคุ้มกัน ให้กล้าเผชิญสถานการณ์อื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

3. รับฟังความรู้สึกและอารมณ์ของเด็ก พ่อแม่ควรรับฟังด้วยความตั้งใจ และพยายามตรวจสอบความรู้สึกของเด็กโดยพิจารณาจาก ภาษา ท่าทาง และพฤติกรรมที่แสดงออก ในขณะที่รับฟังพ่อแม่อาจจะสะท้อนหรือสรุปในสิ่งที่ได้ฟังพร้อมกับหาเหตุผลอธิบายให้เด็กเข้าใจในแง่มุมอื่นๆ แต่ไม่ควรสรุปหรือชี้นำ

4. ฝึกให้เด็กระบุงภาวะอารมณ์และความรู้สึกของตนได้อย่างถูกต้อง แทนการเก็บกดหรือระบายออกโดยขาดการควบคุม การแสดงอารมณ์ที่เปิดเผย ตรงไปตรงมาเป็นลักษณะพื้นฐานของผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ที่ดี รู้ตัวว่ากำลังโกรธ เสียใจ น้อยใจ อิจฉา เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการกับอารมณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

5. การกำหนดขอบเขตการช่วยเหลือ เมื่อพ่อแม่เห็นว่าเด็กเข้าใจอารมณ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของตนและเห็นพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ พ่อแม่ควรแสดงให้เด็กทราบว่า

การมีอารมณ์ต่างๆ เป็นเรื่องปกติธรรมดา แต่ควรปรับปรุงวิธีการแสดงออกที่ขาดการควบคุมให้เหมาะสมกับบุคคล เวลา สถานที่ และสถานการณ์

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าครอบครัวซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดมีความสำคัญในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กเป็นอย่างมาก เนื่องจาก ครอบครัวมีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือและการสั่งสอนเพื่อให้เด็กมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม (วิระวัฒน์ ปันนิตามัย 2542 (ช) : 165-167) นอกจากนี้ ครอบครัวยังมีหน้าที่สำคัญในการคอยสังเกตและประเมินการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กเพื่อที่จะปรับปรุงและแก้ไขหากเด็กมีการแสดงออกทางอารมณ์ไปในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น การจะพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กให้อยู่ในระดับที่สูง ครอบครัวเองจึงต้องมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องด้วยเช่นกัน

4.2 การวัดและการประเมินความฉลาดทางอารมณ์

ในต่างประเทศได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์และได้สร้างแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ที่มีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์โดยทั่วไป จะเป็นการตอบคำถามตามความพึงพอใจที่มีต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของคนแต่ละคน การวัดความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นการช่วยให้บุคคลมีความคิดสร้างสรรค์ และรู้จักใช้อารมณ์ของตนในการแก้ไขปัญหา และเป็นการพัฒนาทางด้านสังคมด้วย ซึ่งบางส่วนอาจจะมีข้อบ่งชี้เนื้อหาซ้ำซ้อนกับความฉลาดด้านสติปัญญา สามารถแบ่งประเภทได้ ดังนี้

1. การให้เขียนเล่าประสบการณ์ เป็นการวัดแรงจูงใจภายใน (Interpersonal motivation) เพื่อตรวจสอบและประเมินแรงจูงใจที่ผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เกิดความรู้สึกภาวะอารมณ์ หรือแรงบันดาลใจ โดยการให้เขียนความเรียง การตอบข้อความให้สมบูรณ์ การเขียนบันทึกประจำวัน การให้เล่าเหตุการณ์ที่ฝังใจ หรือที่เคยประสบมา โดยผ่านความรู้สึก 3 ประการ คือ ดีใจ โกร่งใจ และเสียใจ การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ด้วยแนวทางนี้ จะต้องใช้ผู้ประเมินที่มีประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์ และมีองค์ความรู้ด้านความฉลาดทางอารมณ์สูง

2. การใช้เทคนิคเหตุการณ์สำคัญ (The critical incident technique) เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมในเชิงคุณภาพ โดยให้ผู้เล่าบรรยายหรือเขียนเล่าถึงเหตุการณ์ที่บ่งชี้ถึงความคิดความรู้สึก และการแสดงออกที่เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ในระดับต่างๆ แล้วให้เลือกเรียงลำดับพฤติกรรมที่ผู้ตอบเคยปฏิบัติหรือมีความตั้งใจจะปฏิบัติเพื่อนำคะแนนมาประมวล สรุปอ้างอิงถึงระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้ตอบ โดยใช้เหตุการณ์ที่ถือเป็นตัวแทนที่ดีของเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ เมื่อเล่าสถานการณ์แล้วก็จะมีการ

ตั้งคำถามผู้ตอบว่า ในสถานการณ์นั้นผู้ตอบจะอย่างไร โดยมีตัวเลือกในระดับความเป็นไปได้ที่ต่างกัน เช่น กำหนดค่าใดค่าหนึ่งได้จาก 1-9 ช่วงค่าแต่ละข้อความที่ให้เลือกตอบ ข้อดีของวิธีนี้คือ มุ่งให้กรอบที่เป็นแนวทางเดียวกันกับผู้ตอบทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ในบางครั้งก็เปิดโอกาสให้เลือกเขียนคำตอบแต่ละตัวเลือกที่มีความเป็นไปได้ในระดับมากน้อยต่างๆ กัน โดยไม่ต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ซึ่งในแต่ละบุคคล องค์กร วัฒนธรรม อาจมองเห็นแตกต่างกันไป การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ในลักษณะนี้มีข้อดี คือ สามารถใช้ได้หลายเป้าหมาย เช่น เพื่อการคัดเลือก การจัดวางบุคคลให้เหมาะสมกับงาน การพัฒนาบุคคล เป็นต้น โดยผู้ที่ไม่เคยตอบมาก่อนก็สามารถตอบได้ (Stenberg, 1997: 207) ข้อเสีย คือ ยังเป็นการประเมินความฉลาดทางอารมณ์จากการรายงานตนเองว่าตั้งใจจะทำอะไร อาจมีการบิดเบือน สร้างภาพ ตนเองขึ้นมา ขาดความสมจริงเชิงสถานการณ์ประจำวันที่แสดงออก ในบางกรณีเหตุการณ์ที่ซักถามนั้นอาจมีความลำเอียง เนื่องด้วยมาตรฐานทางสังคม วัฒนธรรม วัยที่แตกต่าง เกณฑ์การให้คะแนนค่าเฉลี่ยของตัวเลือกแต่ละข้อ อาจไม่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งมีผลต่อระดับคะแนนความฉลาดทางอารมณ์

3. สถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นการกำหนดเหตุการณ์ขึ้นให้มีความสมจริงใกล้เคียงกับเหตุการณ์ที่เป็นสิ่งเร้า เพื่อกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความรู้สึกและสภาวะอารมณ์ต่างๆ ของตนออกมา โดยสถานการณ์จำลองนี้อาจมีการกำหนดระดับความยาก หรือบทบาทให้แก่ผู้ปฏิบัติด้วย เช่น ถ้าอยากทราบว่า เด็กที่มาสมัครเรียนต่อ มีทักษะที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์มากน้อยเพียงใด ก็จำลองสถานการณ์การเรียนขึ้นมา อาจเป็นการเรียนแบบต่อตัว เพื่อประเมินความสามารถในการเข้าใจ การควบคุมอารมณ์เมื่อถูกซักถาม ไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือให้เด็กเป็นผู้ออกแบบการสอนเองและทดลองสอนสั้นๆ โดยให้ผู้ใหญ่สวมบทบาทเป็นผู้เรียนว่าหากต้องเป็นผู้สอนจะมีวิธีการอย่างไร เพื่อจัดการกับปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ เป็นสถานการณ์หนึ่งที่น่ามาใช้ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของการเป็นผู้จัดการที่ดีได้ ข้อดีของการใช้สถานการณ์จำลองคือ เป็นการกระตุ้น ดึงพฤติกรรม และสภาวะอารมณ์ที่เรามุ่งหาจากผู้ถูกประเมิน ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความเป็นธรรมชาติออกมา ข้อเสีย คือ ใช้เวลาในการศึกษาค่อนข้างนานและต้องอาศัยผู้ที่มีความรอบรู้ในการวัด ใช้ประเมินทดสอบได้ในกลุ่มขนาดเล็ก หรือเป็นรายบุคคลเท่านั้น

4. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีความยืดหยุ่น ให้อิสระแก่ผู้เข้ารับการสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับตนเองในด้านความสำเร็จ ความล้มเหลว ดีใจ เสียใจ เป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงพฤติกรรมในแง่มุมต่างๆ ของผู้เข้ารับการสัมภาษณ์ ว่าในสถานการณ์ต่างๆ ที่แสดงพฤติกรรมนั้น มีอารมณ์ความรู้สึกใดบ้างที่เกิดขึ้น สาเหตุใดที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการเรียน ทำงาน และชีวิต การสัมภาษณ์ใช้

เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที ถึง 2 ชั่วโมง เป็นการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว โดยผู้สัมภาษณ์จะกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความรู้สึกนึกคิดที่เป็นตัวตนที่แท้จริงออกมาตามข้อเท็จจริงที่เกิด ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จะถูกนำมาประมวลเป็นข้อมูลหรือภาพเกี่ยวกับบุคคลนั้น ซึ่งจะสามารถใช้เพื่อวิเคราะห์จำแนกได้ว่าบุคคลใดมีแนวโน้มที่จะมีความฉลาดทางอารมณ์จากพฤติกรรมที่แสดงออก ดีกว่า

5. แบบทดสอบที่มีความเป็นปรนัยหรือแบบทดสอบประเภท “กระดาษกับดินสอ” (Paper and pencil test) นิยมใช้ในรูปแบบการให้รายงานเกี่ยวกับตนเอง (Self-report) มีหลายชนิด ซึ่งโดยทั่วไปแบบทดสอบประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประเมินรายงานว่าตนเองเห็นด้วยกับข้อความ คำถาม หรือสถานการณ์ในระดับใด เช่น ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) จนไปถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (5) หรือเป็นแบบให้รายงานตัวเองโดยให้ผู้ตอบเลือกตอบแต่ละข้อความด้วยคำตอบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ซึ่งรูปแบบการประเมินแบบปรนัยนี้ได้รับความนิยมมาก เพราะมีความสะดวก ค่าใช้จ่ายน้อย ศึกษาเข้าใจได้ไม่ยากและค่อนข้างมีเสถียรภาพ

ในประเทศไทยแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ที่ได้รับการยอมรับและถูกใช้กันอย่างแพร่หลายก็คือ แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขได้สร้างเครื่องมือที่จะใช้วัดอีคิวหรือความฉลาดทางอารมณ์ ในปี พ.ศ. 2543 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ใช้แบบประเมินศักยภาพทางอารมณ์ทั้งในแง่ดี และ จุดด้อยด้านอารมณ์ของบุคคล โดยเริ่มพัฒนาจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จากเด็ก อายุ 3-5 และ 6-11 ปี และบุคคลทั่วไป อายุ 12-60 ปี เสร็จสมบูรณ์ โดยเริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2545 โดยใช้โครงสร้างที่เหมาะสมกับบริบทของคนไทย เน้น 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข และมีองค์ประกอบย่อยด้านละ 3 องค์ประกอบ รวมเป็น 9 องค์ประกอบย่อย โดยข้อความในแบบวัดเป็นประโยคบอกเล่าที่บรรยายความสามารถที่แสดงถึงความฉลาดทางอารมณ์ โดยมีคำถามจำนวน 55 ข้อสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี และ 60 ข้อสำหรับเด็กอายุ 6-11 ปี และเปลี่ยนภาษาให้เหมาะสมกับช่วงวัย โดยการประเมินด้วยคะแนนที่ (T-score) โดยคะแนนที่ตั้งแต่ 50 ขึ้นไป บ่งบอกว่าเด็กมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์สูง ควรส่งเสริมและรักษาคูณลักษณะนี้ไว้ คะแนนที่ 40-49 บ่งบอกว่าเด็กมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ควรได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ ให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง คะแนนที่ต่ำกว่า 40 คะแนน บ่งบอกว่าเด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับต่ำ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ อย่างจริงจังและสม่ำเสมอ (กรมสุขภาพจิต 2549: 8)

5. ลักษณะของเด็กในวัยช่วงชั้นที่ 2

เด็กในวัยช่วงชั้นที่ 2 หรือเด็กที่มีอายุระหว่าง 9-12 ปี เป็นระยะที่การเจริญเติบโตทั่วไปเริ่มช้าลง เด็กจะเริ่มรู้จักตัวเองชัดเจนขึ้น จากการแสดงปฏิกิริยาของคนรอบข้างที่แสดงออกถึงการยอมรับ หรือปฏิเสธ ซึ่งเกิดจากความสามารถในการกระทำสิ่งต่างๆ วิจาร์ณ เข้าใจกฎเกณฑ์ และสามารถสร้างสัมพันธภาพที่มีความหมายกับผู้อื่นได้ด้วยตนเอง (ชชนิษา แพงทรัพย์ 2546: 28)

มีผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กในวัยช่วงชั้นที่ 2 ไว้ ดังนี้

เพียเจท์ (Piaget, 1991 อ้างถึงในภัทริยา จันทรเพ็ญ 2552: 41) ได้เสนอแนวคิดว่าพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กเกิดขึ้นจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวจาก 2 ลักษณะ คือ

1. การจัดการภายในโดยวิธีรวมกระบวนการต่างๆ เข้าเป็นระบบ (Organization)
2. การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม (Adaptation) เกิดจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยพื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

2.1 โครงสร้างความรู้ (Scheme) หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ในตัวเด็ก ซึ่งในเด็กเล็กจะมีอยู่น้อยมาก แต่เมื่อเด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวจะทำให้เกิดประสบการณ์เดิมมากขึ้น

2.2 การซึมซับ (Assimilation) หมายถึง การที่เด็กได้มีการปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วซึมซับสิ่งนั้นเข้ารวมกับความรู้เดิม

2.3 การปรับเปลี่ยนความคิด (Accommodation) หมายถึง การปรับเปลี่ยนจากความคิดเดิมหรือการสร้างความรู้เดิมชุดใหม่ได้

2.4 ความสมดุล (Equilibration) หมายถึง กระบวนการสมดุลระหว่างการซึมซับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบๆ โดยเมื่อมีการซึมซับมากเด็กก็จะเรียนรู้มากขึ้นไปด้วย และส่งผลให้เกิดประสบการณ์ และทักษะที่เพิ่มพูนมากขึ้น

ฮาวิกเฮิสต์ (Havighurst, 1961 อ้างถึงในสุภาพร ผลวงศ์ 2544: 34) ได้ศึกษาพัฒนาการของมนุษย์แต่ละช่วงวัย โดยเปรียบเทียบพัฒนาการของแต่ละช่วงวัย ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แนวคิดพัฒนาการตามขั้นของแต่ละช่วงวัยของฮาวิกเฮิสท์

ช่วงวัย	ลักษณะพัฒนาการ
วัยทารกและวัยเด็กตอนต้น (แรกเกิด – 8 ปี)	- เรียนรู้การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย - เริ่มมีอารมณ์ร่วมกับพ่อแม่พี่น้อง - เรียนรู้ภาษาพูด - รู้จักขยับถ่าย - เดิน ได้คล่องแคล่ว - รู้จักความแตกต่างระหว่างเพศ
วัยเด็กตอนกลาง (8 – 12 ปี)	- รับรู้เกี่ยวกับตนเองในทางบวก - ยอมรับการมีบทบาททางเพศหญิงชาย - เรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมวัย - พัฒนาความรู้สึกด้านคุณค่าและจริยธรรม - เริ่มเข้าใจรูปแบบปฏิสัมพันธ์และความผูกพันในครอบครัวเชิงลึก - พัฒนาการอ่าน เขียน และตรรกะเบื้องต้น - พัฒนาความเข้าใจในตนเอง และสิ่งแวดล้อม
วัยรุ่น (13-18 ปี)	- พัฒนาความคิดและทักษะการแก้ปัญหา - มีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับเพื่อนร่วมวัย - เข้าใจระบบจริยธรรมและคุณธรรม - ยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ - มีความเป็นอิสระและมีความสัมพันธ์กับครอบครัวน้อยลง

ที่มา: ฮาวิกเฮิสท์ (Havighurst, 1961 อ้างถึงในสุภาพร ผลวงศ์ 2544: 34)

แนวคิดของฮาวิกเฮิสท์ (1961) พบว่า ในแต่ละขั้นตอนของชีวิต จะมีพัฒนาการที่สำคัญตามลำดับขั้นภายใต้เงื่อนไขของเวลา บุคคลใดได้พัฒนาสิ่งที่ต้องพัฒนาตามระยะเวลาที่ควรจะเป็นจะเป็นบุคคลที่มีความสุข มีความสำเร็จในชีวิต มีการรับและส่ง และการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ได้ดี โดยลักษณะพัฒนาการของบุคคลในทุกๆ ด้าน เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและมีผลการทับซึ่งกันและกัน การพัฒนาที่สมบูรณ์จะส่งผลให้พัฒนาการขั้นต่อไปพัฒนาอย่างสมบูรณ์

เช่นกัน หากการพัฒนาการไม่ถึงจุดสมบูรณ์ในขั้นหนึ่งก็จะส่งผลกระทบไปในทุกๆ ช่วงวัยในขั้นถัดไป

อีริกสัน (Erikson, 1964 อ้างถึงในประพนธ์ ทองประเสริฐ 2545: 32) ได้แบ่งพัฒนาการทางสังคมของเด็กช่วงอายุ 8-12 ปีไว้ คือ เด็กจะแสดงออกให้เห็นว่าตนเองมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ เพื่อให้บุคคลอื่นๆ ยอมรับ มีความเป็นตัวของตัวเอง เริ่มมีระบบคิดที่แตกต่าง ทดลองสิ่งใหม่ที่อยากรู้อยากเห็น เมื่อประสบความสำเร็จจะต้องการการชื่นชม หรือได้รับรางวัล หากเกิดความผิดพลาดผิดหวัง หรือไม่ได้รับความสำเร็จเด็กจะเกิดความอาย และกลัวการแสดงออก เด็กจะเริ่มเลียนแบบสมาชิกในครอบครัว และเด็กโตนอกบ้าน เด็กในวัยนี้จึงมีความสำคัญที่ครอบครัวต้องดูแลอย่างใกล้ชิด พัฒนาการของเด็กในช่วงวัยนี้สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย

กล้ามเนื้อต่างๆ ของเด็กระดับช่วงชั้นที่ 2 ทำงานประสานกันอย่างซับซ้อนมากขึ้น จนทำให้สามารถพัฒนาทักษะการใช้วัยต่างๆ ร่วมกันได้มีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาทักษะของกล้ามเนื้อขั้นสูงนี้เป็นผลมาจากการเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์และพร้อมทำหน้าที่อย่างเต็มที่ ความเจริญเติบโตมีทั้งส่วนภายนอกที่มองเห็นได้ง่าย เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก รูปหน้า สัดส่วนของร่างกาย ลักษณะเส้นผม เป็นต้น โดยทั่วไปเด็กผู้หญิงจะมีอัตราการเจริญเติบโตมากกว่าเด็กชาย ซึ่งสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน รวมถึงความเจริญส่วนภายใน เช่น การทำงานของต่อมบางชนิด ไคโรนกระดูกแข็งแรงขึ้น การผลิตเซลล์สืบพันธุ์ในเด็กชาย การมีประจำเดือนของเด็กหญิง เป็นต้น ความเจริญเติบโตทางกายมีช่วงหนึ่งซึ่งเป็นระยะพัก เมื่อผ่านพ้นช่วงนี้ไปแล้ว จะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายรวดเร็ว ความสูงของเด็กตอนต้นปีและปลายปีมีความแตกต่างอย่างมาก การสะสมไขมันในร่างกายมีมากกว่าวัยเด็กเล็ก โดยเฉพาะในเด็กหญิง เด็กที่มีรูปร่างผอมอาจมีรูปร่างอ้วนขึ้น ระบบการย่อยอาหารและการใช้ประโยชน์จากอาหารทำงานเร็วและมากกว่าเดิม เพราะร่างกายกำลังเจริญเติบโต เด็กจึงหิวเก่ง กินเก่ง กินไม่เลือก ว่างนอนบ่อย เป็นระยะเวลากำลังกินกำลังนอน

2. พัฒนาการด้านอารมณ์

เด็กในระดับช่วงชั้นที่ 2 จะเริ่มรู้จักกลัวสิ่งที่สมเหตุสมผลมากกว่าวัยเด็กตอนต้น เพราะความสามารถใช้เหตุผลของเด็กพัฒนามากขึ้น มีความรู้สึกสงสารและเห็นอกเห็นใจ เข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลอื่น รวมทั้งสัตว์เลี้ยงด้วย เพราะขอบเขตชีวิตสังคมของเด็กขยายวงกว้างขวางออกไป สิ่งที่ต้องพัฒนาในด้านอารมณ์ของเด็กในระยะนี้ คือ การเข้าใจอารมณ์ของตนเอง อารมณ์ของบุคคลอื่น การรู้จักควบคุมอารมณ์ และการรู้จักแสดงอารมณ์ออกมาอย่างเหมาะสม พัฒนาการเหล่านี้จำเป็นสำหรับสุขภาพจิตที่ดีของเด็ก และเป็นหนทางให้เด็กได้มีโอกาสเข้าร่วมกลุ่มกับเด็กอื่นๆ การพัฒนาด้านอารมณ์ในวัยนี้ เด็กมีความพร้อมที่จะสามารถควบคุมอารมณ์ และ

ปลดปล่อยอารมณ์ของเขาออกมาอย่างที่สังคมยอมรับ ซึ่งการเรียนรู้เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับการปรับตัวด้านอารมณ์ ถ้าเตรียมอย่างเหมาะสมไปตั้งแต่วัยนี้ เด็กจะเติบโตเป็นเด็กวัยรุ่นที่มีความสุข

3. พัฒนาการด้านสังคม

เด็กในระดับช่วงชั้นที่ 2 เริ่มมีกระบวนการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากขึ้น โดยจะเริ่มให้ความสนใจกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวโดยใช้ทักษะการจำ เด็กจะเริ่มรู้จักตนเองอย่างชัดเจนจากการแสดงปฏิกิริยาจากคนรอบข้าง การรู้จักตนเองไม่เพียงแต่มาจากความรู้สึกว่าเป็นที่ยอมรับและรักของคนในครอบครัวหรือที่เกิดจากการเรียกร้องของผู้อื่นเท่านั้น แต่ยังสามารถพิจารณา วิเคราะห์ เข้าใจกฎเกณฑ์และสร้างสัมพันธภาพที่มีความหมายกับผู้อื่นได้ (สถาบันแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว 2552: 9-11) ลักษณะพัฒนาการทางสังคมของเด็กช่วงนี้ เช่น เด็กร่วมทำกิจกรรมทางสังคมหรือวัฒนธรรมได้ดี เด็กเริ่มคบเพื่อนร่วมวัยหรือผู้ใหญ่เพิ่มมากขึ้น สมรรถภาพทางความคิดและพัฒนาการด้านศีลธรรมทำให้เด็กร่วมกิจกรรม และเรียนเป็นกลุ่มกับผู้อื่นได้ดี

กรมสุขภาพจิต (2549: 21) อธิบายพัฒนาการของเด็กในวัยระดับช่วงชั้นที่ 2 ว่าเป็นวัยที่เข้าสู่กระบวนการทางการศึกษาในระบบอย่างเป็นทางการ เด็กมีประสบการณ์และสังคมอย่างชัดเจน รวมทั้งการพบเจอกับกฎระเบียบต่างๆ ทำให้เด็กต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์อย่างมาก โดยมีพัฒนาการด้านต่างๆ ดังนี้

1. พัฒนาการด้านอารมณ์ เด็กจะมีการแสดงอารมณ์ออกมาในลักษณะการแสดงออกทางพฤติกรรมต่างๆ เช่น ท่าทาง คำพูด ในช่วงแรกเด็กบางคนยังไม่สามารถควบคุมได้ จึงมีลักษณะเอาแต่ใจ ชอบเอาชนะ มีอารมณ์แปรปรวนไม่แน่นอน เมื่อเริ่มปรับตัวได้เด็กจะทำตัวเลียนแบบเสมือนอยู่กับพ่อแม่ แม้ว่าพ่อแม่จะไม่อยู่ในที่นั้นก็ตาม

2. พัฒนาการด้านสังคม เด็กสามารถให้ความร่วมมือในการเล่น เกม สัมพันธภาพของเด็กกับเพื่อนหรือเด็กวัยเดียวกันจะมีลักษณะความเป็นเพื่อน รู้สึกสนุกสนาน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็กเพศเดียวกัน เด็กจะสามารถรับรู้ และเข้าใจความรู้สึกของเพื่อน มีการแบ่งปัน และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม และของสังคม

3. พัฒนาการด้านจริยธรรม เด็กสามารถเข้าใจการกระทำที่ส่งผลถูกผิดตามที่พ่อแม่ และ สังคมวางไว้ รวมถึงการเรียนรู้ถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ซื่อตรง และหลักธรรมคำสอนทางศาสนา

โดยสรุปแล้วจะเห็นว่า เด็กในระดับช่วงชั้นที่ 2 จะเริ่มมีพัฒนาการในการเรียนรู้เรื่องต่างๆ มากขึ้น โดยเริ่มจากการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว และบุคคลที่ใกล้ชิด เช่น ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน เด็กจะเริ่มเรียนรู้และทำตามกฎเกณฑ์ในกลุ่มย่อยของตน กฎเกณฑ์ของสังคม และการปฏิบัติตามความเห็นชอบของผู้อื่น โดยเฉพาะคนในครอบครัวและกลุ่มคนใกล้ชิด การเรียนรู้ในการแสดงออกพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ ล้วนมาจากอารมณ์ที่เริ่มเป็นเหตุเป็นผล เด็กในวัยนี้จึงเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญเนื่องจากรเริ่มการสร้างลักษณะนิสัยที่จะใช้ติดตัวไปสู่ช่วงวัยอื่นๆ ดังนั้น จึงเป็นวัยที่ควรเริ่มให้การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

6. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่

6.1 ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

จังหวัดเชียงใหม่ตั้งอยู่สูงจากน้ำทะเลประมาณ 1,027 ฟุต (310 เมตร) โดยมีส่วนกว้างที่สุดจากทิศตะวันออกถึงทิศตะวันตก กว้างประมาณ 138 กิโลเมตรและส่วนที่ยาวที่สุดคือ จากทิศเหนือถึงทิศใต้ ยาวประมาณ 320 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 20,107.057 ตารางกิโลเมตร ซึ่งมีพื้นที่กว้างใหญ่เป็นอันดับ 1 ในเขตภาคเหนือ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่ราบเชิงเขา มีเนื้อที่ประมาณ 16,636.9 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ทางการเกษตรอยู่บริเวณตอนกลาง มีเนื้อที่ประมาณ 2,578 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 12.8 ซึ่งเป็นพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ที่มากที่สุด นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่ในการอยู่อาศัยประมาณ 893.057 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 4.44 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด บริเวณพื้นที่ราบลุ่มส่วนใหญ่เป็นบริเวณที่ราบลุ่มน้ำแม่ปิง ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของจังหวัด เช่น อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง เทือกเขาที่สำคัญได้แก่ เทือกเขาแดนลาว ถิ่นพรมแดนระหว่างไทย-พม่า มียอดเขาที่สำคัญ ได้แก่ ดอยอินทนนท์ ดอยปุย และดอยสุเทพ

ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดเชียงใหม่ โดยทั่วไปมีสภาพอากาศเย็นเกือบทั้งปี โดยมีอุณหภูมิอยู่ระหว่าง 17.4-32.0 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนประมาณ 1,032.5 มิลลิเมตร เดือนที่มีอุณหภูมิสูงสุดในรอบปี คือ เดือนมีนาคม และต่ำสุดในเดือนธันวาคม โดยสภาพอากาศของจังหวัดเชียงใหม่แบ่งได้เป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์

6.2 ข้อมูลด้านการปกครองและประชากร

จังหวัดเชียงใหม่แบ่งการปกครองออกเป็น 26 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ อำเภอจอมทอง อำเภอเชียงดาว อำเภอไชยปราการ อำเภอดอยเต่า อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอฝาง

อำเภอพร้าว อำเภอแม่แจ่ม อำเภอแม่แตง อำเภอแมริม อำเภอแม่ฮาด อำเภอเวียงแหง อำเภอสัน-
กำแพง อำเภอสันทราย อำเภอสันป่าตอง อำเภอสารภี อำเภอสะเมิง อำเภอหางดง อำเภออมก๋อย
อำเภอสันป่าตอง อำเภอฮอด อำเภอแม่วาง อำเภอคอยหล่อ อำเภอแม่ออน และอำเภอกัลยาณิวัฒนา
จังหวัดเชียงใหม่มีประชากรในปี 2554 ทั้งสิ้น 1,737,041 คน เป็นชาย 852,246 คน
คิดเป็นร้อยละ 49.6 เป็นหญิง 884,795 คน คิดเป็น 50.4 ของประชากรทั้งหมด พื้นที่ที่มีความหนา
แน่นของประชากรมากที่สุด คือ ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยมีประชากรอาศัยอยู่ 346,746 คน มี
ความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 2,275.2 คนต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร (สำมะโนประชากรและ
เคหะ 2555: 94) โดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ร้อยละ 55.7 ของประชากรทั้งหมด

6.3 ข้อมูลด้านอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ
61.1 รองลงมาประกอบอาชีพขายส่งและขายปลีก งานบริการ ข้าราชการ บริษัทเอกชน และรับจ้าง
ประชากรผู้มีงานทำในเขตเทศบาลส่วนใหญ่ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 75.5 โดยประกอบ
อาชีพงานบริการ รับจ้าง บริษัทเอกชน และเจ้าของกิจการ ประชากรที่มีงานทำนอกเขตเทศบาล
ส่วนใหญ่ทำงานในภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 71.1 (สำมะโนประชากรและเคหะ 2555: 2)

6.4 ข้อมูลด้านครอบครัวและลักษณะการอยู่อาศัย

เด็กในวัยประถมศึกษา (อายุ 7-12 ปี) ที่กำลังเรียนในระดับประถมศึกษา คิดเป็น
ร้อยละ 96.3 และสัดส่วนระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงมีความแตกต่างกันไม่มากนัก คือ เด็กหญิง
ร้อยละ 51.2 เด็กชายร้อยละ 48.8 โดยเด็กอายุ 0-17 ปี ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ร้อยละ 68.7 เด็กที่
อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว ร้อยละ 7.6 เด็กที่อาศัยอยู่กับญาติ ร้อยละ 12.2 เด็กที่อาศัยอยู่ใน
สถานสงเคราะห์ ร้อยละ 13.7 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2553: 8)

7. ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กระดับช่วงชั้นที่ 2 ในจังหวัดเชียงใหม่

จากการสำรวจของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข สถาบันราชานุกูลร่วมกับ
สถาบันรามจิตติ ในโครงการติดตามสภาวะอารมณ์ไอคิวและอีคิวของเด็กไทย หรือ IQ/EQ Watch
(กรมสุขภาพจิต 2549: 22) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ระดับความฉลาดทางสติปัญญา และความฉลาด
ทางอารมณ์ของเด็กไทยแตกต่างกันในเด็กอายุ 3-5 ปี และ 6-11 ปี โดยสำรวจระดับความฉลาดทาง
อารมณ์ของเด็กระดับอนุบาลจนถึงระดับประถมศึกษาในกลุ่มตัวอย่างรวม 8,437 คน ใน 15 จังหวัด
ทั่วประเทศ โดยเลือกจังหวัดตัวแทนเขตการศึกษาละ 2 จังหวัด ทั้งจากจังหวัดขนาดใหญ่ที่มีจำนวน
ประชากรมาก และจังหวัดเล็กที่มีประชากรน้อย ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผลการสำรวจพบว่า

เด็กวัย 6-11 ขวบ มีระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมลดลง จาก 49.88 ในปี 2545 เหลือ 48.02 โดยกลุ่มตัวอย่างในภาคเหนือ จากตัวแทน 2 จังหวัด คือ เพชรบูรณ์ และเชียงใหม่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงสุดที่ 52.02 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปกติ (กรมสุขภาพจิต 2549: 34) และสอดคล้องกับการวิจัยของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล (2552: 9) เรื่องพัฒนาการของเด็กกับการมีอิทธิพลต่อสังคมในด้านที่เกี่ยวกับอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ต่อการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อื่น จากกลุ่มตัวอย่างเด็กใน 3 จังหวัด คือ เชียงใหม่ อุดรธานี และสงขลา ผลการศึกษาพบว่า เด็กระดับประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ มีระบบการจัดการกับอารมณ์ในการเลือกสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนในสถานการณ์ต่างๆ ได้ในระดับดี รวมถึงมีการจัดการกับอารมณ์ในการตัดสินใจเมื่อต้องแสดงออกทางสังคม แสดงให้เห็นว่าเด็กระดับประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่มีความเข้าใจในอารมณ์ความรู้สึกของตนเองซึ่งนำไปสู่การแสดงออกอยู่ในระดับที่ดี (กรมสุขภาพจิต 2549: 29) แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างในอีก 2 จังหวัด นอกจากนี้ ทศนีย์ดวงดี (2543) ได้ศึกษาลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏเชียงใหม่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีและสุขอยู่ในระดับสูง เช่น มีความเห็นใจผู้อื่น มีความพอใจในสิ่งที่ตนเองมี และมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งอยู่ในระดับปานกลาง เช่น การตัดสินใจและแก้ปัญหา การรู้จักสร้างแรงจูงใจ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับระดับความฉลาดทางอารมณ์

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นงานวิจัยในประเทศ และงานวิจัยในต่างประเทศ ดังนี้

7.1 งานวิจัยในประเทศ มีผู้ศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ชนมน สุขวงศ์ (2543) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู 6 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอากับเด็ก การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ การอบรมเลี้ยงดูแบบแสดงความเป็นเจ้าของ การอบรมเลี้ยงดูแบบขอมบุตร การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 คน ผลการวิจัย

พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังแก่กับเด็กมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ แสดงความเป็นเจ้าของมากเกินไป แบบขอมบุตร และแบบปล่อยปละละเลยไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์

ริน พนมชน (2547) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จากโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในเกณฑ์ปกติทุกด้าน นอกจากนี้ ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูในแบบอื่นๆ เนื่องจากการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พ่อแม่มีการควบคุมให้เด็กทำตามความต้องการ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ให้การยอมรับเด็กและตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก ครอบครัวเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยใช้เหตุผล และกระตุ้นให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะ โดยกำหนดขอบเขตของพฤติกรรมไว้ชัดเจนแต่สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ ทำให้เด็กมีความสามารถในการปรับตัว เห็นคุณค่าในตนเอง สามารถควบคุมตนเองได้ มีวินัย และมีวุฒิภาวะ

บุษบง เสนิงวงศ์ ณ อยุธยา (2548) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในอำเภอเสนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 390 คน โดยแบ่งรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูเป็น 6 รูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก รองลงมาคือ แบบขอมเด็กและการอบรมเลี้ยงดูแบบแสดงความเป็นเจ้าของมากเกินไป ส่วนการอบรมเลี้ยงดูที่น้อยที่สุด คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ ส่วนในด้านความฉลาดทางอารมณ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการเข้าใจตนเองมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการอารมณ์ ส่วนในด้านความสัมพัทธ์กับผู้อื่นนั้นน้อยที่สุด นอกจากนี้ ยังพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ แบบคาดหวังกับเด็ก แบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางอารมณ์ กล่าวคือ หากมีการอบรมเลี้ยงดูใน 3 รูปแบบที่กล่าวมาจะทำให้ความฉลาดทางอารมณ์ลดลง ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบแสดงความเป็นเจ้าของกับเด็กมากเกินไป และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบขอมเด็กนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก เมื่อบิดามารดายิ่งให้ความรักกับเด็กยิ่งทำให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มมากขึ้น

ณัฐมน ปัญญาวัชร (2550) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง เพื่อสร้างและพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ และวิเคราะห์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 1,151 คน ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม ความฉลาดทางอารมณ์ในตนเองและความฉลาดทางอารมณ์ระหว่างบุคคลของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นระดับชั้น พบว่า นักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการจัดการกับความขัดแย้งต่ำสุด นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านเอาใจเขามาใส่ใจเราต่ำสุด และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการควบคุมอารมณ์ต่ำที่สุด

ศศิธร เรียวชัยภูมิ (2553) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางจริยธรรมกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนบ้านบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 325 คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง โดยแบ่งเป็นด้านย่อย คือ มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีในเกณฑ์ระดับสูง มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งและด้านสุขอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความฉลาดทางจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างเป็นไปในทิศทางบวก กล่าวคือ เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงกลุ่มตัวอย่างจะมีความฉลาดทางจริยธรรมที่สูงด้วยเช่นกัน

กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต (2543) ได้ศึกษาเพื่อพัฒนาเครื่องมือที่ใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข โดยในแต่ละด้านประกอบด้วย 3 ด้านย่อย รวมเป็น 9 องค์ประกอบย่อย กลุ่มตัวอย่างเป็นคนไทยที่มีอายุระหว่าง 10-60 ปี ใน 5 จังหวัด จำนวน 6,812 คน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรชายหญิงมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน คะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเกณฑ์มาตรฐาน โดยรวมขององค์ประกอบหลักแต่ละด้าน กลุ่มอายุ 12-17 ปี ต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชชนิชา แพงทรัพย์ (2546) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 โรงเรียนคลองมหาหงส์ จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 923 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีอยู่ในระดับสูง ด้านเก่งและด้านสุขอยู่ในระดับปานกลาง ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาของพ่อแม่ผู้ปกครองต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มตัวอย่างที่สถานภาพ

สมรสของบิดามารดาต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บันจิตา ศักดิ์อุดม (2523) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีเชาว์อารมณ์ในตนเองกับการอบรมเลี้ยงดู โดยใช้การอบรมเลี้ยงดู 3 รูปแบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 265 คน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับการมีเชาว์อารมณ์ของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีเชาว์อารมณ์มากกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศรีรัตน์ ฐฎอนันต์ (2546) ได้ศึกษาลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและปล่อยปละละเลย และครอบครัวส่วนใหญ่อบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยรูปแบบประชาธิปไตย

7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ มีผู้ศึกษาวิจัย ดังนี้

ออร์บาค และชาร์ลอน (Auerbach and Sharon, 1998 อ้างถึงในดวงพร เกตุชรา 2549: 48) ศึกษาอิทธิพลของรูปแบบการเลี้ยงดูที่มีผลต่อการแสดงออกทางอารมณ์และความสามารถทางสังคมของเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 64 คน ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะช่วยให้เด็กมีการแสดงออกทางอารมณ์ด้านบวกและมีความสามารถทางสังคมสูง ส่วนการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและตามใจจะส่งผลให้เด็กมีอารมณ์ด้านลบและมีความสามารถทางสังคมต่ำ

บาลด์วิน (Baldwin, 1969 อ้างถึงในริน พนมชน 2547: 86) ได้ศึกษาพฤติกรรมของเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ในรูปแบบต่างๆ โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบ คือ แบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวด และแบบตามใจ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาล จำนวน 50 คน พบว่า เด็กที่พ่อแม่เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สูง และมีพัฒนาการทางอารมณ์ที่ดี ส่วนเด็กที่พ่อแม่เลี้ยงดูแบบเข้มงวดและตามใจจะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่ำ และมีพัฒนาการทางอารมณ์ต่ำตามไปด้วย

ไวซิงเกอร์ (Weisinger, 1998) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 56 ครอบครัวในประเทศอังกฤษ พบว่า ครอบครัวที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เด็กจะมีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูง และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีและสามารถปรับตัวเมื่อเผชิญกับความขัดแย้งได้

รอกฮิลและกรีนเนอร์ (Rockhill and Greener, 1999 อ้างถึงในจิตติมา แดงสกุล 2546: 33) ได้ศึกษาผลของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่ออารมณ์ของเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาเกรด 3-8 จำนวน 691 คน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีผลต่อลักษณะอารมณ์ของเด็ก โดยพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูเด็กแบบประชาธิปไตยและมีเหตุผล เด็กจะมีอารมณ์ในทิศทางบวก ส่วนเด็กที่ถูกอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและตามใจ เด็กจะมีอารมณ์ในทิศทางลบ โดยเพศหญิงจะมีการควบคุมอารมณ์สูงกว่าเพศชายในขณะที่เพศชายมีการสร้างแรงจูงใจในตนเองสูงกว่าเพศหญิง

บัมรินด์ (Baumrind, 1991 อ้างถึงในสารทิ ยืนยง 2541: 19) ได้ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 8-12 ปี เพศชาย 46 คน เพศหญิง 38 คน พร้อมด้วยครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะทำให้เด็กมีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูง มีการควบคุมอารมณ์ของตนเอง การแก้ปัญหา สามารถแสดงออกทางอารมณ์อย่างมีเหตุผล สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ และมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดี การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดดันและการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะทำให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ มีความวิตกกังวล ขาดความมั่นใจในตนเองและไม่สามารถตัดสินใจได้เอง

โบรดี (Brody, 1994 อ้างถึงในอรุมา พุ่มสวัสดิ์ 2539: 28) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาในเด็กเกรด 5 และเกรด 6 จำนวน 72 คน ในอเมริกาและเอเชีย พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของโรเจอร์ (Rogers, 1972 อ้างถึงในมยุรี จินตรักษ์ 2524: 6) และแนวคิดความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” ดังระบุไว้ในภาพที่ 1.1 หน้า 5

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 จำนวน 31 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 9,693 คน (สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2555: 12)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 384 คน ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Yamane, 1973 อ้างถึงในนิตยา เพชรคำ 2550: 45) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของกลุ่มประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05

$$\text{แทนค่าในสูตร} \quad n = \frac{8,693}{1 + 9,693 (0.05)}$$

$$= 384.14 = 384 \text{ คน}$$

ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384 คน

1.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มเลือกโรงเรียนตัวอย่าง

สำรวจจำนวนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 จากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2555 พบว่า มีจำนวนโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 31 โรงเรียน นำโรงเรียนทั้งหมดมาจัดเป็น 2 กลุ่ม โดยยึดตามที่ตั้งของโรงเรียนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่ แล้วสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับสลากรายชื่อ กลุ่มละ 2 โรงเรียน โดยไม่ให้โรงเรียนตัวอย่างที่สุ่มตั้งอยู่ในตำบลเดียวกัน ได้จำนวนโรงเรียนทั้งหมด 4 โรงเรียน ดังนี้ กลุ่มที่ 1 โรงเรียนในเขตเทศบาล ได้แก่ โรงเรียนพุทธนิโคภน และโรงเรียนวัดสวนดอก กลุ่มที่ 2 โรงเรียนนอกเขตเทศบาล ได้แก่ โรงเรียนวัดช่างเคี่ยน และโรงเรียนคำเที่ยงอนุสรณ์

ขั้นที่ 2 สุ่มเลือกห้องตัวอย่าง

ผู้วิจัยสุ่มห้องเรียนตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้วิธีจับสลากห้องตัวอย่างระดับช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ชั้นปีละ 2 ห้อง โรงเรียนละ 6 ห้องเรียน รวม 4 โรงเรียน ได้จำนวนห้องเรียนตัวอย่างทั้งหมด 24 ห้องเรียน

ขั้นที่ 3 สุ่มเลือกนักเรียนตัวอย่าง

ผู้วิจัยสุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้วิธีจับสลากเลขประจำตัวของนักเรียน จากห้องเรียนที่สุ่มเลือกไว้แล้ว เลือกจับสลากเลขประจำตัวนักเรียน ห้องเรียนละ 16 คน จำนวน 24 ห้องเรียน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 384 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับช่วงชั้น ลักษณะการอยู่อาศัยร่วมกับผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครอง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ปรับจากแนวคิดของ โรเจอร์ส (Rogers, 1972 อ้างถึงในออร์ทัย เกตุขาว 2551: 37) จำนวน 30 ข้อ แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 10 ข้อ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน 10 ข้อ และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย 10 ข้อ มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 3 ระดับ ได้แก่ ทำบ่อยๆ ทำบางครั้ง และไม่เคยทำ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ทำบ่อยๆ	3	คะแนน
ทำบางครั้ง	2	คะแนน
ไม่เคยทำ	1	คะแนน

คะแนนรวมสูงสุดของการตอบแบบสอบถามแต่ละรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 รูปแบบ เป็นดังนี้

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ข้อ 1- 10 คะแนนรวม 30 คะแนน

การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ข้อ 11 - 20 คะแนนรวม 30 คะแนน

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ข้อ 21- 30 คะแนนรวม 30 คะแนน

แล้วนำมาเปรียบเทียบว่าผู้ตอบแบบสอบถามได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใด สูงสุด แสดงว่าผู้ตอบได้รับการอบรมเลี้ยงดูในแบบนั้น ถ้ามีคะแนนรวมในแต่ละรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเท่ากันจะวัดจากความถี่ในช่อง ทำบ่อยๆ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูใดมีความถี่ในช่อง ทำบ่อยๆ มากที่สุด ถือว่าเป็นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูลักษณะนั้น

ตอนที่ 3 ข้อมูลความฉลาดทางอารมณ์ ปรับจากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กระดับอายุ 6-11 ปี ของกรมสุขภาพจิต (2549: 6) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามจำนวน 60 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ดังนี้

ด้านดี จำนวน 23 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้านย่อย ได้แก่ การควบคุมตนเอง

จำนวน 7 ข้อ ความเห็นใจผู้อื่น จำนวน 9 ข้อ ความรับผิดชอบ จำนวน 7 ข้อ

ด้านเก่ง จำนวน 19 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้านย่อย ได้แก่ การมีแรงจูงใจ จำนวน 7 ข้อ

การตัดสินใจและแก้ปัญหา จำนวน 6 ข้อ การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น จำนวน 6 ข้อ

ด้านสุข จำนวน 18 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้านย่อย ได้แก่ ความภูมิใจในตนเอง จำนวน

6 ข้อ ความพอใจในชีวิต จำนวน 6 ข้อ ความสุขสงบทางใจ จำนวน 6 ข้อ

ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ ได้แก่ เป็นประจำ เป็นบ่อย เป็นบางครั้ง ไม่เป็นเลย ซึ่งการประเมินให้ใช้ความรู้สึกของผู้ประเมินเป็นหลัก แต่ในกรณีไม่แน่ใจให้ใช้เกณฑ์ต่อไปนี้เป็นแนวทางในการประเมิน

ทำเป็นประจำ	หมายถึง	ทำทุกครั้งเมื่อเกิดสถานการณ์นั้น
ทำบ่อย	หมายถึง	ทำบ่อยๆ หรือเกือบทุกครั้งเมื่อเกิดสถานการณ์นั้น
ทำบางครั้ง	หมายถึง	ทำบ้างไม่ทำบ้างเมื่อเกิดสถานการณ์นั้น
ไม่ทำเลย	หมายถึง	ไม่ปฏิบัติเลยเมื่อเกิดสถานการณ์นั้น

โดยแบ่งคะแนนออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 43, 44, 45, 46, 49, 50, 51, 55, 56, 57, 58, 59, 60 ให้คะแนน ดังนี้

ทำเป็นประจำ	หมายถึง	4	คะแนน
ทำบ่อย	หมายถึง	3	คะแนน
ทำบางครั้ง	หมายถึง	2	คะแนน
ไม่ทำเลย	หมายถึง	1	คะแนน

โดยแปลผลคะแนนเฉลี่ยข้อความทางบวก ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.51-4.00	หมายถึง	ทำเป็นประจำ
คะแนนเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	ทำบ่อย
คะแนนเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	ทำบางครั้ง
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	ไม่ทำเลย

กลุ่มที่ 2 ข้อความทางลบ ได้แก่ ข้อ 4, 5, 6, 13, 20, 28, 29, 40, 41, 42, 47, 48, 52, 53, 54 ให้คะแนน ดังนี้

ทำเป็นประจำ	หมายถึง	1	คะแนน
ทำบ่อย	หมายถึง	2	คะแนน
ทำบางครั้ง	หมายถึง	3	คะแนน
ไม่ทำเลย	หมายถึง	4	คะแนน

โดยแปลผลคะแนนเฉลี่ยข้อความทางลบ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	ทำเป็นประจำ
คะแนนเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	ทำบ่อย
คะแนนเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	ทำบางครั้ง
คะแนนเฉลี่ย	3.51-4.00	หมายถึง	ไม่ทำเลย

เกณฑ์การแปลผลคะแนนความฉลาดทางอารมณ์รายด้านใช้วิธีการตามขั้นตอนการวิเคราะห์ของกรมสุขภาพจิต ดังนี้

1. รวมคะแนนในแต่ละด้านย่อย คือ

ด้านดี

- 1.1 การควบคุมตนเอง ข้อ 1-7 คะแนนดิบที่ได้....
 1.2 ความเห็นใจผู้อื่น ข้อ 8-16 คะแนนดิบที่ได้....
 1.3 ความรับผิดชอบ ข้อ 17-23 คะแนนดิบที่ได้....

ด้านเก่ง

- 2.1 การมีแรงจูงใจ ข้อ 24-30 คะแนนดิบที่ได้....
 2.2 การตัดสินใจและแก้ปัญหา ข้อ 31-36 คะแนนดิบที่ได้....
 2.3 มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ข้อ 37-42 คะแนนดิบที่ได้....

ด้านสุข

- 3.1 ความภูมิใจในตนเอง ข้อ 43-48 คะแนนดิบที่ได้....
 3.2 ความพอใจในชีวิต ข้อ 49-54 คะแนนดิบที่ได้....
 3.3 ความสุขสงบทางใจ ข้อ 55-60 คะแนนดิบที่ได้....

2. นำคะแนนที่ได้ไปแปลงเป็นคะแนนมาตรฐาน คะแนนที่ (T-Score) ตามตารางเปรียบเทียบคะแนนที่ได้กับเกณฑ์ปกติคะแนนที่ (T-Score Norms) ของความฉลาดทางอารมณ์แต่ละด้าน ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ตารางเปรียบเทียบคะแนนที่ (T-Score Norms)

คะแนนดิบ	ความฉลาดทางอารมณ์								
	ด้านดี			ด้านเก่ง			ด้านสุข		
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3
	การควบคุมตนเอง	ความเห็นใจผู้อื่น	ความรับผิดชอบ	การมีแรงจูงใจ	การตัดสินใจและแก้ปัญหา	การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น	ความภูมิใจในตนเอง	ความพอใจในชีวิต	ความสุขสงบทางใจ
3 คะแนน									
4 คะแนน									
5 คะแนน									
6 คะแนน					22	11	11	7	9
7 คะแนน	10		13	13	25	14	14	10	22
8 คะแนน	13		15	16	27	17	17	14	15

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

คะแนน	ความฉลาดทางอารมณ์								
	ด้านดี			ด้านเก่ง			ด้านสุข		
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3
ดี	การควบคุมตนเอง	ความเห็นใจผู้อื่น	ความรับผิดชอบต่อ	การมีแรงจูงใจ	การตัดสินใจและแก้ปัญหา	การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น	ความภูมิใจในตนเอง	ความพอใจในชีวิต	ความสุขสงบทางใจ
9 คะแนน	16	15	18	18	30	20	20	17	18
10 คะแนน	19	17	20	20	33	23	23	20	21
11 คะแนน	22	19	23	23	35	26	26	23	24
12 คะแนน	25	21	25	25	38	29	29	27	26
13 คะแนน	28	22	28	27	41	32	32	30	29
14 คะแนน	31	24	30	30	43	35	35	33	32
15 คะแนน	34	26	33	32	46	38	38	36	35
16 คะแนน	37	28	35	34	49	41	41	40	38
17 คะแนน	40	30	38	37	51	44	44	43	41
18 คะแนน	43	32	40	39	54	47	48	46	43
19 คะแนน	46	34	43	41	57	50	51	49	46
20 คะแนน	48	36	45	44	59	53	54	53	49
21 คะแนน	51	38	48	46	62	56	57	56	52
22 คะแนน	54	40	50	48	64	59	60	59	55
23 คะแนน	57	42	53	51	67	62	63	63	58
24 คะแนน	60	44	55	53	70	65	66	66	60
25 คะแนน	63	45	58	55					
26 คะแนน	66	47	60	58					
27 คะแนน	69	49	63	60					
28 คะแนน	72	51	65	62					
29 คะแนน		53							
30 คะแนน		55							
31 คะแนน		57							

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

คะแนนดิบ	ความฉลาดทางอารมณ์									
	ด้านดี			ด้านเก่ง			ด้านสุข			
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	
	การควบคุมตนเอง	ความเห็นใจผู้อื่น	ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น	การมีแรงจูงใจ	การตัดสินใจและแก้ปัญหา	การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น	ความภูมิใจในตนเอง	ความพอใจในชีวิต	ความสุขสงบทางใจ	
32 คะแนน	59									
33 คะแนน	61									
34 คะแนน	63									
35 คะแนน	65									
36 คะแนน	67									

ที่มา: กรมสุขภาพจิต (2549: 6)

3. กรอกคะแนนที่ได้ลงในตารางแปลผลความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 6-11 ปี ดังแบบฟอร์มตารางแปลผล ซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 แบบฟอร์มตารางแปลผลความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุ 6-11 ปี

เกณฑ์คะแนนที่ (T-Score Norms)	ความฉลาดทางอารมณ์								
	1. ด้านดี			2. ด้านเก่ง			3. ด้านสุข		
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3
50 – 100									
40 – 49									
0 – 39									

ที่มา: กรมสุขภาพจิต (2549: 6)

4. นับจำนวนความถี่ของคะแนนที่ได้ในแต่ละด้าน โดยเกณฑ์คะแนนที่ คือ เกณฑ์ที่ทำให้ทราบว่า เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับใด มีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ มากน้อยเพียงใด

เกณฑ์คะแนนที่ตั้งแต่ 50 ขึ้นไป บ่งบอกว่าเด็กมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์สูง ควรส่งเสริมและรักษาคูณลักษณะนี้ให้คงไว้

เกณฑ์คะแนนที่ 40-49 บ่งบอกว่าเด็กมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง เด็กควรได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ ให้ดียิ่งขึ้น ผู้ใหญ่ควรร่วมกันส่งเสริมให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ อย่างต่อเนื่อง

เกณฑ์คะแนนที่ต่ำกว่า 40 คะแนน บ่งบอกว่าเด็กมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำ เด็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ ให้ดียิ่งขึ้น ผู้ใหญ่จำเป็นต้องใส่ใจ พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และหาค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือโดยดำเนินการ ดังนี้

3.1 ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้แบบสอบถามมีเนื้อหาครอบคลุม วัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้

3.2 ตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิไปทดสอบ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวนร้อยละ 10 ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เท่ากับ 38 คน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach 's Alpha Coefficient) ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามได้ผลดังนี้ ส่วนที่ 2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีค่าความเชื่อถือได้เท่ากับ .89 และส่วนที่ 3 ความฉลาดทางอารมณ์มีค่าความเชื่อถือได้เท่ากับ .91

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชถึงผู้อำนวยการของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนพุทธิโสภณ โรงเรียนวัดสวนดอก โรงเรียนวัดช่างเคี่ยน และโรงเรียนคำเที่ยงอนุสรณ์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตในการเก็บข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยประสานงานกับครูฝ่ายกิจกรรมของโรงเรียนตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ตามวัน เวลาที่กำหนดไว้

4.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง เดือนกันยายน 2555 โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและรายละเอียดเกี่ยวกับแบบสอบถาม จากนั้นแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างโดยมีครูผู้สอนและผู้วิจัยควบคุมการเก็บรวบรวมข้อมูลจนเสร็จสิ้น

4.4 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูลจำนวน 384 ฉบับ เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างครบ 384 ฉบับ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาลงรหัส บันทึกข้อมูล ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่าร้อยละ

5.2 วิเคราะห์รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย (Mean)

5.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

5.4 เสนอการแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน แสดงไว้ในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ระดับความสัมพันธ์
.80 หรือสูงกว่า	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
.60 ถึง .80	มีความสัมพันธ์กันสูง
.40 ถึง .60	มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
.20 ถึง .40	มีความสัมพันธ์กันต่ำ
.20 หรือต่ำกว่า	มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก

ที่มา: บาร์ทซ์ (Bartz, 1999 อ้างถึงในสุจิตรา หังสพฤกษ์ 2549: 72)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

ตอนที่ 3 ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับช่วงชั้น บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย อาชีพของผู้ปกครอง และที่ตั้งของโรงเรียน ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

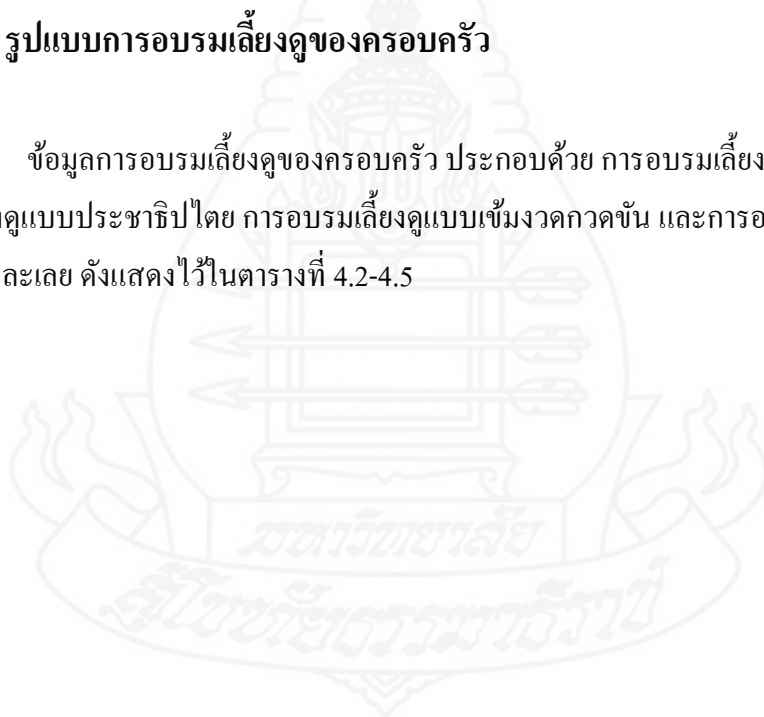
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	161	41.93
หญิง	223	58.07
2. อายุ		
9 ปี	4	1.04
10 ปี	125	32.55
11 ปี	110	28.65
12 ปี	145	37.76
3. ระดับช่วงชั้น		
ป. 4	131	34.12
ป. 5	101	26.30
ป. 6	152	39.58
4. บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย		
พ่อและแม่	257	66.93
พ่อคนเดียว	13	3.39
แม่คนเดียว	24	6.25
ญาติ	42	10.93
สถานสงเคราะห์	48	12.50
5. อาชีพของผู้ปกครอง		
รับราชการ	43	11.20
รับจ้าง	125	32.55
เกษตรกร	138	35.94
พนักงานบริษัท	30	7.81
6. ที่ตั้งของโรงเรียน		
โรงเรียนในเขตเทศบาล	192	50.00
โรงเรียนนอกเขตเทศบาล	192	50.00
รวม	384	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.07 ส่วนใหญ่มีอายุ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.76 รองลงมาคืออายุ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.55 และมีอายุ 11 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.65 ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.6 คิดเป็นร้อยละ 39.58 รองลงมาคือกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.4 คิดเป็นร้อยละ 34.12 และกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.5 คิดเป็นร้อยละ 26.30 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 66.93 รองลงมาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 12.50 และอาศัยอยู่กับญาติ คิดเป็นร้อยละ 10.93 ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 35.94 รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 32.55 และเจ้าของกิจการ คิดเป็นร้อยละ 12.50 กลุ่มตัวอย่างศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 50 และศึกษาอยู่ในโรงเรียนนอกที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 50

ตอนที่ 2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

ข้อมูลการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดู 3 รูปแบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.2-4.5

ตารางที่ 4.2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

	ระดับการปฏิบัติ			
	ทำบ่อยๆ	ทำบางครั้ง	ไม่เคยทำ	รวม
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
1. ผู้ปกครองเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับนักเรียน	65.10	26.04	8.85	100
2. ผู้ปกครองถามความต้องการของนักเรียนในการไปเที่ยวพักผ่อนในวันหยุด	52.60	38.54	8.85	100
3. ผู้ปกครองยอมรับความสามารถและให้กำลังใจนักเรียนในการทำกิจกรรมต่างๆ	48.70	42.19	9.11	100
4. ผู้ปกครองถามความต้องการของนักเรียนในการเลือกซื้อสิ่งของและเสื้อผ้า	49.48	41.93	8.59	100
5. ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ภายในครอบครัว	47.92	42.45	8.85	100
6. ผู้ปกครองรับฟังเหตุผลเสมอเมื่อนักเรียนกลับบ้านผิดเวลา	59.64	31.25	9.11	100
7. ผู้ปกครองให้การส่งเสริมนักเรียนในการทำกิจกรรมของโรงเรียน	53.91	36.20	9.90	100
8. ผู้ปกครองมอบหมายหน้าที่บางอย่างให้นักเรียนรับผิดชอบ	63.28	26.04	10.68	100
9. ผู้ปกครองให้นักเรียนมีส่วนตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในครอบครัว	56.51	35.94	7.55	100
10. ผู้ปกครองรับฟังเหตุผลของทั้งสองฝ่ายเมื่อนักเรียนทะเลาะกับพี่น้องหรือเพื่อน	68.23	23.18	8.59	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติจากครอบครัวแบบประชาธิปไตยบ่อยครั้ง โดยลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ครอบครัวปฏิบัติต่อกับกลุ่มตัวอย่างบ่อยที่สุด คือ การรับฟังเหตุผลของทั้งสองฝ่ายเมื่อนักเรียนทะเลาะกับพี่น้องหรือเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 68.23 รองลงมา คือ การเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 65.10 และการมอบหมายหน้าที่บางอย่างให้นักเรียนรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 63.28 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

	ระดับการปฏิบัติ			
	ทำบ่อยๆ	ทำบางครั้ง	ไม่เคยทำ	รวม
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
11. ผู้ปกครองให้นักเรียนดูรายการทีวีที่ท่านเลือกให้และเห็นว่าดีเท่านั้น	6.51	41.93	51.56	100
12. ผู้ปกครองให้นักเรียนทำอะไรใด นักเรียนต้องเชื่อฟังทุกอย่าง	3.39	28.91	67.70	100
13. ผู้ปกครองจะเป็นคนตัดสินใจให้นักเรียนทุกเรื่อง โดยไม่ถามความเห็น	2.60	24.22	73.18	100
14. ผู้ปกครองบังคับให้นักเรียนทำการบ้านและอ่านหนังสือ	3.91	38.54	57.55	100
15. ผู้ปกครองให้นักเรียนแต่งตัวตามที่ท่านต้องการเท่านั้น	3.91	24.48	71.61	100
16. ผู้ปกครองบังคับให้นักเรียนเข้าอนตามเวลาที่กำหนดทุกวัน	4.69	35.41	59.90	100
17. ผู้ปกครองจะลงโทษทันทีโดยไม่ถามเหตุผล เมื่อนักเรียนทำผิด	3.39	20.31	76.30	100
18. ผู้ปกครองให้นักเรียนทำตามกฎระเบียบภายในบ้าน โดยไม่มีข้อยกเว้น	5.47	23.44	71.09	100
19. ผู้ปกครองเป็นคนตัดสินใจเลือกเสื้อผ้าและสิ่งของให้กับนักเรียน	7.03	44.01	48.96	100
20. ผู้ปกครองให้นักเรียนคบเพื่อนที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองชอบเท่านั้น	6.51	37.76	55.73	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติจากครอบครัวแบบเข้มงวดกวดขันน้อย โดยลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันที่ครอบครัวปฏิบัติต่อกฎตัวอย่างบ่อยที่สุด คือ ผู้ปกครองเป็นคนตัดสินใจเลือกเสื้อผ้าและสิ่งของให้กับนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 7.03 รองลงมา คือ ผู้ปกครองบังคับให้นักเรียนคบเพื่อนที่ท่านชอบเท่านั้น และผู้ปกครองให้นักเรียนดูรายการทีวีที่ท่านเลือกให้และเห็นว่าดีเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 6.51 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบข้อความเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

	ระดับการปฏิบัติ			
	ทำบ่อยๆ	ทำบางครั้ง	ไม่เคยทำ	รวม
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
21. ผู้ปกครองไม่ดูแลเอาใจใส่อาหารการกินและการแต่งตัวของนักเรียน	13.20	27.34	59.64	100
22. ผู้ปกครองไม่สนใจแม้ว่านักเรียนจะกระทำความผิด	9.38	18.22	72.40	100
23. ผู้ปกครองปล่อยให้เด็กเรียนดูโทรทัศน์จนดึกและตื่นสาย	9.90	33.85	56.25	100
24. ผู้ปกครองให้นักเรียนไปเล่นกับเพื่อนนานแค่ไหนก็ได้	7.03	34.38	58.59	100
25. ผู้ปกครองไม่ดูแลเอาใจใส่นักเรียนให้อ่านหนังสือหรือทำการบ้าน	8.59	29.69	61.72	100
26. ผู้ปกครองไม่เคยสอบถามเรื่องผลการเรียนของนักเรียน	7.55	28.65	63.80	100
27. ผู้ปกครองไม่สนใจตอบคำถามต่างๆของนักเรียน	7.55	17.45	75.00	100
28. ผู้ปกครองไม่เคยสอบถามนักเรียนเรื่องการคบเพื่อนเลย	7.81	20.05	72.14	100
29. ผู้ปกครองไม่เคยถามนักเรียนว่านักเรียนต้องการอะไร	7.55	20.83	71.62	100
30. ผู้ปกครองไม่เคยให้ความสำคัญกับวันพิเศษของนักเรียน เช่น วันเกิด วันเด็ก	16.40	35.16	48.44	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติจากครอบครัวแบบปล่อยปละละเลยน้อย โดยลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยที่ครอบครัวปฏิบัติต่อกับกลุ่มตัวอย่างบ่อยที่สุด คือ ผู้ปกครองไม่เคยให้ความสำคัญกับวันพิเศษ เช่น วันเกิด วันเด็ก คิดเป็นร้อยละ 16.40 รองลงมา คือ ผู้ปกครองไม่ดูแลเอาใจใส่อาหารการกินและการแต่งตัวของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 13.20 และผู้ปกครองปล่อยให้เด็กเรียนดูโทรทัศน์จนดึกและตื่นสาย คิดเป็นร้อยละ 9.90 ตามลำดับ

เมื่อนำคะแนนการตอบข้อคำถามการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 รูปแบบของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนมาเปรียบเทียบว่าได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใดสูงสุด เพื่อแสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบนั้น สามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู	จำนวน	ร้อยละ
แบบประชาธิปไตย	327	85.16
แบบเข้มงวดกวดขัน	3	0.78
แบบปล่อยปละละเลย	54	14.06
รวม	384	100.00

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแบบประชาธิปไตยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.16 รองลงมา คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย คิดเป็นร้อยละ 14.06 และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน คิดเป็นร้อยละ 0.78 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข วัตถุประสงค์เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.6-4.9

ตารางที่ 4.6 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างและค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์
ด้านดี

	ระดับการปฏิบัติ				
	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทำเลย	คะแนนเฉลี่ย
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	
1. นักเรียนไม่ใช้กำลังเวลาโกรธ หรือไม่พอใจ	45.57	44.79	9.38	0.26	3.36
2. นักเรียนรู้จักรอคอย เมื่อยังไม่ถึงคราวหรือเวลาของตน	45.05	44.27	10.42	0.26	3.34
3. นักเรียนยับยั้งที่จะทำอะไรตามใจตนเอง	36.46	54.69	8.33	0.52	3.27
4. เมื่อนักเรียนต้องการอะไรต้องได้ทันที	0.78	3.39	14.84	80.99	3.76
5. เมื่อนักเรียนโกรธ ต้องใช้เวลานานกว่าจะหายโกรธ	0.78	4.95	45.83	48.44	3.42
6. นักเรียนหมกมุ่นกับการเล่นมากเกินไป	1.04	4.69	52.60	41.67	3.35
7. นักเรียนชี้แจงเหตุผลแทนการใช้กำลัง	9.11	64.58	23.70	2.60	2.80
8. นักเรียนช่วยปกป้องดูแล และช่วยเหลือเด็กที่เล็กกว่า	15.10	74.22	10.42	0.26	3.04
9. นักเรียนเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นเดือดร้อน	27.34	62.50	10.16	-	3.17
10. นักเรียนใส่ใจ หรือรู้ว่าใครชอบหรือไม่ชอบอะไร	30.47	54.95	13.28	1.30	3.15
11. นักเรียนเป็นที่พึ่งได้ เมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ	36.72	51.82	11.20	0.26	3.25
12. นักเรียนระมัดระวังที่จะไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเสียใจ	33.33	56.77	9.11	0.78	3.23
13. นักเรียนไม่ช่วยเหลือ หรือไม่ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น	0.78	4.69	11.46	83.07	3.77
14. นักเรียนรู้จักให้กำลังใจผู้อื่น	7.81	64.32	27.60	0.26	2.80
15. นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่น	19.79	70.31	9.64	0.26	3.10
16. นักเรียนรู้จักแสดงความห่วงใยผู้อื่น	28.39	39.06	31.51	1.04	2.95
17. นักเรียนมักสารภาพเมื่อทำผิด	22.40	66.15	10.68	0.78	3.10

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

	ระดับการปฏิบัติ				
	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทำเลย	คะแนนเฉลี่ย
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	
18. นักเรียนไม่ชอบแกล้งเพื่อน	22.66	69.01	6.51	1.82	3.13
19. นักเรียนยอมรับว่าทำผิด เมื่อถูกถาม	23.18	61.98	11.98	2.86	3.05
20. เมื่อนักเรียนทำผิด มักแก้ตัวว่าไม่ได้ตั้งใจ	0.52	4.95	10.68	83.85	3.78
21. นักเรียนยอมรับกฎเกณฑ์ และยอมรับการลงโทษเมื่อทำผิด	3.13	53.91	41.93	1.04	2.59
22. นักเรียนรู้จักขอโทษ	9.38	56.51	33.59	0.52	2.75
23. นักเรียนยอมรับคำตำหนิ หรือตักเตือนเมื่อทำผิด	21.61	69.53	8.33	0.52	3.12

จากตารางที่ 4.6 ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี แบ่งคำถามออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคำถามเชิงบวกและกลุ่มคำถามเชิงลบ เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างที่ตอบคำถามเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี พบว่า ในกลุ่มคำถามเชิงบวก กลุ่มตัวอย่างมีการแสดงออกแบบทำบ่อยครั้งในทุกข้อคำถาม โดยเรียงลำดับ ดังนี้ นักเรียนไม่ใช้กำลังเวลาโกรธ หรือไม่พอใจ คะแนนเฉลี่ย 3.36 รองลงมาคือ นักเรียนรู้จักรอคอย เมื่อยังไม่ถึงคราว หรือเวลาของตน คะแนนเฉลี่ย 3.34 และนักเรียนยับยั้งที่จะทำอะไรตามใจตนเอง คะแนนเฉลี่ย 3.27 ตามลำดับ

ในกลุ่มคำถามเชิงลบ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทำเลย เรียงลำดับ ดังนี้ เมื่อนักเรียนทำผิด มักแก้ตัวว่าไม่ได้ตั้งใจ คะแนนเฉลี่ย 3.78 รองลงมาคือ นักเรียนไม่ช่วยเหลือ หรือไม่ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น คะแนนเฉลี่ย 3.77 และเมื่อนักเรียนต้องการอะไรต้องได้ทันที คะแนนเฉลี่ย 3.76 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่ทำบางครั้ง เรียงลำดับ ดังนี้ เมื่อนักเรียนโกรธ ต้องใช้เวลานานกว่าจะหายโกรธ คะแนนเฉลี่ย 3.42 และนักเรียนหมกมุ่นกับการเล่นมากเกินไป คะแนนเฉลี่ย 3.35

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างและค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์
ด้านเก่ง

	ระดับการปฏิบัติ				
	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทำเลย	คะแนนเฉลี่ย
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	
24. นักเรียนมีความตั้งใจเมื่อทำสิ่งต่างๆ ที่สนใจ	37.76	58.59	3.65	-	3.34
25. นักเรียนมีสมาธิในการทำงานหรือ อ่านหนังสือได้นานๆ	25.00	64.84	8.85	1.30	3.14
26. นักเรียนพยายามทำงานที่ยากให้สำเร็จ ด้วยตนเอง เช่น การบ้าน งานฝีมือ	60.16	29.43	8.33	2.08	3.48
27. นักเรียนสนุกกับการแก้ปัญหายากๆ หรือท้าทาย เช่น การบ้าน ของเล่นใหม่ๆ	60.94	23.96	11.98	3.13	3.43
28. นักเรียนเฉื่อยชา ไม่สนใจที่จะทำงาน ให้สำเร็จ	1.04	2.08	11.46	85.42	3.81
29. นักเรียนบ่นว่างานต่างๆ ยากเกินกว่าที่ จะทำได้ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้ลงมือทำ	0.78	4.17	24.74	70.31	3.64
30. นักเรียนทำงานต่อไปจนเสร็จ แม้ว่า เพื่อนไปเล่นแล้วก็ตาม	11.72	48.18	27.86	12.20	2.59
31. นักเรียนไม่ท้อใจเมื่อประสบกับความ ผิดหวัง	18.23	65.89	15.63	0.26	3.02
32. นักเรียนหาทางตกลงกับเพื่อนหรือเด็ก คนอื่นเมื่อเกิดความขัดแย้ง	6.25	83.33	9.11	1.30	2.95
33. นักเรียนไม่อะอะไว้วายเมื่อพบปัญหา	10.94	80.47	7.55	1.04	3.01
34. นักเรียนรู้จักรอจังหวะ หรือรอคอยเวลา ที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา	25.52	60.68	13.54	0.26	3.11
35. เมื่อมีปัญหา นักเรียนจะคิดหาวิธีแก้ หลายๆ ทาง	27.86	51.56	20.05	0.52	3.07
36. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ตัวเองไม่ชอบ ไม่ถนัดกับผู้อื่นได้	25.00	59.11	14.58	1.30	3.08

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

	ระดับการปฏิบัติ				คะแนนเฉลี่ย
	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทำเลย	
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	
37. นักเรียนตกท้ายหรือทำความรู้จักเพื่อนใหม่	14.06	68.75	17.19	-	2.97
38. นักเรียนกล้าแสดงความสามารถที่มีต่อหน้าคนหมู่มาก	8.59	30.21	57.03	4.71	2.43
39. นักเรียนกล้าซักถามเมื่อมีข้อสงสัย	7.03	29.69	58.59	4.69	2.39
40. เมื่อถูกถาม นักเรียนจะใช้วิธีนิ่งเฉยแทนการตอบว่าไม่รู้	1.56	2.86	7.55	88.02	3.82
41. นักเรียนมักจะใช้ข้ออ้างเมื่อไม่กล้าทำอะไร	0.52	3.13	20.83	75.52	3.17
42. นักเรียนไม่กล้าออกความเห็นเมื่ออยู่กับผู้อื่น	1.04	9.11	30.47	59.38	3.48

จากตารางที่ 4.7 ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่ง แบ่งคำถามออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคำถามเชิงบวกและกลุ่มคำถามเชิงลบ เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างที่ตอบคำถามเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่ง พบว่า ในกลุ่มคำถามเชิงบวก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการแสดงออกแบบทำบ่อยครั้ง โดยเรียงลำดับ ดังนี้ นักเรียนพยายามทำงานที่ยากให้สำเร็จด้วยตนเอง เช่น การบ้าน งานฝีมือ คะแนนเฉลี่ย 3.48 รองลงมาคือ นักเรียนสนุกกับการแก้ปัญหาต่างๆ หรือทำท่าย เช่น การบ้านของเล่นใหม่ๆ คะแนนเฉลี่ย 3.43 และนักเรียนมีความตั้งใจเมื่อทำสิ่งต่างๆ ที่สนใจ คะแนนเฉลี่ย 3.34 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่ทำบางครั้ง เรียงลำดับ ดังนี้ นักเรียนกล้าแสดงความสามารถที่มีต่อหน้าคนหมู่มาก คะแนนเฉลี่ย 2.43 และนักเรียนกล้าซักถามเมื่อมีข้อสงสัย คะแนนเฉลี่ย 2.39

ในกลุ่มคำถามเชิงลบ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทำเลย เรียงลำดับ ดังนี้ เมื่อถูกถาม นักเรียนจะใช้วิธีนิ่งเฉยแทนการตอบว่าไม่รู้ คะแนนเฉลี่ย 3.82 รองลงมาคือ นักเรียนเฉื่อยชา ไม่สนใจที่จะทำงานให้สำเร็จ คะแนนเฉลี่ย 3.81 และนักเรียนบ่นหรือต่อรองว่างานต่างๆ ยากเกินกว่าที่จะทำได้ หึ่งๆ ทิ้งๆ ไม่ได้ลงมือทำ คะแนนเฉลี่ย 3.64 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่ทำบางครั้ง เรียงลำดับ ดังนี้ นักเรียนไม่กล้าออกความเห็นเมื่ออยู่กับผู้อื่น คะแนนเฉลี่ย 3.48 และนักเรียนมักจะใช้ข้ออ้างเมื่อไม่กล้าทำอะไร คะแนนเฉลี่ย 3.17

ตารางที่ 4.8 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างและค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์
ด้านสุข

	ระดับการปฏิบัติ				
	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทำเลย	คะแนนเฉลี่ย
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	
43. นักเรียนเล่าความสำเร็จของตนให้ ผู้ใหญ่ฟัง	28.65	55.73	14.58	1.04	3.12
44. นักเรียนไม่อายในสิ่งที่ตนมีอยู่ เช่น ฐานะทางบ้าน อาชีพพ่อแม่	41.67	50.52	6.77	1.04	3.33
45. นักเรียนภูมิใจที่ตนเองมีจุดดีหรือ ความสามารถพิเศษบางอย่าง	64.32	27.86	7.29	0.52	3.56
46. นักเรียนภูมิใจที่ได้รับควมไว้วางใจ จากผู้ใหญ่	64.84	26.30	7.29	1.56	3.54
47. นักเรียนน้อยใจง่าย	1.04	3.91	39.58	55.47	3.49
48. นักเรียนรู้สึกน้อยใจที่ผู้อื่นไม่ได้	1.04	5.47	16.67	76.82	3.69
49. นักเรียนพอใจกับผลการเรียนที่ได้ แม้จะไม่ดีเด่นมากนัก	29.43	55.73	14.06	0.78	3.14
50. เมื่อนักเรียนไม่ได้สิ่งที่ต้องการ ก็รู้จักยอมรับสิ่งอื่นทดแทนได้	23.70	65.89	9.38	1.04	3.12
51. แม่พ่ายแพ้เกมหรือกีฬา นักเรียน ก็ไม่เสียใจนาน	12.76	80.73	3.91	2.60	3.04
52. แม้เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น นักเรียน จะเรียกร้องให้ได้ตามต้องการ	4.95	4.17	13.54	77.34	3.63
53. เมื่อไม่ได้ตั้งใจ นักเรียนจะหงุดหงิด เป็นเวลานาน	0.52	4.17	28.65	66.67	3.61
54. เมื่อทำไม่ได้ตามที่ต้องการ นักเรียน จะผิดหวังมาก	0.78	5.47	27.34	66.41	3.59
55. นักเรียนมีอารมณ์ขัน	39.84	51.56	8.59	-	3.31
56. นักเรียนเล่นสนุกสนาน หรือ ล้อเล่นกันสนุกๆ ได้	50.52	44.01	5.47	-	3.45

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

	ระดับการปฏิบัติ				
	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทำเลย	คะแนนเฉลี่ย
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	
57. เมื่อนักเรียนอยู่คนเดียวก็รู้จักหาสิ่งอื่นทำให้ตนเองเพลิดเพลินได้	40.89	51.30	7.29	0.52	3.33
58. นักเรียนรู้จักผ่อนคลายอารมณ์ด้วยการดูหนัง ฟังเพลง เล่นสนุก หรือพูดคุยกับเพื่อน	40.10	48.70	9.11	2.80	3.27
59. นักเรียนเป็นคนแจ่มใส ยิ้มและหัวเราะง่าย	65.10	28.91	4.43	1.56	3.58
60. นักเรียนสนุกกับการแข่งขันแม้รู้ว่าไม่ชนะ	64.84	27.86	5.73	1.56	3.56

จากตารางที่ 4.8 ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุข แบ่งคำถามออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคำถามเชิงบวกและกลุ่มคำถามเชิงลบ เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างที่ตอบคำถามเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุข พบว่า ในกลุ่มคำถามเชิงบวก ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการแสดงออกแบบทำบ่อยครั้ง โดยเรียงลำดับดังนี้ นักเรียนเล่นสนุกสนาน หรือล้อเล่นกันสนุกๆ ได้ คะแนนเฉลี่ย 3.45 รองลงมาคือ นักเรียนไม่อายในสิ่งที่ตนมีอยู่ เช่น ฐานะทางบ้าน อาชีพพ่อแม่ คะแนนเฉลี่ย 3.33 และเมื่อนักเรียนอยู่คนเดียวก็รู้จักหาสิ่งอื่นทำให้ตนเองเพลิดเพลินได้ คะแนนเฉลี่ย 3.33 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่แสดงออกแบบทำเป็นประจำ เรียงลำดับดังนี้ นักเรียนเป็นคนแจ่มใส ยิ้มและหัวเราะง่าย คะแนนเฉลี่ย 3.58 รองลงมาคือ นักเรียนสนุกกับการแข่งขันแม้รู้ว่าไม่ชนะ คะแนนเฉลี่ย 3.56 และนักเรียนภูมิใจที่ตนเองมีจุดดีหรือความสามารถพิเศษบางอย่าง คะแนนเฉลี่ย 3.56 ตามลำดับ

ในกลุ่มคำถามเชิงลบ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทำเลย เรียงลำดับดังนี้ นักเรียนรู้สึกน้อยใจที่ผู้อื่นไม่ได้ คะแนนเฉลี่ย 3.69 รองลงมาคือ แม้เป็นสิ่งที่จำเป็นนักเรียนก็เรียกร้องที่จะเอาให้ได้ ตามที่ต้องการ คะแนนเฉลี่ย 3.63 และเมื่อไม่ได้ดั่งใจนักเรียนจะหงุดหงิดเป็นเวลานาน คะแนนเฉลี่ย 3.61 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่ทำบางครั้งคือ นักเรียนน้อยใจง่าย คะแนนเฉลี่ย 3.49

เมื่อนำคะแนนดิบในแต่ละด้านไปแปลงเป็นคะแนนที (T-score Norms) จากนั้นนับจำนวนความถี่ของคะแนนทีที่ได้ในแต่ละด้าน กรอกลงในตารางแปลผลความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งแบ่งระดับความฉลาดทางอารมณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ คะแนนในตารางแปลผลมากกว่า 50 คะแนนขึ้นไป หมายถึง ระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์สูง คะแนนในตารางแปลผลอยู่ระหว่าง

40-49 คะแนน หมายถึง ระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และคะแนนในตาราง แปลผลน้อยกว่า 40 คะแนน หมายถึง ระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ดังแสดงไว้ใน ตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ร้อยละกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข

ความฉลาดทางอารมณ์รายด้าน	ระดับความฉลาดทางอารมณ์			
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	รวม
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
ด้านดี	99.22	0.78	-	100
ด้านเก่ง	95.83	2.60	1.56	100
ด้านสุข	96.09	2.08	1.82	100

จากตารางที่ 4.9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับสูง โดยความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี คิดเป็นร้อยละ 99.22 ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุข คิดเป็นร้อยละ 96.09 และมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่ง คิดเป็นร้อยละ 95.83 ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู	ความฉลาดทางอารมณ์			
	ด้านดี	ด้านเก่ง	ด้านสุข	โดยภาพรวม
แบบประชาธิปไตย	.607**	.528**	.538**	.644**
แบบเข้มงวดกวดขัน	-.433**	-.439**	-.492**	-.523**
แบบปล่อยปละละเลย	-.525**	-.429**	-.474**	-.551**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.10 พบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เท่ากับ 0.644 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง และมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อมีการส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากขึ้น ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย ในทำนองตรงกันข้าม หากมีการส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อยลง ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก็จะต่ำลงเช่นกัน

การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เท่ากับ -0.523 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง และมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ เมื่อครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมากขึ้น ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กจะลดลง ในทำนองตรงกันข้าม หากครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันน้อยลง ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กจะเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เท่ากับ -0.551 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง และมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ เมื่อครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมากขึ้น ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กจะลดลง ในทำนองตรงกันข้าม หากครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยน้อยลง ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กจะเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1.1.1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

1.1.2 ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

1.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย การศึกษาครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 9,693 คน จาก 31 โรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างถึงในนิตยา เพชรดำ 2550: 45) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนและการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสัดส่วนประชากรในโรงเรียนในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยปรับปรุงจากแนวคิดของ โรเจอร์ส (Rogers, 1972 อ้างถึงใน

ศศิญา จันทร์แก้ว 2555: 72) และแบบสอบถามของกรมสุขภาพจิต (2545: 6) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้น ลักษณะ การอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครอง จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว แบ่งเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จำนวน 30 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความฉลาดทางอารมณ์ จำแนกออกเป็นความฉลาดทาง อารมณ์ 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข จำนวน 60 ข้อ

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำหน้าที่ขอความอนุเคราะห์จากสาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการ โรงเรียนในเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามรายชื่อ โรงเรียนที่ให้การตอบรับ ผู้วิจัยประสานงานกับผู้อำนวยการ และครูฝ่ายกิจกรรมของแต่ละ โรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และติดต่อครูประจำชั้นเพื่อแจกแบบ สอบถาม และดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง เดือนกันยายน 2555 ซึ่งเก็บข้อมูลได้ครบทั้ง 384 ชุด

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่าร้อยละ วิเคราะห์รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย (Mean) วิเคราะห์ความฉลาดทางอารมณ์ด้วยค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

1.3 ผลการวิจัย สรุปผลได้ ดังนี้

1.3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.07 มีอายุ ระหว่าง 10-12 ปี คิดเป็นร้อยละ 98.06 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับ พ่อและแม่ คิดเป็นร้อยละ 66.93 รองลงมาคือ อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 12.50 ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 35.94 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 32.55

1.3.2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแบบประชาธิปไตยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.16 รองลงมาเป็นแบบปล่อยปละละเลย คิดเป็นร้อยละ 14.06 และแบบเข้มงวดกวดขัน คิดเป็นร้อยละ 0.78 ตามลำดับ โดยลักษณะการแสดงออกแบบประชาธิปไตยที่ครอบครัวทำบ่อยครั้งต่อกลุ่มตัวอย่าง เช่น การเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับนักเรียน การสอบถามความต้องการของนักเรียนในการไปเที่ยวพักผ่อนในวันหยุด การรับฟังเหตุผลเมื่อนักเรียนกลับบ้านผิดเวลา เป็นต้น

1.3.3 ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 95 อยู่ในระดับสูง ทั้งด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

1) **ด้านดี** ผลการวิจัยพบว่า ในกลุ่มคำถามเชิงบวก กลุ่มตัวอย่างมีการแสดงออกแบบทำบ่อยครั้งในทุกข้อคำถาม โดยเรียงลำดับ ดังนี้ นักเรียนไม่ใช้กำลังเวลาโกรธ หรือไม่พอใจ คะแนนเฉลี่ย 3.36 รองลงมาคือ นักเรียนรู้จักรอคอย เมื่อยังไม่ถึงคราวหรือเวลาของตน คะแนนเฉลี่ย 3.34 และนักเรียนยับยั้งที่จะทำอะไรตามใจตนเอง คะแนนเฉลี่ย 3.27 ตามลำดับ ในกลุ่มคำถามเชิงลบ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทำเลย เรียงลำดับ ดังนี้ เมื่อนักเรียนทำผิด มักแก้ตัวว่าไม่ได้ตั้งใจ คะแนนเฉลี่ย 3.78 รองลงมาคือ นักเรียนไม่ช่วยเหลือ หรือไม่ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น คะแนนเฉลี่ย 3.77 และเมื่อนักเรียนต้องการอะไรต้องได้ทันที คะแนนเฉลี่ย 3.76 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่ทำบางครั้ง เรียงลำดับ ดังนี้ เมื่อนักเรียนโกรธ ต้องใช้เวลานานกว่าจะหายโกรธ คะแนนเฉลี่ย 3.42 และนักเรียนหมกมุ่นกับการเล่นมากเกินไป คะแนนเฉลี่ย 3.35

2) **ด้านเก่ง** ผลการวิจัยพบว่า ในกลุ่มคำถามเชิงบวก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการแสดงออกแบบทำบ่อยครั้ง โดยเรียงลำดับ ดังนี้ นักเรียนพยายามทำงานที่ยากให้สำเร็จด้วยตนเอง เช่น การบ้าน งานฝีมือ คะแนนเฉลี่ย 3.48 รองลงมาคือ นักเรียนสนุกกับการแก้ปัญหายากๆ หรือท้าทาย เช่น การบ้าน ของเล่นใหม่ๆ คะแนนเฉลี่ย 3.43 และนักเรียนมีความตั้งใจเมื่อทำสิ่งต่างๆ ที่สนใจ คะแนนเฉลี่ย 3.34 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่ทำบางครั้ง เรียงลำดับ ดังนี้ นักเรียนกล้าแสดงความสามารถที่มีต่อหน้าคนหมู่มาก คะแนนเฉลี่ย 2.43 และนักเรียนกล้าซักถามเมื่อมีข้อสงสัย คะแนนเฉลี่ย 2.39 ในกลุ่มคำถามเชิงลบ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทำเลย เรียงลำดับ ดังนี้ เมื่อถูกถามนักเรียนจะใช้วิธีนิ่งเฉยแทนการตอบว่าไม่รู้ คะแนนเฉลี่ย 3.82 รองลงมาคือ นักเรียนเฉื่อยชา ไม่สนใจที่จะทำงานให้สำเร็จ คะแนนเฉลี่ย 3.81 และนักเรียนบ่นหรือต่อรองว่างานต่างๆ ยากเกินกว่าที่จะทำได้ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้ลงมือทำ คะแนนเฉลี่ย 3.64 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่ทำบางครั้ง เรียงลำดับ ดังนี้ นักเรียนไม่กล้าออกความเห็นเมื่ออยู่กับผู้อื่น คะแนนเฉลี่ย 3.48 และนักเรียนมักจะใช้ข้ออ้าง เมื่อไม่กล้าทำอะไร คะแนนเฉลี่ย 3.17

3) **ด้านสุข** ผลการวิจัยพบว่า ในกลุ่มคำถามเชิงบวก ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการแสดงออกแบบทำบ่อยครั้ง โดยเรียงลำดับดังนี้ นักเรียนเล่นสนุกสนาน หรือล้อเล่นกันสนุกๆ ได้ คะแนนเฉลี่ย 3.45 รองลงมาคือ นักเรียนไม่อายในสิ่งที่ตนมีอยู่ เช่น ฐานะทางบ้าน อาชีพพ่อแม่ คะแนนเฉลี่ย 3.33 และเมื่อนักเรียนอยู่คนเดียวก็รู้จักหาสิ่งอื่นทำให้ตนเองเพลิดเพลินได้ คะแนนเฉลี่ย 3.33 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่แสดงออกแบบทำเป็นประจำ เรียงลำดับดังนี้ นักเรียนเป็นคนแจ่มใส ยิ้มและหัวเราะง่าย คะแนนเฉลี่ย 3.58 รองลงมาคือ นักเรียนสนุกกับการแข่งขันแม้รู้ว่าไม่ชนะ คะแนนเฉลี่ย 3.56 และนักเรียนภูมิใจที่ตนเองมีจุดดีหรือความสามารถพิเศษบางอย่าง คะแนนเฉลี่ย 3.56 ตามลำดับ ในกลุ่มคำถามเชิงลบ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทำเลย เรียงลำดับดังนี้ นักเรียนรู้สึกน้อยใจที่สู้คนอื่นไม่ได้ คะแนนเฉลี่ย 3.69 รองลงมาคือ แม่เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นนักเรียนก็เรียกร้องที่จะเอาให้ได้ตามที่ต้องการ คะแนนเฉลี่ย 3.63 และเมื่อไม่ได้ดั่งใจนักเรียนจะหงุดหงิดเป็นเวลานาน คะแนนเฉลี่ย 3.61 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่ทำบางครั้งคือ นักเรียนน้อยใจง่าย คะแนนเฉลี่ย 3.49

1.3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวทั้ง 3 รูปแบบมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขันและการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแบบประชาธิปไตยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.16 ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2548) ที่ศึกษาการปลูกฝังบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยของครอบครัวในจังหวัด

เชิงใหม่ พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก มีการปลูกฝัง และแสดงพฤติกรรมการแสดงออกแบบประชาธิปไตยต่อกันในครอบครัวอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของดวงพร เกตุชรา (2549) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดู และการสนับสนุนทางสังคมกับการมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษาใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตยมากที่สุด นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของโรเจอร์ส (Rogers, 1972) ที่กล่าวว่า ความสำคัญของการ อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คือ การที่ครอบครัวให้โอกาสเด็กในการร่วมตัดสินใจในกิจกรรม ต่างๆ ของครอบครัว ส่งเสริมและยอมรับความสามารถของเด็ก หากจะลงโทษเด็กจะอธิบายเหตุผล ให้เด็กทราบ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนี้จะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และมีบุคลิกภาพที่สังคมในอนาคตปรารถนา สอดคล้องกับผลการศึกษารวมของ วราภรณ์ รักวิชัย (2550) ซึ่งพบว่า ผลของการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เด็กจะมีลักษณะเด่น คือ กล้ายอมรับ ผิด และพร้อมที่จะแก้ไขปัญหา มีความมั่นคงทางอารมณ์ เข้าใจตนเองและผู้อื่น โดยประเมินผลได้ จากพฤติกรรมการแสดงออกของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฟอว์ และ เบลกิน (Faw and Belkin, 1989 อ้างถึงในใจทิพย์ พวงทอง 2540: 39) ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับเด็ก ให้เด็กรู้จักการใช้อำนาจอย่างมี เหตุผล เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแบบประชาธิปไตยจะมีลักษณะที่คล่องแคล่ว เป็นอิสระ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปรับตัวได้ดีกับสังคมที่มีความซับซ้อนได้ดี ทั้งนี้ อาจ เนื่องจาก การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นการอบรมเลี้ยงดูโดยใช้เหตุผล และสามารถ ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ซึ่งเหมาะกับสภาพสังคมปัจจุบันที่เด็กมีความคิดเป็นอิสระและ สร้างสรรค์มากขึ้นกว่าในอดีต ทำให้ครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้การอบรมเลี้ยงดู บุตรด้วยรูปแบบประชาธิปไตย

2.2 ระดับความฉลาดทางอารมณ์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และ ด้านสุข อยู่ในระดับสูง ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการสำรวจของ โครงการติดตาม สภาวะการณ์ไอคิว และอีคิวของเด็กไทย (IQ/EQ Watch 2550) ของเด็กวัย 6-11 ปี พบว่า เด็กในภาค เหนือเขตอำเภอเมือง มีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าภาคอื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชชนิชา แพงทรัพย์ (2546) ที่ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียน คลองมหาวก จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี อยู่ในระดับ สูง มีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่งและด้านสุข อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการ วิจัยของณัฐมน ปัญญาวัชร (2550) ที่ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2

กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี และด้านเก่ง อยู่ในระดับสูง และมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอยู่ในวัยเริ่มเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 3 ด้าน อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามประสบการณ์ที่เด็กได้พบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของวิระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 (ข) : 14) ที่กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอาจแตกต่างกันบ้าง และสามารถเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นหรือต่ำลงได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก เช่น การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของธนิศา ตุละวิภาค (2548) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคมกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร พบว่า สิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวเด็กจะส่งผลกระทบต่อระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่แตกต่างกัน โดยนักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อและแม่จะมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับต่ำกว่านักเรียนที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่ เนื่องจากนักเรียนที่อาศัยอยู่กับพ่อและแม่จะได้รับการเอาใจใส่และมีโอกาสที่จะได้รับการอบรมสั่งสอนมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2549) ที่กล่าวว่า ครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่นับว่ามีพื้นฐานที่ดีในการที่จะช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ทั้งนี้ ต้องขึ้นอยู่กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวด้วย หากครอบครัวเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมตามวัย รวมถึงการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ กับสมาชิกในครอบครัว และการได้ร่วมแก้ไขปัญหาและตัดสินใจ เหล่านี้จะส่งผลให้นักเรียนเป็นเด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับความรักและการให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลอย่างใกล้ชิดจากครอบครัว จึงช่วยส่งเสริมให้ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวทั้ง 3 รูปแบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และยังสอดคล้องกับผลวิจัยของบัณฑิตา สักดิ์อุดม (2523) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีเชาว์อารมณ์ในตนเองกับการอบรมเลี้ยงดู พบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับการมีเชาว์อารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง และยังสอดคล้องกับการศึกษาของมาร์ตินเนซ (Martinez, 2001 อ้างถึงในญาดา หลาวเพชร 2544: 5) ที่ศึกษาอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมของบิดามารดาต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนเกรด 7 และ 8 (อายุ 11-13 ปี)

พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดามีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของบุตร ทั้งนี้ อาจเนื่องจากเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มฝึกสังเกต เรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ครอบครัวซึ่งเป็นสังคมที่ใกล้ชิดกับเด็กในวัยนี้มากที่สุดจึงเป็นเหมือนต้นแบบให้เด็กได้พัฒนาพฤติกรรมและอารมณ์ผ่านการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวในรูปแบบต่างๆ การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวจึงมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก และสอดคล้องกับแนวคิดของซาปิโร (Shapiro, 1997) ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวจะส่งผลต่อพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ โดยเฉพาะในวัยเด็กอย่างมาก เพราะการเรียนรู้ทางสังคมครั้งแรกเกิดขึ้นที่บ้าน โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษารอคอยและกรีนเนอร์ (Rockhill and Greener, 1999 อ้างถึงในฐิติมา แดงสกุล 2546: 33) ที่ศึกษาผลของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่ออารมณ์ของเด็ก พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีผลต่อลักษณะอารมณ์ของเด็ก โดยพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูเด็กแบบประชาธิปไตย เด็กจะมีอารมณ์ในทิศทางบวก ส่วนเด็กที่ถูกอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและตามใจ เด็กจะมีอารมณ์ในทิศทางลบ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของออร์บาค และชาร์ลอน (Auerbach and Sharon, 1998 อ้างถึงในดวงพร เกตุชรา 2549:48) ที่ศึกษาอิทธิพลของรูปแบบการเลี้ยงดูที่มีผลต่อการแสดงออกทางอารมณ์และความสามารถทางสังคมของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะช่วยให้เด็กมีการแสดงออกทางอารมณ์ด้านบวกและมีความสามารถทางสังคมสูง ส่วนการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและตามใจจะส่งผลให้เด็กมีอารมณ์ด้านลบและมีความสามารถทางสังคมต่ำ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นการฝึกให้เด็กได้ทดลองใช้ชีวิตและร่วมเรียนรู้การอยู่และทำงานกับผู้อื่น ทำให้เด็กมีความรับผิดชอบ เห็นใจ เข้าใจผู้อื่น มองเห็นส่วนดีของตนและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข หรือมีความฉลาดทางอารมณ์สูงนั่นเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของไวซิงเกอร์ (Weisinger, 1998) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับความฉลาดทางอารมณ์ว่า ครอบครัวที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เด็กจะมีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงและเด็กในกลุ่มดังกล่าวยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีและปรับตัวเมื่อเจอปัญหาความขัดแย้งได้ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นการอบรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้นำเสนอความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและรับผิดชอบหน้าที่บางอย่างในครอบครัวตามความสามารถ ทำให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขหรือมีความฉลาดทาง

อารมณ์ในทิศทางบวก ซึ่งแตกต่างจากการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่และปล่อยปละละเลยที่มีลักษณะปิดกั้นและไม่ใส่ใจในการเลี้ยงดู ทำให้เด็กไม่มีความสุขและปรับตัวเข้ากับผู้อื่น ได้ยาก หรือมีความฉลาดทางอารมณ์ในทิศทางลบนั่นเอง

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้แก่ครอบครัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1.1 ครอบครัว

1) จากผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อบรมเลี้ยงดูนักเรียนแบบประชาธิปไตย ถึงแม้ว่าครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะอบรมเลี้ยงดูนักเรียนแบบประชาธิปไตยแต่ก็มีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้ครอบครัวเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับสูง ดังนั้น ครอบครัวควรมีการจัดตั้งกลุ่มหรือสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้เกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ข้อค้นพบ และประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งจะทำให้ครอบครัวสามารถใช้ความรู้ และทักษะในการอบรมเลี้ยงดูนักเรียนที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2) จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุขอยู่ในระดับสูง ถึงแม้ว่าระดับความฉลาดทางอารมณ์จะอยู่ในระดับสูงแต่ครอบครัวควรตระหนักถึงบทบาทของการส่งเสริมให้นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์อย่างต่อเนื่อง ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือจากหลายๆ ช่องทาง เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ เนื่องจากระดับความฉลาดทางอารมณ์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดทุกช่วงวัยตามสภาพแวดล้อมที่นักเรียนพบเจอ การเอาใจใส่ในการรักษาให้ระดับความฉลาดอยู่ในระดับที่สูงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในวัยเด็กระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นวัยสร้างลักษณะนิสัยจะเป็นพื้นฐานสำคัญให้เด็กก้าวสู่ผู้ใหญ่อย่างมีคุณภาพต่อไป

3) จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูงและมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่และแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลางและมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงข้ามกัน ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงการแสดงออก

ของครอบครัวทั้งด้านพฤติกรรม และคำพูด ว่าส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กทั้งสิ้น ดังนั้น ครอบครัวควรอบรมเลี้ยงดูนักเรียนด้วยรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เพราะจะส่งผลให้เด็กสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

3.1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่อบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยรูปแบบประชาธิปไตย ดังนั้น ผู้นำชุมชน ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมให้ครอบครัวให้ความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่อไป โดยการจัดทำข้อมูลประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ นิทรรศการ อบรมสัมมนา ให้เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องและแพร่หลาย

2) จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุขอยู่ในระดับสูง ดังนั้น โรงเรียน และองค์กรที่ทำงานด้านเด็ก ควรส่งเสริมเพื่อรักษาให้ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมระดับความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กให้มากขึ้น ด้วยการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ ทำการสำรวจ และเก็บข้อมูลเปรียบเทียบเป็นระยะ เพื่อตรวจสอบระดับความฉลาดทางอารมณ์ และประเมินว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ และจัดทำศูนย์ข้อมูลเพื่อให้ความรู้เรื่องความฉลาดทางอารมณ์

3) จากผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับระดับความฉลาดทางอารมณ์ และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูงและมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน ซึ่งแตกต่างจากการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบปล่อยปละละเลย ดังนั้น สถานีอนามัย โรงพยาบาล และโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครอบครัว มีวิธีการในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้องเหมาะสมด้วยการตั้งชมรม จัดทำหนังสือ โปสเตอร์ สื่อวิทยุ และอื่นๆ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูแก่ครอบครัว รวมถึงเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและความฉลาดทางอารมณ์ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.2.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจอาจทำให้ไม่ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและความฉลาดทางอารมณ์เท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยเชิง

คุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและรายละเอียดของความฉลาดทางอารมณ์ในด้านย่อยมากขึ้น

3.2.2 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มอื่นๆ และพื้นที่อื่นๆ ด้วย ทั้งนี้ เพราะบริบทของแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันจึงอาจส่งผลต่อระดับความฉลาดทางอารมณ์ที่แตกต่างกันตามไปด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต (2549) *คู่มือความฉลาดทางอารมณ์* กรุงเทพมหานคร กองสุขภาพจิต
กรมการแพทย์
- กรมสุขภาพจิต (2553) *สุขภาพจิตดีด้วยอีคิว เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ เรื่อง
วิชาการสุขภาพจิต วันที่ 6-9 กันยายน 2543 โรงแรมดิเอ็มเมอรัลด์ กรุงเทพมหานคร
กระทรวงสาธารณสุข*
- กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต (2543) *อีคิว ความฉลาดทางอารมณ์* กรุงเทพมหานคร
สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมอนามัย
- กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต (2545) “แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ
6-11 ปี” (แผ่นพับ)
- กระทรวงสาธารณสุข (2552) *คู่มือความรู้สุขภาพจิตครอบครัว พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร
องค์การทหารผ่านศึก*
- กัณฑ์วรรณ มีสมสาร (2544) “การเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยเข้าสู่วัยรุ่นที่
ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551) *เลี้ยงลูกวัยประถมศึกษา* กรุงเทพมหานคร ฟีลกู๊ด
- กุลศล สุนทรธาดา และคณะ (2542) “สถานการณ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
ในประเทศไทย” สถาบันวิจัยประชากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2544) การสร้างมาตรฐานประเมินและปกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์
สำหรับวัยรุ่นไทย กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- งามตา วนินทานนท์ (2544) “การอบรมขัดเกลาทางสังคม” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาจิตวิทยา
ครอบครัวและครอบครัวศึกษา* หน่วยที่ 6 หน้า 14-16 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัย-
ธรรมราช สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
- จรรยา สุวรรณทัต (2545) “คุณภาพชีวิตครอบครัวกับการสร้างระบบครอบครัว” ใน *ประมวล
สาระชุดวิชาจิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา* หน่วยที่ 5 หน้า 5 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

- จารุณี อรัญภูมิ (2552) “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ และการรับรู้บทบาทการเป็นบิดากับการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนวัยเรียน”
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารณสุขศาสตร์) วิชาเอกอนามัย-
ครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ใจทิพย์ พวงทอง (2540) “การศึกษาความสอดคล้องระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของบุตร” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ชชณิชา แพงทรัพย์ (2546) “การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา
โรงเรียนคลองมหาวก์ จังหวัดสมุทรปราการ” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร-
มหาบัณฑิต (การวัดและประเมินผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ชนมน สุขวงศ์ (2543) “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์
ของวัยรุ่นตอนต้น” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ชษณะ รุ่งปัจฉิม (2547) “วิวัฒนาการและลักษณะของครอบครัว” ใน ประมวลสาระชุดวิชา
จิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา หน้าที่ 2 หน้า 69-77 นนทบุรี มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมราชา สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
- ช่อลัดดา ขวัญเมือง (2542) “การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาเรียนในโรงเรียนกลุ่ม
ภาคเหนือ” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล-
สงคราม
- ญาดา หลาวเพชร (2544) “บทบาทของบิดามารดากับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน
ในกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- จิตติมา แดงสกุล (2546) “การสร้างและพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียน
ระดับช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม”
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การวัดและประเมินผลการศึกษา)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ณฐมน ปัญญาวัชร (2550) “การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย
กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
รามคำแหง

- ณัฐสินี อาจสมบุญ (2551) “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความฉลาดทางอารมณ์และพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมของนักเรียนนายสิบทหารบก” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ดวงเดือน พันธมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และงามดา วนินทานนท์ (2528) “ปัจจัยทางจิตวิทยาในวัยที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย” (รายงานการวิจัย) สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ดวงพร เกตุขร (2549) “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคมกับการมีวินัยในตนเองของเด็กนักเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ทศพร ประเสริฐสุข (2552) ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา กรุงเทพมหานคร กระทรวงสาธารณสุข
- ทัศนีย์ ดวงดี (2543) “ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิต สถาบันราชภัฏเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นิตยา เพชรคำ (2550) “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การวัดและประเมินผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- นุชลดดา โรจนประภาพรรณ (2541) “ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอรัฐประศาสน์ จังหวัดสระแก้ว” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารวมสุขภาพศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาลัยมหิดล
- บัณฑิตา ศักดิ์อุดม (2523) “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความมีวินัยในตนเองตามการรับรู้ของนักเรียน” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- บุญบง เสนีวงศ์ ณ อยุธยา (2548) “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา
กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอเสนา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สุขศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประพนธ์ ทองประเสริฐ (2545) “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน
พัฒนาการทางความคิดและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนอายุ 10-12 ปี ใน-
กรุงเทพฯ”
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2542) *คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ EQ* กรุงเทพมหานคร กรมสุขภาพจิต
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ และคณะ (2545) “การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม
ของคนไทยกับกระบวนการทางสังคมประติงของครอบครัวในปัจจุบันที่เอื้อต่อการ
พัฒนาประเทศ (รายงานการวิจัย) กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ภัทริยา จันทร์เพ็ญ (2552) “การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับการปลูกฝังการ
ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่เด็กปฐมวัย กรณีศึกษาโรงเรียน
อนุบาลเปล่งประสิทธิ์ศรีนครินทร์” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
(จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- มยุรี จินตรักษ์ (2524) “อิทธิพลของลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิง
จริยธรรม” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- รณิดา ตูละวิภาค (2548) “ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์
ของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
(จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ราชบัณฑิตยสถาน (2546) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
อักษรเจริญทัศน์
- ริน พนมชน (2547) “ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู
ตามการรับรู้ของวัยรุ่นตอนต้น” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
(จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- วารภรณ์ รัถวิชัย (2550) *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย* กรุงเทพมหานคร แสงศิลป์การพิมพ์

- วาลิกา อัครนิษฐ์ (2546) “การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์” วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 ก) *การศึกษาองค์ประกอบด้านชีวประวัติของนักศึกษาเกี่ยวกับ
ความสามารถด้านเชาว์อารมณ์ ความจริงของชีวิตที่มีใช้แฟชั่นนิยม กรุงเทพมหานคร
ม.ป.ท.*
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 ข) *เชาว์อารมณ์ (EQ) คัมภีร์วัดความสุขและความสำเร็จในชีวิต
กรุงเทพมหานคร เอ็กซ์เปอร์เน็ท*
- ศศิญา จันทร์แก้ว (2555) “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความมีวินัย
ในตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง” วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ศศิธร เรียวชัยภูมิ (2553) “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางจริยธรรมกับความฉลาด
ทางอารมณ์ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านบางกะปิ” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การวิจัยการศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ศรีรัตน์ ชฎอนันต์ (2456) “ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก
วัยประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ศรีเรือน แก้วกังวาน (2540) *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกวัยแนวคิดเชิงทฤษฎีวัยเด็กตอนกลาง
พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว (2552) *โครงการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการ
การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย (รายงานการวิจัย) กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม*
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2548) “การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว จังหวัดเชียงใหม่”
วารสารการวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น 10, 4 (สิงหาคม : 359-369)
- สารทิ ยืนยง (2541) “การศึกษาความวิตกกังวลในการสอบของเด็กที่มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่
แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) *รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษา สำนักงานการ
ประถมศึกษาเขต 1 จังหวัดเชียงใหม่*

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2553) รายงานสรุปสถานการณ์สังคมไทย กรุงเทพมหานคร
สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- สำมะโนประชากรและการเคหะ (2555) การสำรวจสถานการณ์เด็กในประเทศไทย สำนักงานสถิติ
จังหวัดเชียงใหม่ ดาราวรรณการพิมพ์
- สุกัญญา วงศ์บุญเนตร (2552) “การศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการบรรลุนามตาม
ขั้นพัฒนาการของนักเรียนวัยเด็กตอนกลาง โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย” วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สุจิตรา หังสพฤกษ์ (2549) “สถิติที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของข้อมูล” ใน ประมวลสาระชุดวิชา
สถิติและการวิจัยทางสังคมศาสตร์ หน่วยที่ 12 หน้า 72 นนทบุรี มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
- สุพา แสงพรหม (2545) “การเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมุติ และการใช้กรณีตัวอย่างที่มี
ต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดจันทร-
สโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- สุภาพร ผลวงศ์ (2544) “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู การบรรลุนาม
ตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมการครองเรือนของวัยรุ่นตอนต้น” วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สุวิมล วีระชาติ (2548) “ปัจจัยที่มีผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองและนักเรียน
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญา
คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกพัฒนาครอบครัวและสังคม มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช
- หทัยทิพย์ กรินชัย (2542) “ความคาดหวังด้านการอบรมเลี้ยงดูของวัยรุ่นไทยในยุคปัจจุบัน
กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมาและวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายและการวางแผนทาง
สังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก
- อรชума พุ่มสวัสดิ์ (2539) “การเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่ได้รับการอบรม
เลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- อรทัย เกตุขาว (2551) “ความสัมพันธ์ของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับค่านิยมเรื่องการเมืองเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสของวัยรุ่น กรณีศึกษานักเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- Baumrind, D. and Martin, W. (2005). *The Current Debate about the Meaning of Job Stress*. New York: Harvard Business School Press.
- Gardner, H. (1983). *Development in Early Childhood: The Preschool Years*. New York: Harper & Row.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence Reframed: Multiple Intelligence for the 21st Century*. New York: Basic Books.
- Gazzard, A. (2002). *Behaviour in Adolescents Differences Personality and Individual, Emotional Intelligence*. New York: Basic Books.
- Mussen, P.H. (1969). *Child Development and Personality*. New York: Harper & Row.
- Rogers, D. (1972). *Issues in Adolescent Psychology*. New York: Meredith.
- Schutte, N.S. (1998). “Development and validation of a measure of Emotional Intelligence.” *Personality and Individual Differences* 17: 167.
- Sear, R. and others. (2006). *Patterns of Child Rearing*. New York: Harper & Row.
- Segal, L. (1997). “Development and Validation of a Measure of Emotional Intelligence.” *Journal of Personality and Individual Differences* 30: 235.
- Shapiro, L.E. (1997). *A parents’ guide to Emotional Intelligence*. New York: Harper Collins.
- Stenberg, S. (1997). *Emotional Intelligence at Work: The Untapped Edge for Success*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Walsh, H.M. (1980). *Introducing the Young Child to the Social World*. New York: Mac Millan Publishing.
- Weisinger, H. (1998). *Emotional Intelligence at Work: The Untapped Edge for Success*. San Francisco: Jossey-Bass.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบราชสันตติวงศ์

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. ชื่อ รองศาสตราจารย์จินตนา ณ สงขลา
 วุฒิการศึกษา กศ.บ. (คหกรรมศาสตร์)
 ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว)
 ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์
 สถานที่ทำงาน วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

2. ชื่อ รองศาสตราจารย์ ดร. สมถวิล วิจิตรวรรณ
 วุฒิการศึกษา กศ.บ. (คณิตศาสตร์)
 กศ.ม. (วัดผลการศึกษา)
 ค.ด. (การวัดและประเมินผลการศึกษา)
 ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์
 สถานที่ทำงาน สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

3. ชื่อ รองศาสตราจารย์บุญเสริม หุตะแพทย์
 วุฒิการศึกษา ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ)
 สส.ม. (พัฒนาชุมชน)
 ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์
 สถานที่ทำงาน สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ที่ ศธ 0522.21/ .....

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

พฤษภาคม 2555

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน .....

เนื่องด้วย นายเมธี ประทุมทา นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอกการพัฒนา
ครอบครัวและสังคม สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับการอนุมัติ
ให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาด
ทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ตาม
โครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาพร้อมนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวนักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม
ข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ สอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทาง
สาขาวิชาฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาครอบครัว ได้
โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็นเพื่อปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย
สำหรับรายละเอียดอื่นๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึง
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วศินา จันทศิริ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์

สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ศธ 0522.21/....

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

สิงหาคม 2555

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการทำวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่, พุทธิโสภณ, วัดสวนดอก, คำเที่ยงอนุสรณ์

เนื่องด้วย นายเมธี ประทุมทา นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอกการพัฒนา
ครอบครัวและสังคม สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทาง
อารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากนักเรียนระดับช่วงชั้น
ที่ 2 ในโรงเรียนของท่าน โดยจะเก็บข้อมูลในระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง เดือนกันยายน 2555

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ดำเนินการ
การเก็บข้อมูล เพื่อการวิจัยตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับ
ความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วศินา จันทรศิริ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์

สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม**เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่”****คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม**

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

2. แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ระดับความฉลาดทางอารมณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

1. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
ส่วนที่ 2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว
ส่วนที่ 3 ความฉลาดทางอารมณ์

คำตอบของนักเรียนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และจะนำไปใช้ประโยชน์ในการทำวิจัยเท่านั้น ขอขอบคุณในความร่วมมือของนักเรียนทุกคน

นายเมธี ประทุมทา นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ (การพัฒนาครอบครัวและสังคม)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

แบบสอบถาม

เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่”

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน และเติมค่าลงในช่องว่างที่ตรงกับความจริงของนักเรียนมากที่สุด

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ .....ปี

3. ระดับชั้น

ป. 4

ป. 5

ป. 6

4. ปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่กับ

พ่อและแม่

พ่อเพียงคนเดียว

แม่เพียงคนเดียว

ญาติ

อื่นๆ ระบุ .....

5. พ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนทำอาชีพ

รับราชการ

รับจ้าง

เกษตรกรรม

พนักงานบริษัท

อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน และเติมค่าลงในช่องว่างที่ตรงกับความจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	วิธีที่ผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียน	ทำบ่อยๆ	ทำบางครั้ง	ไม่เคยทำ
1.	ผู้ปกครองเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับนักเรียน			
2.	ผู้ปกครองถามความต้องการของนักเรียนในการไปเที่ยวพักผ่อนในวันหยุด			
3.	ผู้ปกครองยอมรับความสามารถ และให้กำลังใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน			
4.	ผู้ปกครองถามความต้องการของนักเรียนในการเลือกซื้อสิ่งของ และเสื้อผ้า			
5.	ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ภายในครอบครัว			
6.	ผู้ปกครองรับฟังเหตุผลเสมอ เมื่อนักเรียนกลับบ้านผิดเวลา			
7.	ผู้ปกครองให้การส่งเสริมนักเรียนในการทำกิจกรรมของโรงเรียน			
8.	ผู้ปกครองมอบหมายหน้าที่บางอย่างให้นักเรียนรับผิดชอบ			
9.	ผู้ปกครองให้นักเรียนมีส่วนตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในครอบครัว			
10.	ผู้ปกครองรับฟังเหตุผลของทั้งสองฝ่ายเมื่อนักเรียนทะเลาะกับพี่น้องหรือเพื่อน			

ข้อที่	วิธีที่ผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียน	ทำบ่อยๆ	ทำบางครั้ง	ไม่เคยทำ
11.	ผู้ปกครองให้นักเรียนดูรายการทีวีที่ท่านเลือกให้และเห็นว่าดีเท่านั้น			
12.	ผู้ปกครองให้นักเรียนทำอะไรใด นักเรียนต้องเชื่อฟังทุกอย่าง			
13.	ผู้ปกครองจะเป็นคนตัดสินใจให้นักเรียนทุกเรื่องโดยไม่ถามความเห็น			
14.	ผู้ปกครองบังคับให้นักเรียนทำการบ้าน และอ่านหนังสือ			
15.	ผู้ปกครองให้นักเรียนแต่งตัวตามที่ท่านต้องการเท่านั้น			
16.	ผู้ปกครองบังคับให้นักเรียนเข้านอนตามเวลาที่กำหนดทุกวัน			
17.	ผู้ปกครองจะลงโทษทันทีโดยไม่ถามเหตุผล เมื่อนักเรียนทำผิด			
18.	ผู้ปกครองให้นักเรียนทำตามกฎระเบียบภายในบ้านโดยไม่มีข้อยกเว้น			
19.	ผู้ปกครองเป็นคนตัดสินใจเลือกเสื้อผ้า สิ่งของให้กับนักเรียน			
20.	ผู้ปกครองอนุญาตให้นักเรียนคบเพื่อนที่ท่านชอบเท่านั้น			

ข้อที่	วิธีที่พ่อแม่ ผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียน	ทำบ่อยๆ	ทำบางครั้ง	ไม่เคยทำ
21.	ผู้ปกครองไม่ดูแลเอาใจใส่เรื่องอาหารการกิน และการแต่งตัวของนักเรียน			
22.	ผู้ปกครองไม่สนใจแม้ว่านักเรียนจะทำความผิด			
23.	ผู้ปกครองปล่อยให้เด็กดูโทรทัศน์จนดึก และตื่นสายโดยไม่ตักเตือน			
24.	ผู้ปกครองให้นักเรียนไปเล่นกับเพื่อนนานแค่ไหนก็ได้			
25.	ผู้ปกครองไม่ดูแลเอาใจใส่ให้นักเรียนอ่านหนังสือ หรือทำการบ้าน			
26.	ผู้ปกครองไม่เคยสอบถามเรื่องผลการเรียนของนักเรียน			
27.	ผู้ปกครองไม่สนใจตอบคำถามต่างๆ ของนักเรียน			
28.	ผู้ปกครองไม่เคยสอบถามนักเรียนเรื่องการคบเพื่อนเลย			
29.	ผู้ปกครองไม่เคยถามนักเรียนว่านักเรียนต้องการอะไร			
30.	ผู้ปกครองไม่เคยให้ความสำคัญกับวันพิเศษของนักเรียน เช่น วันเกิด วันเด็ก			

ส่วนที่ 3 ความฉลาดทางอารมณ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน และเติมค่าลงในช่องว่างที่ตรงกับความจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่		ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทำเลย	คะแนน
1.	นักเรียนไม่ใช้กำลัง เวลาโกรธหรือไม่พอใจ					
2.	นักเรียนรู้จักรอคอยเมื่อยังไม่ถึงคราวหรือเวลาของตน					
3.	นักเรียนขยับยั้งที่จะทำอะไรตามอำเภอใจของตน					
4.	เมื่อนักเรียนต้องการอะไร ต้องได้ทันที					
5.	เมื่อนักเรียนมีอารมณ์โกรธ ต้องใช้เวลานานกว่าจะหายโกรธ					
6.	นักเรียนหมกมุ่นกับการเล่นมากเกินไป					
7.	นักเรียนเข้มแข็งเหตุผลแทนการใช้กำลัง					
รวมคะแนน ข้อ 1-7						
8.	นักเรียนช่วยปกป้อง ดูแล และช่วยเหลือเด็กที่เล็กกว่า					
9.	นักเรียนเห็นอกเห็นใจ เมื่อผู้อื่นเดือดร้อน					
10.	นักเรียนใส่ใจ หรือรู้ว่าใครชอบอะไรหรือไม่ชอบอะไร					
11.	นักเรียนเป็นที่พึ่งได้ เมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ					
12.	นักเรียนระมัดระวังที่จะไม่ทำให้ผู้อื่นเสียใจหรือเดือดร้อน					
13.	นักเรียนไม่ช่วยเหลือ หรือไม่ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น					
14.	นักเรียนรู้จักให้กำลังใจผู้อื่น					
15.	นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่น					
16.	นักเรียนรู้จักแสดงความห่วงใยผู้อื่น					
รวมคะแนน ข้อ 8-16						

ข้อที่		ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทำเลย	คะแนน
17.	นักเรียนมักสารภาพเมื่อทำผิด					
18.	นักเรียนไม่ชอบแกล้งเพื่อน					
19.	นักเรียนยอมรับว่าผิดเมื่อถูกถาม					
20.	เมื่อนักเรียนทำผิด มักแก้ตัวว่าไม่ได้ตั้งใจ					
21.	นักเรียนยอมรับกฎเกณฑ์ เช่น ยอมรับการลงโทษเมื่อทำผิด					
22.	นักเรียนรู้จักขอโทษ					
23.	นักเรียนยอมรับคำตำหนิหรือตักเตือนเมื่อทำผิด					
รวมคะแนน ข้อ 17-23						
24.	นักเรียนมีความตั้งใจเมื่อทำสิ่งต่างๆ ที่สนใจ					
25.	นักเรียนมีสมาธิในการทำงาน เช่น อ่านหนังสือได้นานๆ					
26.	นักเรียนพยายามทำงานที่ยากให้สำเร็จด้วยตนเอง เช่น การบ้าน การฝีมือ					
27.	นักเรียนสนุกกับการแก้ปัญหาต่างๆ หรือท้าทาย เช่น ปัญหาการบ้าน ของเล่นที่แปลกๆ ใหม่ๆ					
28.	นักเรียนเฉื่อยชา ไม่สนใจที่จะทำงานให้สำเร็จ					
29.	นักเรียนบ่นหรือต่อรองว่างานต่างๆ ยากเกินกว่าที่จะทำได้ ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้ลงมือทำ					
30.	นักเรียนทำงานต่อไปจนเสร็จ แม้ว่าเพื่อนๆ ไปเล่นแล้วก็ตาม					
รวมคะแนน ข้อ 24-30						
31.	นักเรียนไม่ท้อใจ เมื่อประสบกับความผิดหวัง					
32.	นักเรียนหาทางตกลงกับเพื่อนหรือเด็กคนอื่น เมื่อเกิดความขัดแย้งกัน					
33.	นักเรียนไม่เอะอะ โวยวายเมื่อพบปัญหาหรือความยุ่งยาก					
34.	นักเรียนรู้จักรอจังหวะหรือรอคอยเวลาที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา					

ข้อที่		ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทำเลย	คะแนน
35.	เมื่อมีปัญหา นักเรียนจะคิดหาวิธีแก้หลายๆ ทาง					
36.	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนไม่ชอบหรือไม่ ถนัดกับผู้อื่น ได้					
รวมคะแนน ข้อ 31-36						
37.	นักเรียนทักทาย หรือทำความรู้จักเพื่อนใหม่					
38.	นักเรียนกล้าแสดงความสามารถที่มีอยู่ต่อหน้าคนหมู่มาก					
39.	นักเรียนกล้าซักถามข้อสงสัย					
40.	เมื่อถูกถาม นักเรียนจะใช้วิธีนิ่งเฉย แทนการตอบว่าไม่รู้					
41.	นักเรียนมักใช้ข้ออ้างเมื่อไม่กล้าทำอะไร					
42.	นักเรียนไม่กล้าออกความเห็นเมื่ออยู่กับผู้อื่น					
รวมคะแนน ข้อ 37-42						
43.	นักเรียนเล่าความสำเร็จของตนให้ผู้ใหญ่ฟัง					
44.	นักเรียนไม่อายในสิ่งที่ตนมีอยู่ เช่น ฐานะทางบ้าน อาชีพของพ่อแม่ รูปร่างหน้าตา					
45.	นักเรียนภูมิใจที่ตนเองมีจุดดีหรือความสามารถพิเศษบางอย่าง เช่น เรียนเก่ง เล่นกีฬาเก่ง					
46.	นักเรียนภูมิใจที่ได้รับคำชมจากผู้อื่น เช่น คุณเล่นเก่ง คุณเฉลียวฉลาด					
47.	นักเรียนน้อยใจง่าย					
48.	นักเรียนรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจที่ผู้อื่นไม่ได้					
รวมคะแนน ข้อ 43-48						
49.	นักเรียนพอใจกับผลการเรียนที่ได้ แม้จะไม่ได้คะแนนมาก					
50.	เมื่อนักเรียนไม่ได้สิ่งที่ต้องการ ก็รู้จักยอมรับสิ่งทดแทนอย่างอื่นได้					
51.	แม้พ่ายแพ้เกมหรือกีฬา นักเรียนก็ไม่เสียใจนาน					
52.	แม้เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น นักเรียนก็เรียกร้องที่จะเอาให้ได้ตามที่ต้องการ					

ข้อที่		ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทำเลย	คะแนน
53.	เมื่อไม่ได้ตั้งใจ นักเรียนจะหงุดหงิดเป็นเวลานาน					
54.	เมื่อทำอะไรไม่ได้ตามความต้องการนักเรียนจะผิดหวังมาก เช่น บ่น คร่ำครวญ หรือซึม					
รวมคะแนน ข้อ 49-54						
55.	นักเรียนมีอารมณ์ขัน					
56.	นักเรียนเล่นสนุกสนาน หรือล้อเล่นสนุกๆ ได้					
57.	เมื่อนักเรียนอยู่คนเดียวก็รู้จักหาสิ่งมาทำให้ตนเองเพลิดเพลินได้					
58.	นักเรียนรู้จักผ่อนคลายอารมณ์ด้วยการดูหนัง ฟังเพลง เล่นสนุก วาดรูป หรือพูดคุยกับเพื่อน					
59.	นักเรียนเป็นคนแจ่มใส ยิ้มง่าย หัวเราะง่าย					
60.	นักเรียนสนุกกับการแข่งขัน แม้รู้ว่าไม่ชนะ					
รวมคะแนน ข้อ 55-60						

ภาคผนวก ง

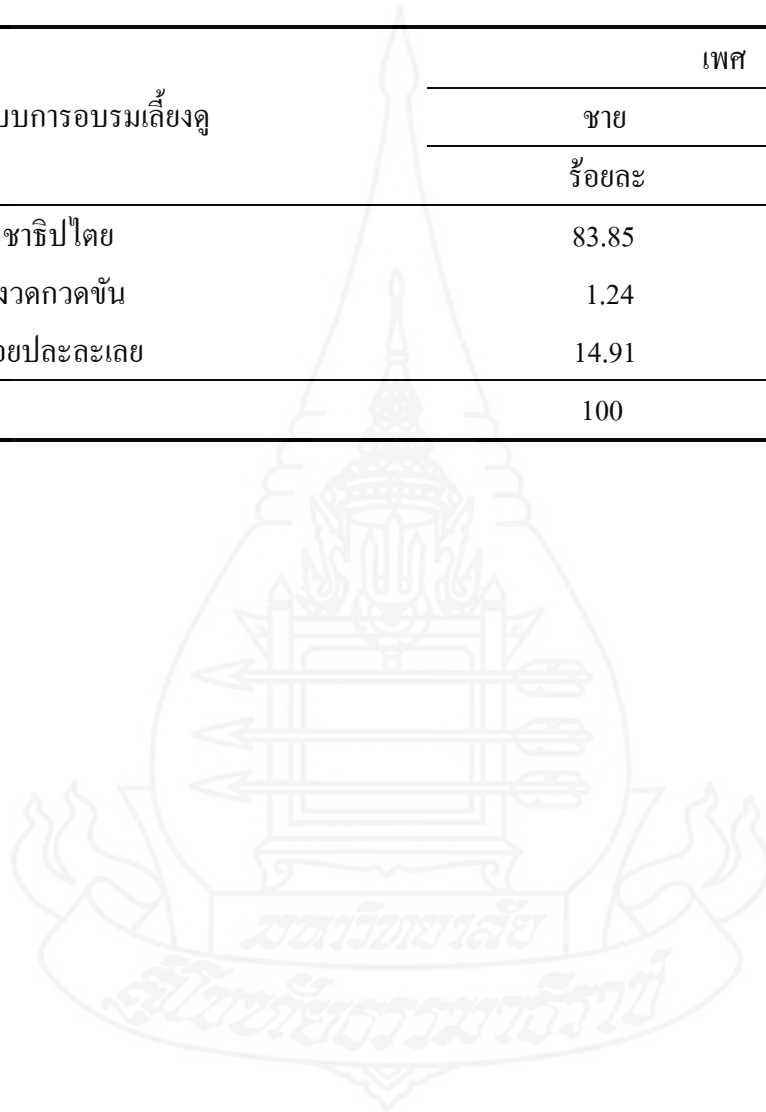
ตารางแสดงร้อยละ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางแสดงร้อยละ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

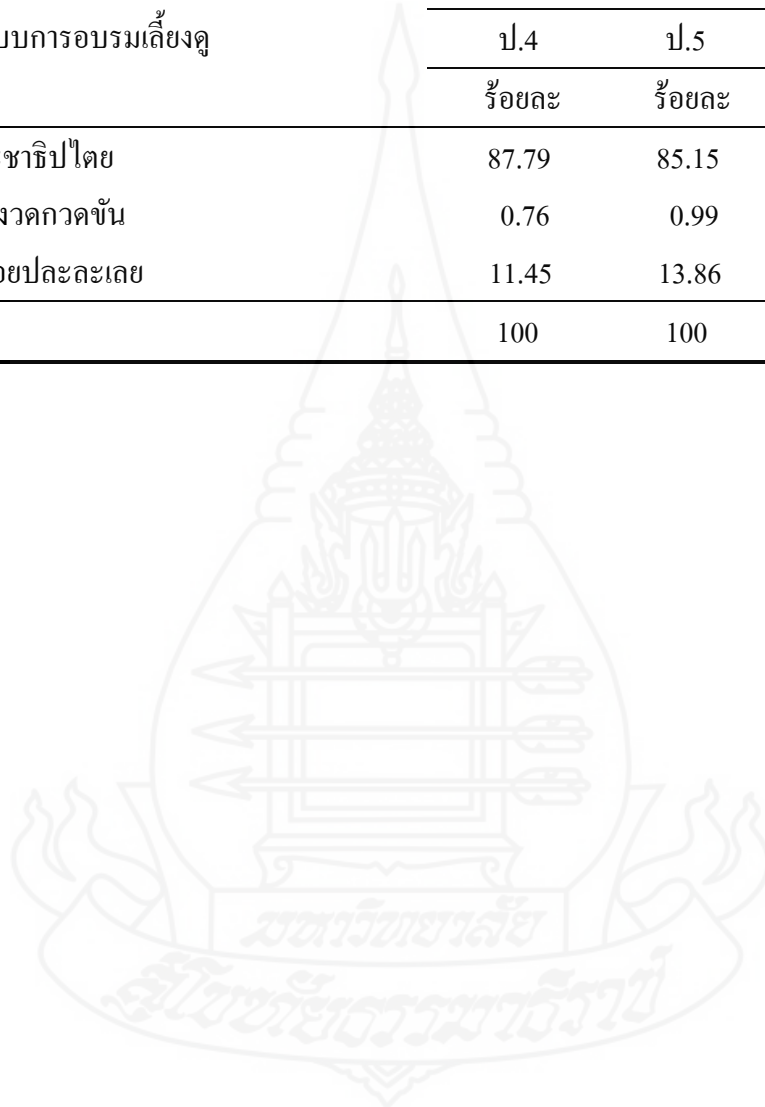
ตารางที่ 1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและเพศ

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู	เพศ	
	ชาย	หญิง
	ร้อยละ	ร้อยละ
แบบประชาธิปไตย	83.85	86.01
แบบเข้มงวดกวดขัน	1.24	0.45
แบบปล่อยปละละเลย	14.91	13.54
รวม	100	100

ตารางที่ 2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและระดับ
ช่วงชั้น

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู	ระดับช่วงชั้น		
	ป.4	ป.5	ป.6
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
แบบประชาธิปไตย	87.79	85.15	82.89
แบบเข้มงวดกวดขัน	0.76	0.99	0.66
แบบปล่อยปละละเลย	11.45	13.86	16.45
รวม	100	100	100

ตารางที่ 3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและ
ลักษณะการอยู่อาศัยกับผู้ปกครอง

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู	ลักษณะการอยู่อาศัยกับผู้ปกครอง				
	พ่อและแม่	พ่อคนเดียว	แม่คนเดียว	ญาติ	สถานสงเคราะห์
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
แบบประชาธิปไตย	86.38	92.30	79.17	83.33	81.25
แบบเข้มงวดกวดขัน	1.17	-	-	-	-
แบบปล่อยปละละเลย	12.45	7.7	20.83	16.67	18.75
รวม	100	100	100	100	100

ตารางที่ 4 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและอาชีพของผู้ปกครอง

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู	อาชีพของผู้ปกครอง				
	รับราชการ	รับจ้าง	เกษตรกร	พนักงานบริษัท	เจ้าของกิจการ
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
แบบประชาธิปไตย	81.40	92.80	86.96	66.67	75.00
แบบเข้มงวดกวดขัน	4.65	-	0.72	-	-
แบบปล่อยปละละเลย	13.95	7.2	12.32	33.30	25.00
รวม	100	100	100	100	100

ตารางที่ 5 ตารางเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม
เขตที่ตั้งของโรงเรียน

ความฉลาดทางอารมณ์	ในเขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล		t	p-value
	n = 192		n = 192			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านดี	3.18	.290	3.20	.272	.662	.508
ด้านเก่ง	3.19	.302	3.16	.264	.815	.416
ด้านสุข	3.43	.373	3.39	.301	1.102	.271
รวม	3.26	.288	3.25	.236	.532	.595

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายเมธี ประทุมทา
วัน เดือน ปีเกิด	22 มกราคม 2525
สถานที่เกิด	อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ประวัติการศึกษา	ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2548
สถานที่ทำงาน	มูลนิธิสื่อชาวบ้าน (กลุ่มละครมะขามป้อม) กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	อาสาสมัครมูลนิธิ

